

Keskusteluaiheita - Discussion papers

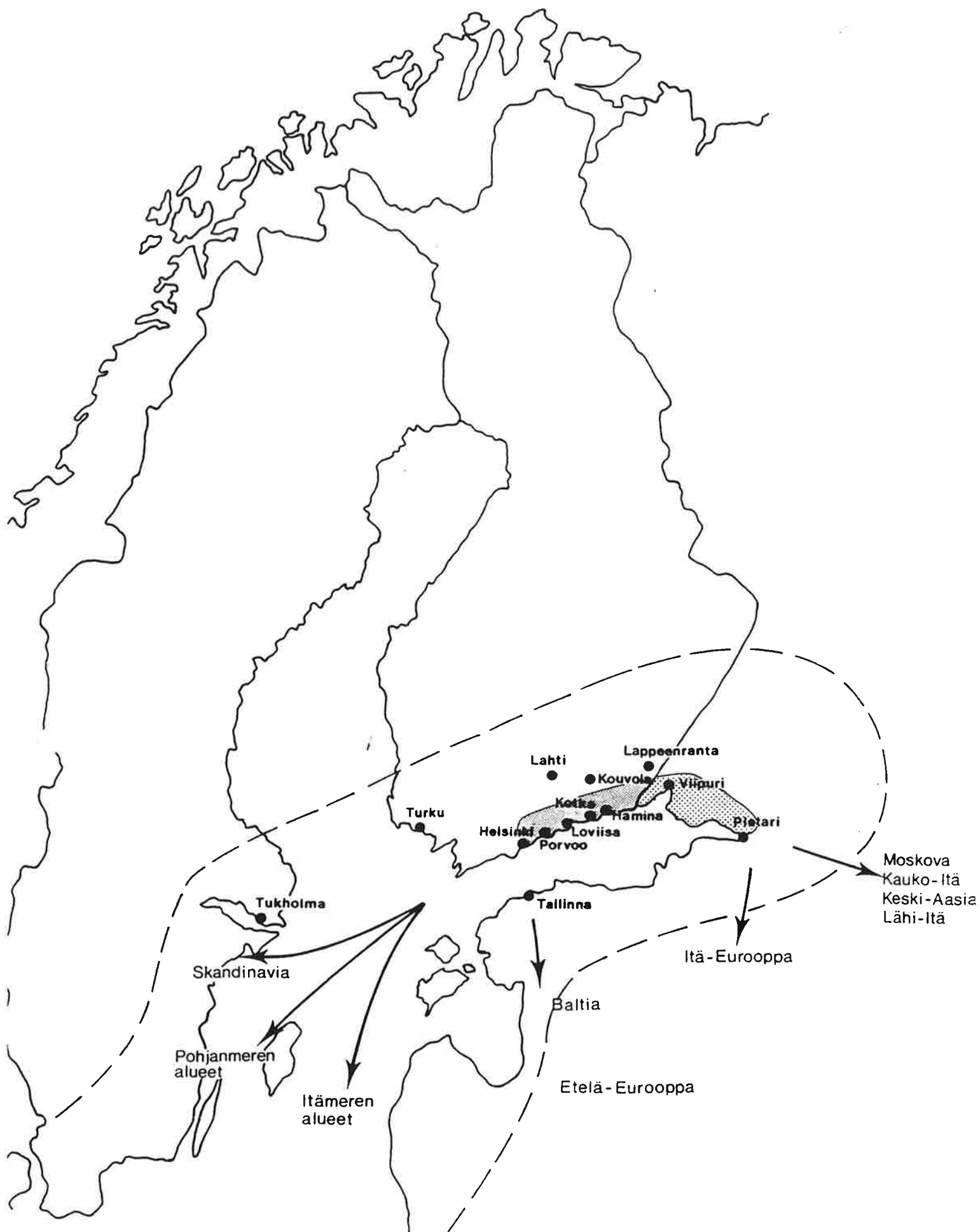
No. 437

Jari Hyvärinen

**PIETARI, VIRO, ITÄISEN SUOMEN-
LAHDEN SEUTU: KEHITTYVÄ
VAI TAANTUVA TALOUSALUE ?**

Tilaaaja Itäisen Suomenlahden rannikkoprojekti

ITÄISEN SUOMENLAHDEN RANNIKKOPROJEKTI

Hyvärinen, Jari, PIETARI, VIRO, ITÄISEN SUOMENLAHDEN SEUTU: KEHITTYVÄ VAI TAANTUVA TALOUSALUE?; esitutkimus. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1993, 93 s. (keskusteluaiheita, Discussion papers, ISSN 0781-6847; no 437)

Tutkimuksen päätavoitteena on kartoittaa lähialueyhteistyön painopistealat Pietarin, Viron ja Itäisen Suomenlahden rannikkoalueen palveluissa ja teollisuudessa. Tässä esitutkimuksessa on kolme tavoitetta: ensiksi selvittää Uudenmaan ja Kymen läänin elinkeinoelämän toimialarakenteen muutokset 1980-luvulla. Talouden mittareina on käytetty investointien muutosta, työllisyyden muutosta ja BKT:n kasvua. Tehdasteollisuuden kehitystä on tarkasteltu jalostusarvon, jalostusarvo/työntekijä ja vienti/tuotannon bruttoarvon avulla. Läänit on jaettu edelleen Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson alueisiin, joista on selvitetty tehdasteollisuuden sekä palveluiden merkitystä alueilla. Toisena tavoitteena on selvittää peruslähtökohdat Pietarin infrastruktuurista, teollisuuden rakenteesta, työvoimasta ja ulkomaisista investoinneista. Kolmantena tavoitteena on selvittää Viron teollisuuden toimialarakennetta, erityisesti metalli-, metsä-, elintarvike-, kemian- ja kevytteollisuudessa (tevanake).

AVAINSANAT: teollinen rakenne, palvelusektori, yhteistyö, Pietari, Viro, Uusimaa, Kymi

Hyvärinen, Jari, ST. PETERSBURG, ESTONIA AND THE EASTERN GULF OF FINLAND REGION - DEVELOPING OR DECLINING ECONOMIC REGION? preliminary study, Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1993, 93 p. (keskusteluaiheita, Discussion papers, ISSN 0781-6847; no 437)

The main purpose of this project is to define the industrial and service structure of St. Petersburg and Estonia and its co-operation effects on the Eastern Gulf of Finland Region. The three aims of this preliminary study are as follows: First, to analyze the changes of the industrial structure on the Province of Uusimaa and Kymi in the 1980:s. The main economic indicators are the change of investment, the change of employment and the change of GNP. The industrial economic indicators like value added, value added/employee and exports/production gross value are used to examine the development of the manufacturing industry. The provinces are divided into the Helsinki, Itä-Uusimaa and Kymenlaakso regions and the importance of manufacturing industry and service industry are analyzed. Second, to outline the current plans to improve the basic infrastructure, the structure of industry, labour force and foreign investment in St Petersburg. Third, to estimate the industrial structure in Estonia, especially in metal, forest, food, chemical and light industry.

KEY WORDS: industrial structure, service sector, co-operation, St. Petersburg, Estonia, Uusimaa, Kymi

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	2
1. Tutkimuksen tarkoitus ja rakenne	5
2. Uudenmaan ja Kymen läänien toimialarakenne ja teollisuuden rooli	6
Läänien toimialojen taloudellinen kehitys 1980-luvulla	6
Investoinnit eri toimialoilla	7
Työvoima	8
Tuotanto	9
3. Uudenmaan ja Kymen läänin teollisuusrakenne	11
Teollisuuden tuotantorakenne läänitasolla	11
Alueet ja kunnat- missä keskittymät?	19
Helsingin alue	19
Helsingin palvelut	24
Itä-Uusimaa	26
Kymenlaakso	30
Elinkeinopolitiikan haasteet 1990-luvulla	34
4. Pietari	36
Pietarin infrastruktuuri ja liikenneyhteydet	36
Työvoima, koulutus ja tutkimus	37
Investoinnit	37
Suunniteltuja hankkeita Pietarin infrastuktuurin parantamiseksi	38
Pietarin teollisuuden lähtökohdat 1990-luvulle	39
Teollisuuden rakenne	41
5. Viro	43
Teollisuus	43
Metalliteollisuus	44
Metsäteollisuus	45
Elintarviketeollisuus	46
Kemian teollisuus	47
Tevanake-teollisuus	48
6. Verkostosuhteet ja niiden kehittyminen	49
Suomalaiset Pietarissa	49
Kauppa tavaravirtoina Venäjälle ja Viroon	49
7. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	56
Lähdeluettelo	
Liitteet	

TIIVISTELMÄ

Itäisen Suomenlahden rannikkoprojektin tavoitteena on kehittää Helsingin ja Pietarin välistä rannikkovyöhykettä yhtenä Etelä-Suomen painopistealueena. Tavoitteena on myös edistää yhteisen toimintaverkon syntymistä Helsinki-Pietari-Viro alueelle. Samalla edesautetaan rannikkovyöhykkeen kansainvälistymiskehitystä.

Tavoite saavutetaan selvittämällä ensiksi alueiden vahvuudet ja heikkoudet. Tämän jälkeen voidaan määritellä alueelle yhteisiä kehittämismahdollisuuksia ja toimintastrategioita. Projektissa painotetaan aluetaloudellista ja elinkeinopoliittista näkökulmaa.

Projektin osatehtävissä selvitetään lähialueiden talous- ja kulttuurihistoriallista taustaa, elinympäristöä, elintasoeroja, koulutuksen kehittämistä, toimialarakenteen vahvuuksia ja ongelmia, kuljetusliikennettä, yrityspalveluiden parantamista, infraruktuuria ja kansainvälisiä yhteyksiä sekä luodaan aluekehitysohjelman raamit ja kehittämistoimet.

Projektin yhteistyösopimuksina ovat alueen kunnat ja kaupungit. Projektissa ovat mukana myös Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson seutukaavaliitot sekä Ympäristöministeriö. Myös Neste Oy on mukana rahoittajana ja projektin työryhmän työssä.

Tässä keskustelualoitteessa, joka on yksi projektin osatehtävistä, on selvitetty Uudenmaan ja Kymen läänien sekä näistä muodostettavien alueiden Helsingin, Itä-Uusimaan ja Kymenlaakson teollisuuden ja palveluiden toimialarakennetta. Lisäksi on selvitetty alustavasti Pietarin teollisuusrakennetta ja infrastruktuurihankkeita sekä Viron teollisuuden toimialarakennetta.

Uudellamaalla on keskitytty erityisesti suljetulle sektorille kuten erilaisiin palveluihin ja rakentamiseen. Kymen läänin painopistealueet ovat vientivoittoinen ja suhdannevaihteluille herkkä metalliteollisuus ja metsäteollisuus.

BKT:n reaalikasvu on pysähtynyt Uudenmaan läänin teollisuudessa jo vuosina 1986-1988. Kasvu on ollut erityisen voimakasta rakentamisessa, kaupan alalla ja

kuljetuksessa ja varastoinnissa. Kymen läänin teollisuus on sidottu kansainvälisiin suhdanteisiin, joka näkyy myös tuotannon reaalikasvussa.

Työllisyys on pienentynyt koko 1980-luvun ajan teollisuudessa ja maa- ja metsätaloudessa molemmissa lääneissä sekä koko maassa. Työvoima on siirtynyt palveluammatteihin, rakentamiseen ja yhteiskunnan erilaisiin palvelutehtäviin.

Helsingin alueen vahvoja ja merkittäviä toimialoja jalostusarvolla mitattuna ovat elintarviketeollisuus, graafinen teollisuus, kemianteollisuus, sähköinstrumentit, kulkuneuvot ja metalliteollisuus. Tärkeimmät vientitoimialat ovat sähköinstrumentit ja kulkuneuvot. Alueen heikkouksia ovat suurimpien toimialojen heikko vientimestitys, palveluiden hiipuva kotimarkkinakysyntä ja kasvava työttömyys erityisesti palvelualalla.

Itä-Uusimaan vahvoja toimialoja jalostusarvolla mitattuna ovat kemianteollisuus, graafinen teollisuus ja sähköinstrumentit. Viennin osuus tuotannon bruttoarvosta on hyvä tevanake-, puutavara-, kemian- ja metalliteollisuudessa. Alueen heikkouksia ovat viennin pienuus päätoimialoilla, kuten graafisessa teollisuudessa ja sähköinstrumenteissa. Itäisellä Uudellamaalla ja Helsingin seudulla on runsaasti palveluosaamista yrityspalveluissa, kaupassa ja rahoituspalveluissa.

Kymenlaakson tärkein toimiala on puunjalostus. Kymenlaaksolle on ominaista metsäteollisuuden hallitseva asema, joka on kehittänyt muita tukialoja kuten kemianteollisuutta, paperiteollisuuteen ja koneenrakennukseen keskittyntä metalliteollisuutta. Hyvät meriyhteydet ovat kehittäneet alueen satamatoimintaa ja logistiikkaa.

Pietarin teollisuus on keskittynyt sotateknologian tuotteisiin, joten alueella on paljon koneenrakennusta, metalliteollisuutta ja kemianteollisuutta. Pietarin tärkeimmät tuotannon alat koneenrakennuksessa ovat voimatalouden koneenrakennus, telakkateollisuus ja radioelektroniikka. Muita tärkeitä teollisuuden toimialoja ovat metsäteollisuus, elintarviketeollisuus ja rakennusaineteollisuus. Pietarin infrastruktuuri-investointeista on monia eri suunnitelmia, mutta mitään suurempia investointiprojekteja ei ole aloitettu, joihin Suomi ei ehtisi mukaan. Pietarin ostovoima on selvästi kahtia jakautunutta; suurin osa väestöstä on köyhiä länsimaisen mittapuun mukaan ja pieni vähemmistö erittäin ostokykystä väestöä. Pietarin palkkataso on erittäin alhainen verrattuna länsimaiseen palkkatasoon.

Pietari on yksi Venäjän tärkeimmistä tutkimuskeskuksista, sillä Pietarissa on noin 300 tutkimus- ja tuotekehittely-yksikköä. Tutkimustoiminnasta voidaan mainita erityisesti hydrotekniikka, metsätiede ja puunjalostus, ydinfysiikka, elektroniikka ja optiikka, arktisten alueiden tutkimus sekä voimalaitos- ja sähkötekniikka. Teollisen tuotannon, tutkimuslaitosten tai työvoiman laatua ja tehokkuutta on kuitenkin hyvin vaikea arvioida.

Suomalais-venäläisiä yhteisyrityksiä toimii Pietarissa Ulkomaankauppaliiton mukaan noin 45 kpl, joista liikeenjohton palveluissa (konsultointi, insinööritoimitus, lakiasiat, kauppasopimukset) toimii 17 yritystä, rakennusallalla 7 yritystä, tietotekniikassa ja telekommunikaatioiden kehittämisessä 7 yritystä, ravintola-, majoitus- ja turismialalla 7 yritystä ja kuljetuspalveluissa 6 yritystä.

Tärkeimpinä tekijöinä suomalaiset yritykset näkevät työvoiman, osavalmistuksen, yhteistyöhankkeiden ja markkinoinnin kehittämisen.

Viron talouden ongelmat ovat suuruusluokaltaan pienempiä kuin Venäjän. Yritysten on helpompi investoida Viroon, koska Viron tuotantorakenne on paremmassa kunnossa ja työvoima enemmän motivoitunutta. Viron metalli-, metsä- ja kevyt(tevanake)teollisuuteen on keskittynyt puolet koko maan yrityskannasta.

Venäjän ja Baltian poliittiset muutokset avaavat länsimaiselle osaamiselle ja yrityksille uusia haasteita. Myös Suomen lähialueyhteistyö vaatii uusia panostuksia ja selkeitä strategioita yhteistyön tiivistämiseksi erityisesti Pietarin ja Viron kanssa. Uudet mahdollisuudet voidaan saavuttaa vain selvittämällä oman alueen vahvuudet ja erityispiirteet, jotka alueilla on käytössä. Uudenmaan läänissä on runsaasti tietotaitoa ja osaamista eri palveluissa kuten konsultti- ja rahoituspalveluissa sekä logistiikassa. Kymen läänissä on vahvaa osaamista metsä- ja metalliteollisuudessa sekä kuljetuksessa. Näitä keskittymiä on hyödynnettävä lähialueiden infrastruktuurin ja teollisen rakenteen parantamisessa. Samalla luotaisiin kilpailuvaltti, jolla saataisiin uusia yrityksiä ja ulkomaista pääomaa alueelle. Näillä panoksilla on kaikki mahdollisuudet johdattaa alueiden tuotanto pysyvälle ja kestäväälle kasvu-uralle.

1. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA RAKENNE

Tämän esitutkimuksen päätavoitteena on tarkastella Uudenmaan- ja Kymen läänin **teollisuuden roolia** ja sen lähialueiden muutosten vaikutusta läänien tulevaisuuteen. Esitutkimuksen tavoitteena on luoda perustietoa läänien kuntien sekä Pietarin ja Viron **työvoiman** tasosta, **investoinneista** ja niiden jakautumisesta, **toimialojen rakenteesta** ja kunnosta sekä **infrastruktuurin tilasta**. Esitutkimuksessa pysytellään lähinnä toimialatasolla ja vasta varsinaisessa tutkimuksessa syvennyttään yritystasolle.

Tässä esitutkimuksessa on tehty seuraavat perusselvitykset:

1. Läänien teollisuuden roolin muuttuminen suhteessa muihin toimialoihin
2. Läänien ja alueiden teollisuusrakenteen selvitys eri tunnusluvuilla
3. Selvitys Pietarin infrastruktuurista, työvoimasta ja teollisuudesta
4. Selvitys Viron teollisuuden toimialarakenteesta
5. Kauppa tavaravirtoina Venäjälle ja Viroon vuonna 1992

Tutkimuksen perusaineisto muodostuu kansantalouden tilinpidosta lääneittäin, josta selvitetään läänien toimialojen rakenne ja muutokset sekä teollisuustilastosta, josta selvitetään teollisuuden toimialojen tunnusluvut. Pietarin aineisto on hankittu Suomalais-venäläisen kauppakamarin yritystietokannasta. Lisäksi on laadittu yrityskysely Pietarin suomalaisyrityksiin. Viron aineiston hankinnassa on turvaututtu Viron tilastotoimiston tilastokirjaan. Tavaravirtojen kauppa perustuu tullihallituksen aineistoon vuodelta 1992.

Tässä esitutkimuksessa on hankittu varsinaisen tutkimuksen materiaalia ja hahmoteltu sen sisältöä. Varsinaisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa alueen elinkeinopolitiikan ja alueen teollisen strategian kehittämistä ja toteuttamista hyödyttävää tietoa. Varsinaisessa tutkimuksessa esitetään perustietoja rannikkovyöhykkeen ja sen osa-alueiden elinkeinostrategioiden kehittämiseksi, jotka menestyksellisemmin ottaisivat huomioon toimintaympäristön perustavanlaatuiset muutokset. Tämä toteutetaan suorittamalla klusterianalyysit menestyneistä yritysryppäistä Uudella maalla ja Kymenlaaksossa. Erityisenä tavoitteena on kartoittaa Pietarin ja Baltian

(vienti, tuonti, alihankinta) hyötyvaikutukset ryppäiden yrityksille ja lähialueyhteistyön avulla syntyvät mahdolliset uudet yritysryppäät ja verkostosuhteet. Varsinaisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään myös julkisen vallan toimet ja niiden vaikutus kilpailukykyisten yritysryppäiden syntymiseen ja olemassa olevien vahvistumiseen. Täten tutkimus palvelisi elinkeinopoliittista päätöksentekoa aluetasolla.

2. UUDENMAAN JA KYMEN LÄÄNIEN TOIMIALARAKENNE JA TEOLLISUUDEN ROOLI

Seuraavassa läänien eri toimialojen kehitystä verrataan koko maan toimialojen kehitykseen. Täten selvitetään miten läänien tuotantorakenne poikkeaa koko maan tuotantorakenteesta. Läänien taloudellisen kehityksen mittareina käytetään investointeja ja suuntautumista eri toimialoille, työllisyyden kehitystä eri toimialoilla ja lopuksi näistä panoksista syntyvää BKT:n kasvua. Mielenkiintoista on tarkastella miten toimialojen arvonalisäyksistä syntyneet pääomat on kohdennettu eli onko varat käytetty tuottaviin investointeihin läänien eri toimialoilla. Edelleen on tärkeää seurata, ovatko investoinnit syrjäyttäneet työpaikkoja.

Läänien toimialojen taloudellinen kehitys 1980-luvulla

Uudenmaan läänissä syntyi eniten tuotantoa vuonna 1990 ja läänin osuus koko maan bruttokansantuotteesta oli 32 %. Toimialojen tuotannon suhdetta koko maan tuotantoon verrattuna korostuu erityisesti palveluiden osuus. Kaupasta, ravintola- ja majoitustoiminnasta yli 44 %, rahoituksesta, vakuutus ja liike-elämän palveluista 44 % sekä liikenteestä 38 % on keskittynyt Uudenmaan lääniin.

Kymen läänin tuotannon osuus koko maan bruttokansantuotteesta oli 6,4 %. Kymen lääni on selvästi painottunut teollisuuteen, sillä toimialatasolla suurin toimiala verrattuna koko maahan oli teollisuus 8,8 %:n osuudella. Maa- ja metsätalous osuus oli 6,6 % sekä liikenteen osuus 6,5 %.

Investoinnit eri toimialoilla 1980-luvulla

Onnistuneilla ja tuottavilla investoinneilla turvataan sekä läänien että koko maan talouden kasvu. Koko maan investoinnit suhteessa BKT:een on ollut erittäin korkea koko 1980-luvun ajan. Investointiaste on pysytellyt yli 25 %:n ja se oli peräti 30,3 % vuonna 1990. Uudenmaan läänin investointiaste oli keskimäärin 27 % ja Kymen läänin investointiaste oli keskimäärin 29 % 1980-luvulla.¹

Investoinnit vuonna 1990						
Uudenmaan- ja Kymen lääneissä sekä koko maassa						
	Uudenmaan lääni		Kymen lääni		Koko maa	
	Mrd. mk	%	Mrd. mk	%	Mrd. mk	%
Maa ja metsätalous	0,5	1,2	0,4	3,9	7,1	5,1
Teollisuus	5,7	14,1	3,7	37,0	26,0	18,8
Rakentaminen	0,8	1,9	0,2	1,8	2,9	2,1
Kauppa, ravintolat	4,2	10,2	0,5	5,3	11,2	8,1
Kuljetus, liikenne	4,6	11,4	0,8	8,1	15,8	11,4
Rahoitusinst. ja vak	18,5	45,5	3,4	34,3	57,3	41,3
Yhteiskunn. palvelut	6,4	15,8	0,9	9,5	18,3	13,2
Yhteensä	40,7	100,0	9,9	100,0	138,6	100,0

Taulukko 3.1. Lähde: Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1990

Miten investoinnit ovat jakaantuneet eri toimialoille? Taulukossa 3.1. on selvitetty toimialoittaista jakautumista läänitasolla ja koko maan tasolla. Koko maassa eniten on investoitu rahoitukseen, vakuutustoimintaan ja liike-elämän palveluihin vuonna 1990. Peräti 41,3 % koko maan investoinneista suuntautuivat rahoituksen toimialalle vuonna 1990. Teollisuuteen investoitiin 26 mrd. mk ja sen osuus oli 18,8 % koko maan investoinneista. Uudenmaan läänin investointirakenne noudattaa melko tarkalleen koko maan investointirakennetta. Rahoituksen, vakuutustoiminnan ja liike-elämän palveluihin investoitiin 45,5 % koko läänin investointikapasiteetista. Suuri osuus selittyy leasing-toiminnasta ja toimitilarakentamisesta, jolloin toimitilat on osittain vuokrattu muille toimialoille. Yhteiskunnallisten palveluiden osuus oli 15,8 %. Teollisuuteen investoitiin 5,7 mrd. mk ja sen osuus oli 14,1 % Uudenmaan läänin investoinneista.

Kymen läänin investointirakenne poikkesi melkoisesti Uudenmaan läänin investointirakenteesta. Selvästi suurin investointikohde oli teollisuus 37 %:n osuudella. Myös rahoitukseen ja vakuutustoimintaan on investoitu merkittävästi Kymen läänissä, sillä yli 34 % investoinneista suuntautui rahoitusalan kohteisiin.

Investointikohteiden toimialoittaisesta valinnasta pitkällä aikavälillä voidaan päätellä, millaisiin tulevaisuuden kysyntätarpeisiin läänien tuotantorakenne on valmistautumassa (ks. liite 1a). Maa- ja metsätalouden osalta investoinnit ovat laskeneet reaalisesti Uudenmaan läänissä vuodesta 1984 ja Kymen läänissä jo vuodesta 1982. Teollisuuden osalta merkittävin ero läänitasolla ovat vuodet 1986-1988, jolloin Uudenmaan läänin teollisuusinvestointeja syrjäytti erityisesti rakentamiseen ja rahoitusosalalle suunnatut investoinnit, jotka kasvoivat voimakkaasti. Kymen läänissä teollisuuteen sijoitettiin juuri vuosina 1986-1988, jolloin teollisuuden investoinnit kasvoivat 34,5 %. Myös rakentamisen investoinnit lisääntyivät yli 31 %. Merkillepantavaa on kaupan ja ravintolatoiminnan investointien voimakas kasvu vuosina 1988-1990 erityisesti Uudenmaan läänissä.

Työvoima

Talouden rakennetta eri lääneissä voidaan myös analysoida vertaamalla työntekijöiden määrää eri toimialoilla. Täten voidaan myös havainnollistaa ovatko läänien työllisyyden kannalta tärkeät toimialat vähentäneet työvoimaansa. Taulukossa 3.2. on esitetty työllisten määrä eri toimialoilla vuonna 1990. Yhteiskunnan palvelut työllistivät eniten, jonka osuus on 30 % työvoimasta. Kymen lääni on myös työllisyydellä mitattuna selvästi teollisuuslääni. Teollisuus työllisti Kymen läänissä 24,7 % ja Uudenmaan läänissä 16,3 % kun koko maassa teollisuudessa työskenteli 21,1 % työvoimasta.

Työlliset toimialoittain vuonna 1990

Uudenmaan ja Kymen lääneissä sekä koko maassa

	Uudenmaan lääni 1000 henk	%	Kymen lääni 1000 henk	%	Koko maa 1000 henk	%
Maa- ja metsätalous	13,1	2,0	13,0	9,0	206,8	9,1
Teollisuus	108,6	16,3	35,6	24,7	480,4	21,1
Rakentaminen	58,3	8,8	13,8	9,6	207,5	9,1
Kauppa, ravintolat	141,6	21,3	19,9	13,8	354,6	15,5
Kuljetus, varastointi	47,4	7,1	10,3	7,1	170,6	7,5
Rahoitusinst. ja vak	86,4	13,0	7,7	5,3	169,1	7,4
Yhteiskunnan palv.	210,7	31,6	43,8	30,4	692,3	30,3
Yhteensä	666,1	100,0	144,1	100,0	2,281,3	100,0

Taulukko 3.2. Lähde: Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1990

Teollisuuden työllisyys on molemmissa lääneissä ja myös koko maassa laskenut koko 1980-luvun ajan (ks. liite 1b). Muut alat kuten rahoituksen alat, yhteiskunnan palvelut, kaupan alat ja rakentaminen (erityisesti Uudellamaalla) ovat syrjäyttäneet teollisuuden työpaikkoja.

Tämä on ongelmallista siksi, että työvoima on siirtynyt joko julkiselle sektorille tai suljetulle sektorille. Tämä on ongelmallista ainakin kahdesta syystä: Ensiksi, koko kansantalouden tilan huononeminen on karsimassa työpaikkoja juuri näiltä aloilta. Toiseksi, kyseiset työpaikat eivät tuo tarvittavia ulkomaisia valuuttatuloja, jolla voitaisiin lyhentää rajusti kasvavaa kansantalouden ulkomaista velkaa.

Tuotanto

Edellä on käsitelty kahta taloudellisen toimeliaisuuden peruspanosta, investointeja pääomaan ja työvoimaan.² Täten voidaankin kysyä, mitä näillä panoksilla on saatu aikaan?

² Myös muita tärkeitä panoksia kuten teknologia ja innovaatiot, koulutuksen taso yms ei pidä unohtaa.

Taulukossa 3.3. on vertailtu läänien rakennetta koko maahan toimialojen BKT:n määräytymisellä vuonna 1990. Suuret investoinnit rahoitukseen ja yhteiskunnan palveluihin näkyvät myös tuotannossa. Uudenmaan läänin suurin toimiala tuotannolla mitattuna oli rahoitus, vakuutus ja liike-elämän palvelut, joiden tuotanto oli 39,6 mrd. mk ja vastasi 25,7 % koko läänin BKT:sta. Yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelusten osuus oli 35,1 mrd mk ja toimialan osuus oli 22,7 % läänin BKT:sta. Teollisuuden rooli on pienempi Uudenmaan läänissä, jos sitä verrataan koko maan teollisuuden rooliin. Teollisuuden osuus läänin toimialarakenteesta oli 19 %, kun se koko maassa oli 24,4 %.

BKT:n rakenne vuonna 1990						
Uudenmaan- ja Kymenlääneissä sekä koko maassa						
	Uudenmaan lääni Mrd.mk	%	Kymen lääni Mrd. mk	%	Koko maa Mrd. mk	%
Maa- ja metsätalous	1,9	1,3	1,9	6,4	28,6	6,2
Teollisuus	27,8	19,0	10,0	33,9	113,2	24,7
Rakentaminen	13,9	9,5	2,7	9,2	44,6	9,7
Kauppa, ravintolat	22,8	15,6	2,8	9,4	51,6	11,3
Kuljetus, liikenne	13,1	9,0	2,2	7,6	38,9	8,5
Rahoitusinst. ja vak	39,6	27,1	4,4	14,9	90,0	19,6
Yhteiskunnan palvelu	35,1	24,0	6,3	21,5	110,3	24,0
Lask. Pankkipalvelut	-8,0	-5,5	-0,8	-2,8	-18,6	-4,0
Tuottajahint. BKT	146,2	100,0	29,5	100,0	458,7	100,0

Taulukko 3.3. Lähde: SVT, Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1990

Kymen läänin tuotannosta vastaa teollisuuden toimialat. Teollisuus oli hallitsevin toimiala 32,9 %:n osuudella ja teollisuus tuotti arvonlisäystä 10 mrd. mk. Yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelusten osuus oli 20,9 % sekä rahoituksen, vakuutuksen ja liike-elämän palveluiden osuus oli 14,5 %.

Kun toimialojen tuotanto jaetaan alkutuotantoon, jalostukseen ja palveluihin, niin Uudenmaan läänin elinkeinorakenteessa korostuu eniten palvelujen merkitys. Palveluiden osuus on kasvanut koko 1980-luvun ajan jalostuksen kustannuksella. Alkutuotannon osuus on vain 2 %. Paikallisesti alkutuotannolla on kuitenkin suurta merkitystä, sillä vuoden 1988 tietojen mukaan kuudessa läänin kunnassa alkutuotannossa työskenteli yli viidennes työllisestä työvoimasta.³

Jos tarkastellaan eri toimialojen BKT:n kasvun muutoksia 1980-luvulla, niin voidaan vertailla, mitkä toimialat ovat tuottaneet arvonlisäystä ja mikä on ollut teollisuuden rooli suhteessa muihin toimialoihin (ks. liite 1c). BKT:n reaalikasvun perusteella voidaan todeta, että Uudenmaan läänissä selvästi voimakkaimmin kasvaneita toimialoja olivat rakentaminen sekä kuljetus, varastointi ja tietoliikenne vuoteen 1989 saakka. Rahoituksen ja vakuutustoiminnan kasvu oli voimakkainta vuosina 1985-1986, jonka jälkeen BKT:n kasvu on hidastunut. Merkille pantavaa on, että maa- ja metsätalouden tuotannon kasvu on ollut melko vaihtelevaa, joka johtuu lähinnä satojen vaihtelevuudesta eri vuosina. Huolestuttavaa on teollisuuden tuotannon reaalikasvun taittuminen jo vuonna 1987. Talouden kääntyessä lamaan Uudenmaan palvelusektori on joutunut kovan muutosprosessin eteen. Työttömyys on kasvanut nopeasti ja alan kannattavuus on laskenut.

Kymen läänin teollisuuden tuotannossa näkyy niiden herkkyys kansainvälisille suhdanteille. Vuosina 1980-1982 oli laskusuhdanne ja markka devalvoitiin. Vienti-teollisuuden devalvoinnin hyöty näkyy 8 %:n tuotannon kasvuna vuosina 1982-1984. Vuosi 1986 oli taantumavuosi, joka vaikutti teollisuustuotannon hiipumiseen ja markan devalvointiin. Markan arvon muutokset ja kansainvälinen suotuisa suhdannetilanne kasvatti teollisuustuotannon vuosikasvun 6,9 %:iin vuosina 1987-1988.

3. UUDENMAAN JA KYMEN LÄÄNIN TEOLLISUUSRAKENNE

Teollisuuden tuotantorakenne läänitasolla

Kymen läänille antaa erityisleiman teollisuustuotannon suuri osuus ja erityisesti sen riippuvuus ulkomaisesta viennistä ja tuonnista. Kymen läänissä ja erityisesti Kymenlaaksossa korostuu puunjalostuksen merkittävä osuus teollisuuden tuotantorakenteessa.

Uudenmaan läänin teollisuusrakenne on monipuolisempi kuin Kymen läänissä. Pääkaupunkiseutu on vetänyt puoleensa yrityksiä ja erityisesti yritysten pääkontto-

reita kuljetusten ja tietoliikenteen monipuolisuuden ja hyvän koulutetun työvoiman vuoksi. Uudenmaan läänin teollisuuden tärkeimmät toimialat ovat sähköinstrumenttien tuotanto, kemianteollisuus ja graafinen tuotanto.

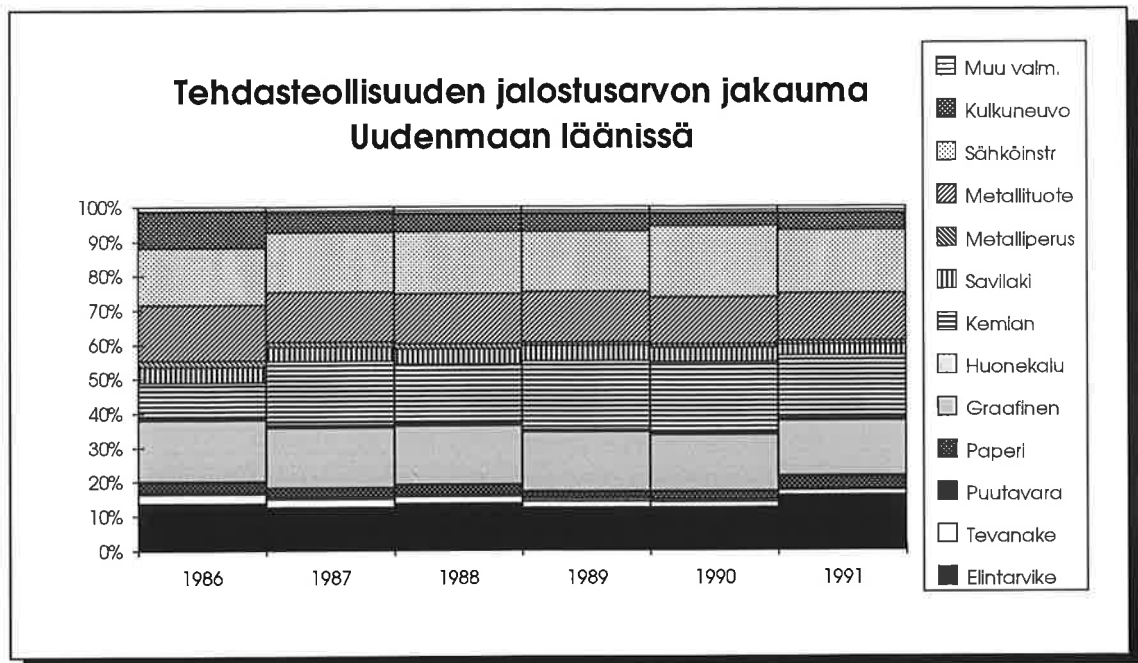
Seuraavassa on tarkasteltu läänien sekä alueiden tehdasteollisuuden toimialarakennetta jalostusarvon, jalostusarvo/työntekijän ja vienti/bruttoarvon avulla. Kustakin läänistä ja alueesta on vielä poimittu tärkeimmät toimialat, joiden kehitystä on tarkasteltu tarkemmin.

Jalostusarvon jakautumisella eri toimialoille nähdään kunkin toimialan suhteellinen koko. Täten pystytään tarkastelemaan mikä toimiala on hallitseva. Jalostusarvo teollisuudessa lasketaan siten, että myytyjen hyödykkeiden arvosta vähennetään ostettujen hyödykkeiden arvo.⁴

Toimialojen kannattavuutta tutkittaessa jalostusarvo voidaan suhteuttaa esimerkiksi työvoimakustannuksiin, jolloin nähdään kuinka suuri osa jalostusarvosta kuluu työvoimakustannuksiin. Tämä ei ole yksiselitteistä, sillä pääomavaltaisilla aloilla kuten metsäteollisuudessa olisi myös pääomakustannukset sisällytettävä laskelmiin. Seuraavassa jalostusarvo on suhteutettu kunkin toimialan työvoiman määrään, jolloin nähdään paljonko yksi työntekijä on tuottanut jalostusarvoa. Pääomavaltaiset alat tuottavat tässäkin tarkastelussa ongelmia.

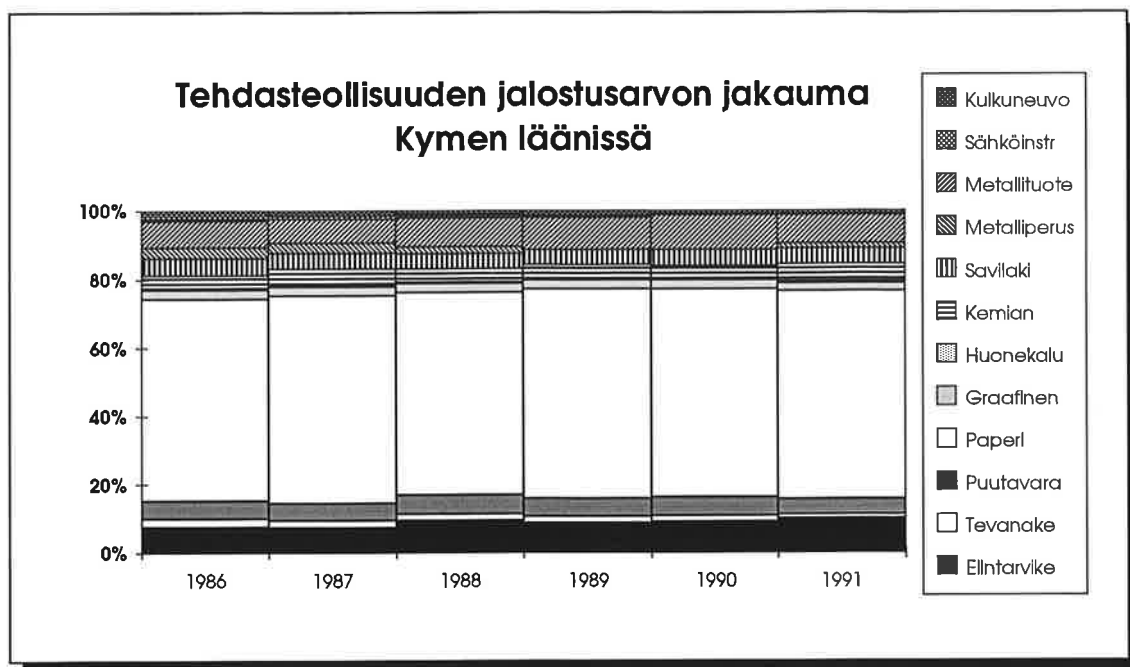
Viennin osuus bruttoarvosta kertoo toimialan riippuvuuden joko kotimarkkinoista tai kansainvälisistä markkinoista. Mitä enemmän teollisuuden toimiala on suuntautunut avoimelle sektorille, niin sitä paremmat mahdollisuudet sillä on selviytyä Suomen kaksijakoisesta talouden muutoksesta 1990-luvulla, jossa kotimarkkinoiden kysyntä koko ajan pienenee kuluttajien ostovoiman pienentyessä. Lisäksi vientivoittoinen toimiala tuo maahan kansantaloutemme kipeästi kaipaamia ulkomaisia valuuttatuloja.

⁴ Jalostusarvo teollisuudessa lasketaan vähentämällä myytyjen hyödykkeiden arvosta ostettujen hyödykkeiden arvo. Siitä maksetaan palkat ja sosiaalikulut, vuokrat, korot ja verot sekä suoritetaan korvausinvestoinnit ja mahdolliset uusintainvestoinnit. Loppu jalostusarvosta jää yrityksen omistajille voitoksi. ks. esim. Hernesniemi (1992).

Kuvio 4.11.⁵

Jalostusarvolla mitattuna Uudenmaan läänin tärkeimmät toimialat ovat sähköinstrumenttien tuotanto, metallituotteiden tuotanto, kemian teollisuus, graafinen ala ja elintarviketeollisuus, joiden yhteenlaskettu jalostusarvo on yli 70 %. Kulkuneuvojen tuotanto on menettänyt suhteellista osuuttaan, kun taas kemian teollisuus on lisännyt merkitystään vuodesta 1986 vuoteen 1991. Myös metallituotteiden osuus on hiukan pienentynyt. Huomionarvoista on, että toisen perusteollisuutemme metsäteollisuuden osuus on Uudenmaan läänissä erittäin vähäinen. Koko läänin teollisuuden jalostusarvo on kasvanut käyvin hinnoin 18 % vuodesta 1986 vuoteen 1991.

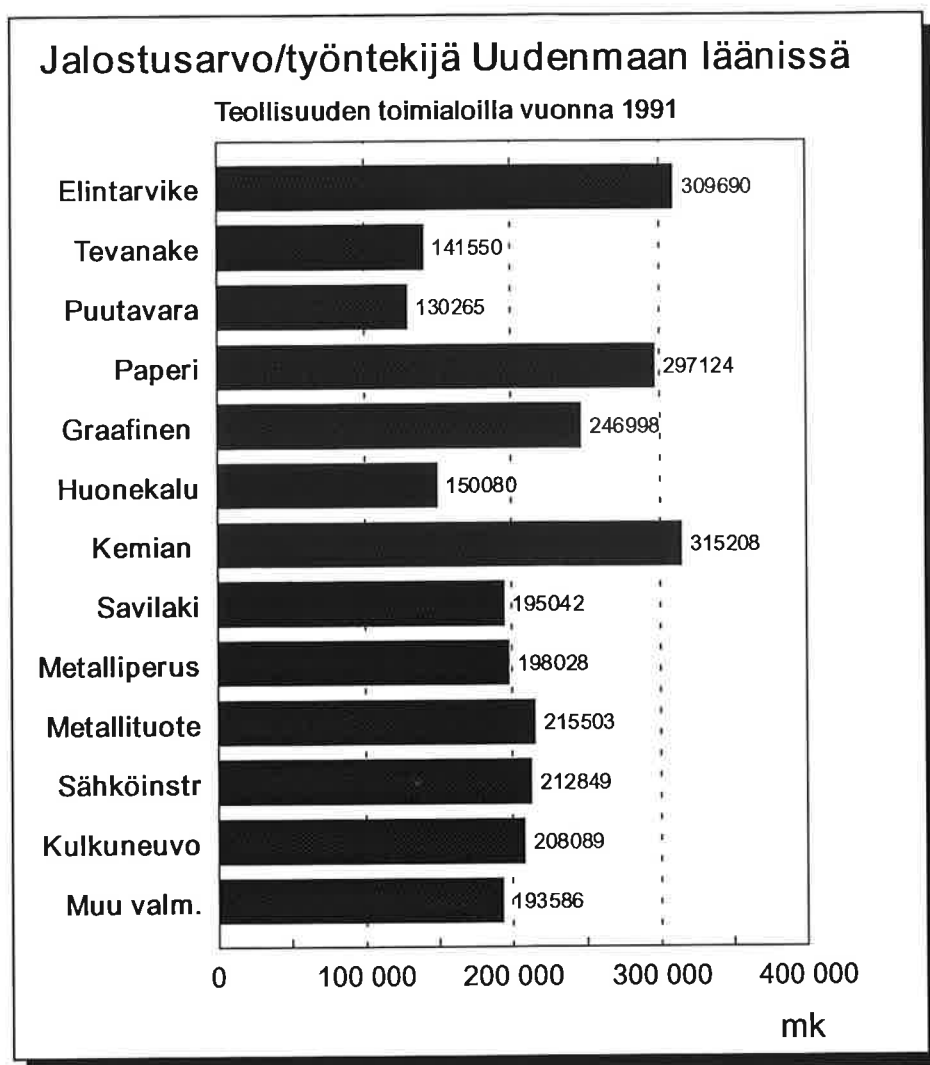
Koko Uudenmaan läänissä oli teollisuudessa 1 345 toimipaikkaa vuonna 1991, joista 300 toimipaikka oli graafisessa teollisuudessa, 297 toimipaikkaa metallituotteiden valmistuksessa ja 164 toimipaikkaa sähköinstrumenttien tuotannossa. Koko teollisuuden toimipaikkojen määrä on kasvanut 61 toimipaikalla vuodesta 1986 vuoteen 1991. Pitkällä aikavälillä toimipaikkojen lukumäärän kasvu luo pohjan alueen työllisyyden kasvulle.

Kuvio 4.12.

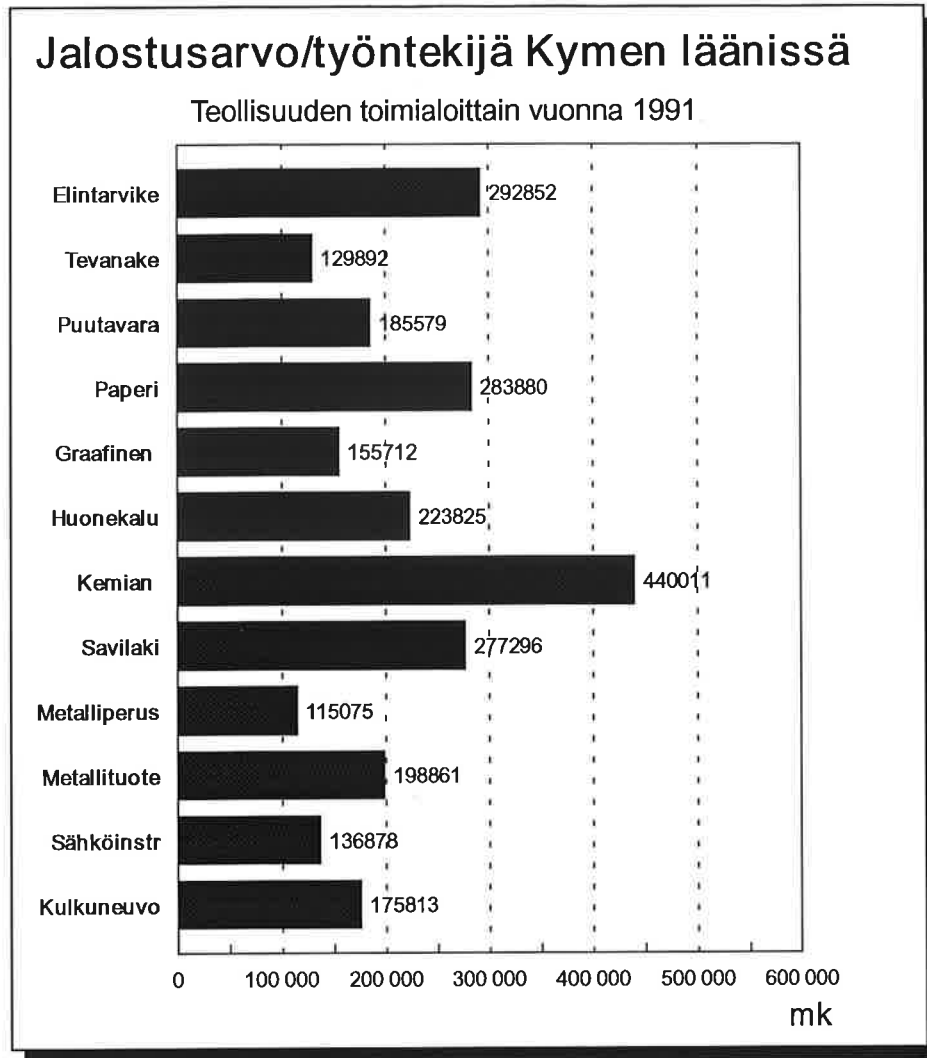
Jos Uudenmaan läänin metsäteollisuuden merkitys on vähäinen, niin Kymenlaak-
sossa se on korostunut. Erityisesti paperin tuotannon jalostusarvon osuus on yli 60
% koko läänin jalostusarvosta. Kun tähän lisätään metalliteollisuuden osuus niin
päästään yli 70 %:n osuuteen. Jalostusarvo Kymen läänin teollisuudessa on kasva-
nut 8,5 % käyvin hinnoin vuodesta 1986 vuoteen 1991. Vuosina 1990-1991 jalos-
tusarvo on laskenut voimakkaasti Kymen läänissä.

Kymen läänissä oli 374 teollisuuden toimipaikka vuonna 1991, joista 91 toimipaik-
kaa oli metallituotteiden valmistuksessa, 62 toimipaikkaa elintarviketeollisuudessa
ja 39 toimipaikkaa rakennusaineteollisuudessa. Toimipaikkojen määrä on vähenty-
nyt 33 toimipaikkaa vuosina 1986-1991. Eniten toimipaikkoja on vähentynyt elin-
tarviketeollisuudessa (15 toimipaikkaa) ja metallituotteiden valmistuksessa (14
toimipaikkaa). Tässä suhteessa kehitys on ollut negatiivista verrattuna Uudenmaan
lääniin.

Kuvio 4.13.

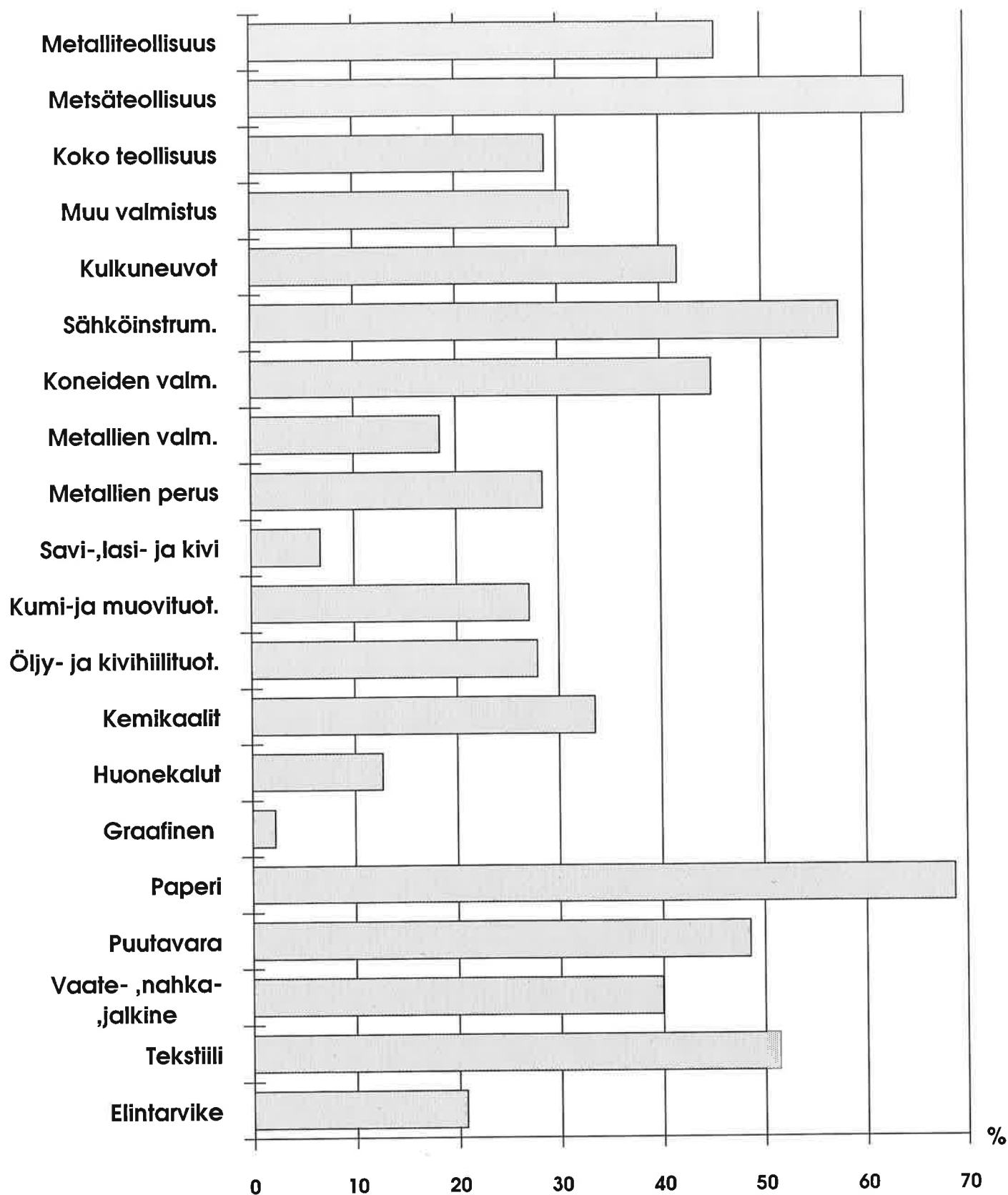
Tarkasteltaessa toimialojen kannattavuutta työntekijöiden määrän mukaan niin parhaiten yksi työntekijä tuottaa jalostusarvoa kemian teollisuudessa, paperiteollisuudessa ja elintarviketeollisuudessa. Kun jalostusarvosta vähennetään työvoimakustannukset, niin toimialalle jää keskimäärin muille tuotannontekijöille elintarviketeollisuudessa 153 752 mk, paperiteollisuudessa 108 932 mk ja kemian teollisuudessa 142 036 mk. Erityisesti paperiteollisuudessa pääomakanta on suuri, joten jalostusarvon on oltavakin suhteellisen suuri, että siitä voidaan suoritettaa uusintainvestoinnit ja maksaa korot sijoitetulle pääomalle.

Kuvio 4.14.

Kymen läänissä työntekijä tuottaa parhaiten kemian teollisuudessa, elintarviketeollisuudessa ja paperiteollisuudessa. Jos verrataan läänejä keskenään, niin Kymen läänissä sähköinstrumenttien tuotannon ja graafisen tuotannon kannattavuudet ovat selvästi heikommat kuin Uudenmaan läänissä. Toisaalta puutavara- ja huonekaluteollisuus kannattavat paremmin Kymen läänissä. Kun jalostusarvosta vähennetään työvoimakustannukset niin kemian teollisuudelle jää keskimäärin 281 971 mk, elintarviketeollisuudelle 163 729 mk ja paperiteollisuudelle 99 603 mk käytettäväksi muihin tuotannontekijöihin.

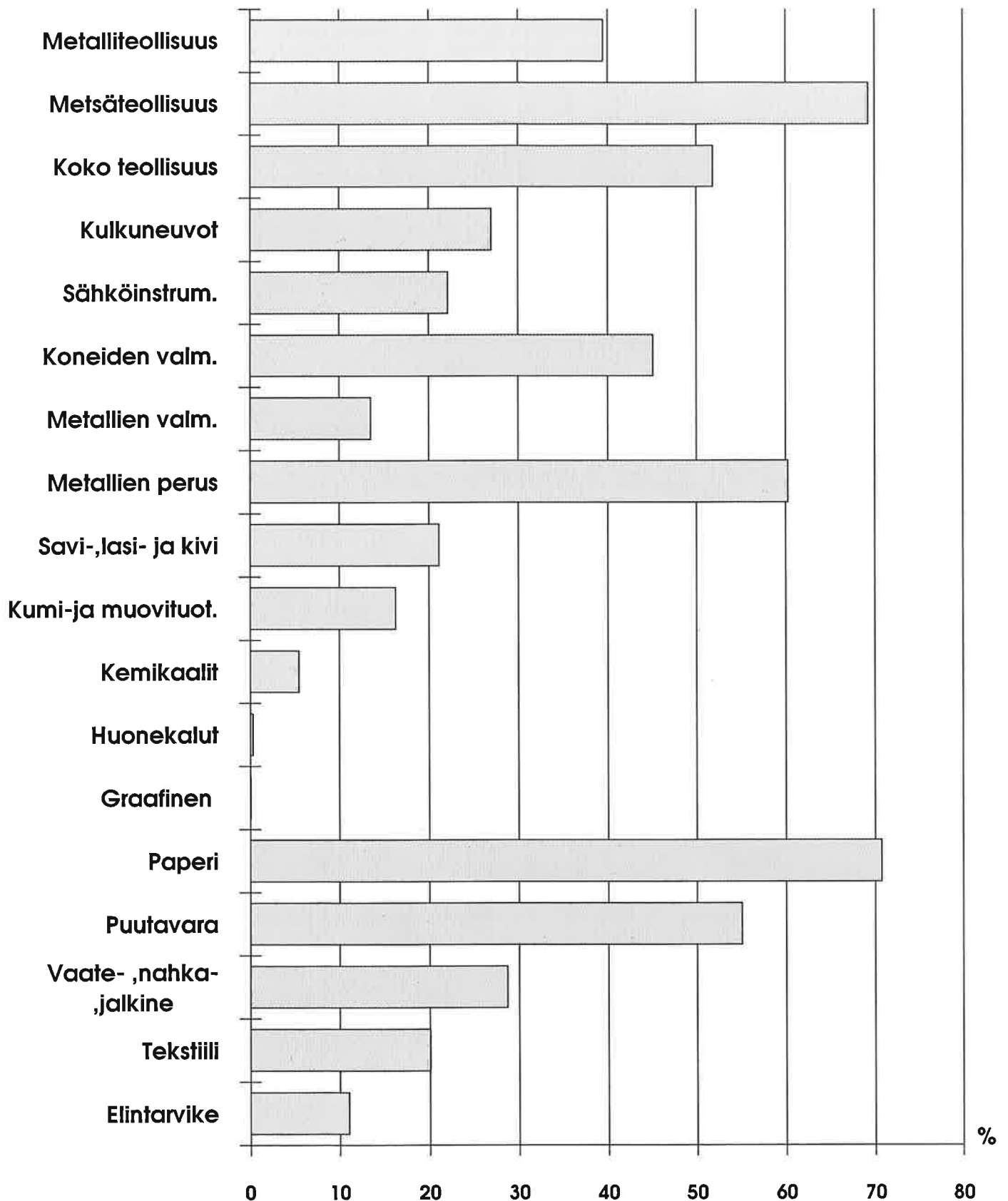
Viennin osuus tuotannon bruttoarvosta eri toimialoilla Uudenmaan läänissä vuonna 1991

Kuvio 4.15

Lähde: teollisuustilasto

Viennin osuus tuotannon bruttoarvosta eri toimialoilla Kymen läänissä vuonna 1991

Kuvio 4.16

Lähde: teollisuustilasto

Uudenmaan ja Kymen läänin tehdasteollisuuden viennin osuutta eri toimialoilla on tarkasteltu kuvioissa 4.15 ja 4.16. Uudenmaan läänissä erottuvat sähköinstrumenttien, koneiden ja laitteiden, paperin, puutavaran ja tekstiilien vienti. Kymen läänin merkittävimmät vientituotteet ovat koneet ja laitteet, perusmetallit, paperi sekä puutavara.

Alueet ja kunnat - missä keskittymät?

Toimialarakenteen tarkempaa analyysiä varten muodostettiin lääneistä alueita. Läänit on jaettu ensiksi Helsingin alueeseen, Kymenlaakson alueeseen ja Itä-Uudenmaan alueeseen. Helsingin alue on edelleen jaettu YTV-alueeseen ja Helsingin kehyskuntiin. Kymenlaakson alue on jaettu Etelä- ja Kymenlaaksoon. Itä-Uudenmaan alue on jaettu Porvoon seutuun ja Loviisan seutuun. (ks. Liite 2 ja 3)

Helsingin alue

Helsingin alueen tehdasteollisuus on ollut koko 1980-luvun alamäessä. Vaikka toimipaikkoja on tullut lisää, niin teollisuuden liikevaihto on ollut laskussa. Lisäksi alueen työvoima teollisuudessa on koko ajan pienentynyt. Käytännössä 1980-luvulla elinkeinopolitiikka suorastaan pyrki edistämään suurteollisuuden siirtymistä pois Helsingistä. Mutta myös suuria toimipaikkoja on lakkautettu kuten kirjapainoja, Vuosaaren telakka, Nokian kaapelitehdas ja viimeksi Koffin panimo.

Helsingin alueella on runsaasti palvelutoimintaa, joten tehdasteollisuuden ohella on myös tarkasteltava palveluiden kehitystä. Täten kiinnitetään huomiota alueen rakennustoimintaan, kauppaan ja jakeluun, majoitus- ja ravintolatoimintaan kuljetukseen sekä rahoitusalaan.

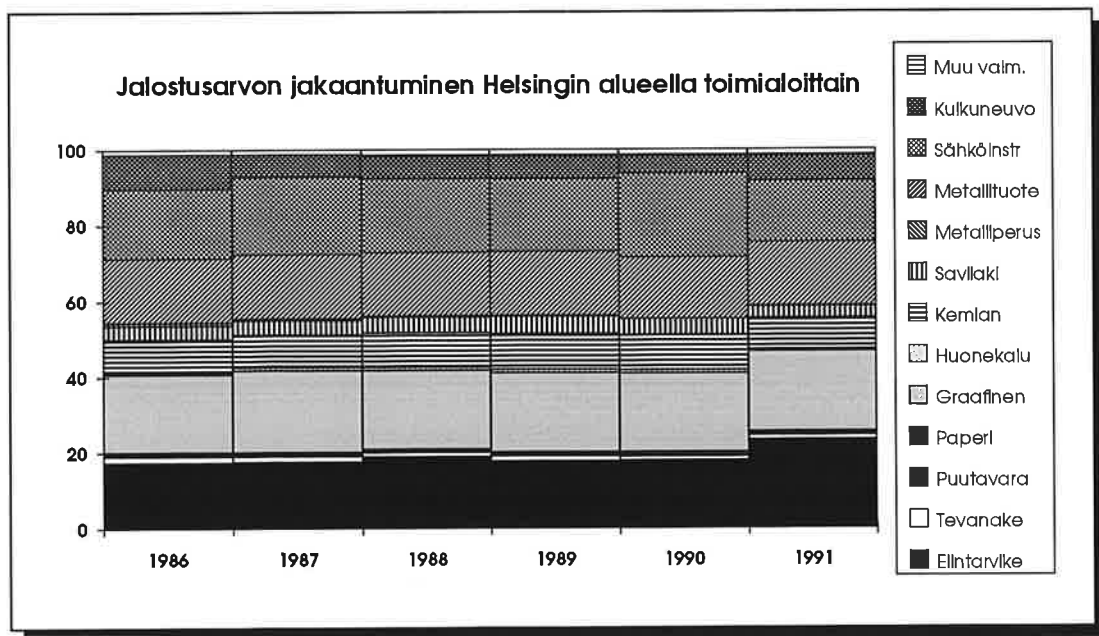
Helsingin alue vuonna 1991

Toimipaikat, työntekijät, jalostusarvo

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1 000 mk
Elintarvike	86	12 775	4 028 776
Tevanake	40	1 012	181 125
Puutavara	21	446	43 103
Paperi	14	765	143 247
Graafinen	267	14 749	3 631 210
Huonekalu	28	680	99 894
Kemian	96	8 637	1 333 250
Savilaki	44	2 629	552 325
Metalliperus	9	304	30 497
Metallituote	114	12 740	715 229
Sähköinstr	137	12 862	2 770 825
Kulkuneuvo	25	5 517	1 125 375
Muu valm.	35	1 465	324 845
Koko alue	1 027	74 581	17 240 276

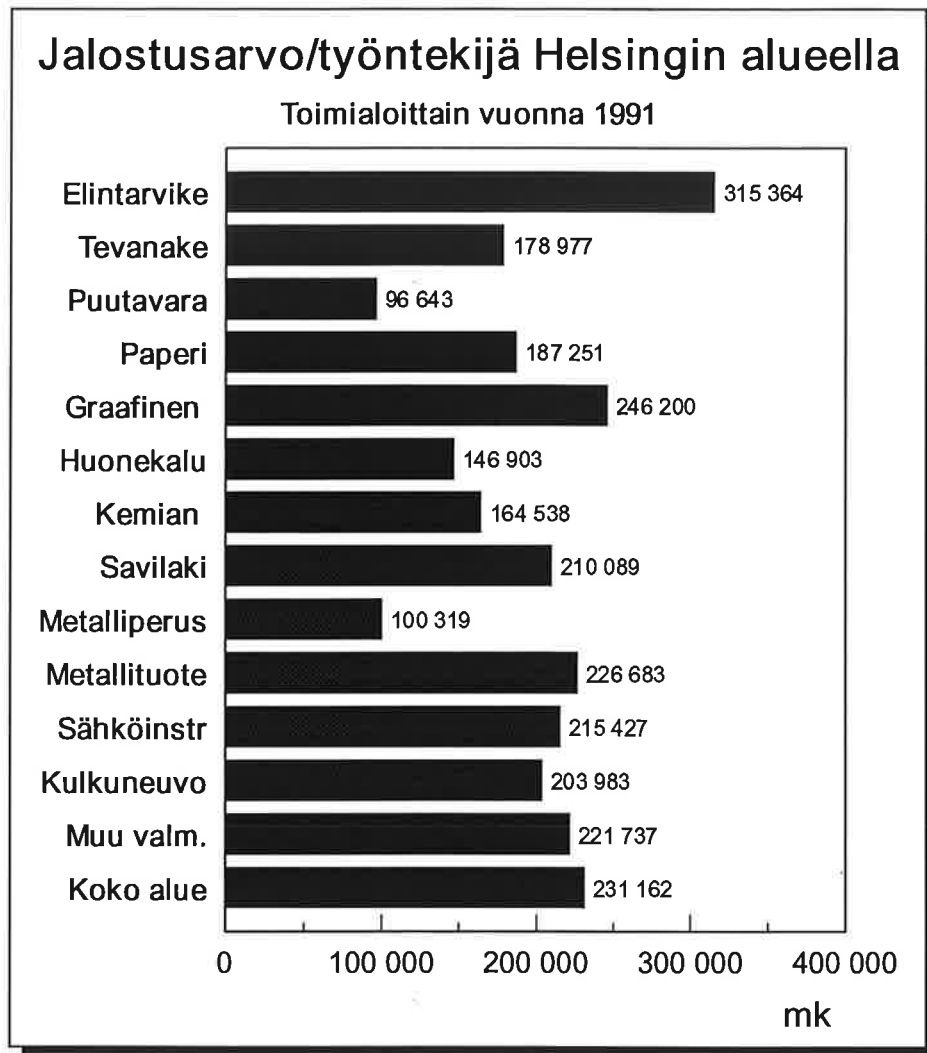
Taulukko 4.21

Helsingin alueella graafinen ala on suurin toimipaikkojen ja työllisten määrällä sekä jalostusarvolla mitattuna. Toimipaikkojen määrä on kuitenkin pienentynyt 11 toimipaikalla vuodesta 1986. Myös sähköinstrumenttien valmistus ja metallituotteet ovat saaneet vahvan sijan alueen tehdasteollisuudessa. Sähköinstrumenttien valmistuksessa toimipaikkojen määrä on kasvanut kun taas metallituotteiden valmistuksessa toimipaikkojen määrä on pysynyt samana. Koko teollisuutta tarkasteltaessa 99 toimipaikkaa on hävinnyt viidessä vuodessa.

Kuvio 4.22.

Helsingin alueen tärkeimmät toimialat jalostusarvolla mitattuna ovat sähköinstrumentit, metallituotteet, graafisen ala ja elintarvikkeet, joista erityisesti elintarvikkeet ovat kasvattaneet osuuttaan. Alueen koko teollisuuden jalostusarvo käyvin hinnoin on kasvanut 9,3 % vuosina 1986-1991.

Kuvio 4.23.

Työntekijä tuottaa parhaiten elintarviketeollisuudessa, graafisella alalla, metallituotteiden ja sähköinstrumenttien valmistuksessa. Työvoimakustannusten jälkeen elintarviketeollisuudessa jää muille tuotantotehtäville 197873 mk, graafisella alalla 109991 mk, metallituotteiden valmistuksessa 97155 mk ja sähköinstrumenttien tuotannossa vain 71864 mk.

Työllisyyden muutos Helsingin alueella

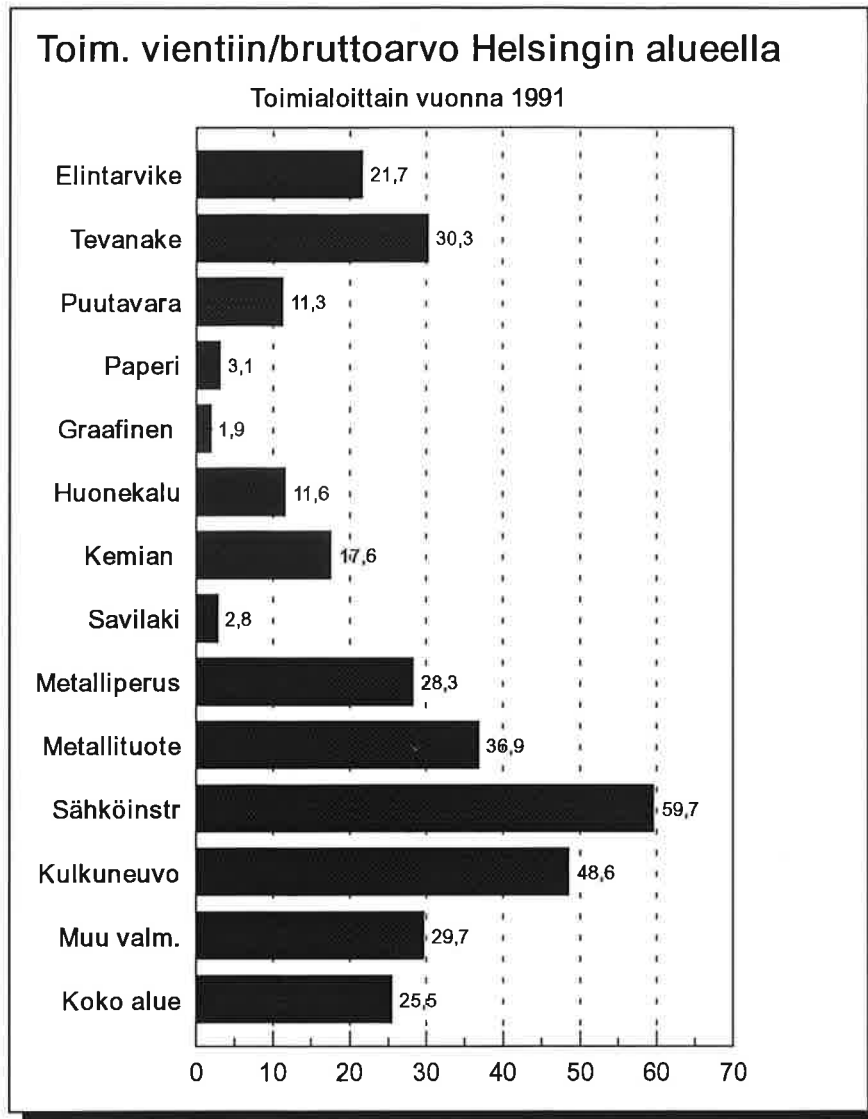
Vuosina 1986-1991, henkilöä

Elintarvike	-1 401
Tevanake	-2 197
Puutavara	-415
Paperi	-529
Graafinen	-1 995
Huonekalu	-353
Kemian	-264
Savilaki	-229
Metalliperus	-1 054
Metallituote	-1 998
Sähköinstr	-3 726
Kulkuneuvo	-3 731
Muu valm.	-76
Koko alue	-17 968

Tehdasteollisuuden työntekijöitä oli vuoden 1991 lopussa kaikkiaan 74 581 henkilöä

Taulukko 4.24.

Yllä oleva taulukko osoittaa, että jokainen tehdasteollisuuden toimiala on Helsingin alueella vähentänyt työntekijöitä vuosina 1986-1991. Kun vuonna 1986 teollisuudessa työskenteli yli 90 000 työntekijää, niin työntekijöiden määrä on pudonnut alle 75 000:n vuoteen 1991 mennessä. Erityisesti sähköinstrumenttien ja kulkuneuvojen valmistuksen ja tevanake-teollisuuden työvoimasta on vähentynyt lähes 10 000 henkilöä. Kemian teollisuus on säilyttänyt työpaikat parhaiten suhteessa alan koko työvoimaan. Tevanake-teollisuuden muutos on ollut voimakkain, sillä vuonna 1986 alalla työskenteli 4 491 työntekijää. Vuonna 1991 alalla oli töissä enää 1012 henkilöä.

Kuvio 4.25.

Helsingin alueen jalostusarvolla ja työllisyydellä mitattuna suurimpien toimialojen kuten elintarviketeollisuuden 21,7 %:n ja graafisen alan 1,9 %:n vientiosuudet ovat vaatimattomia. Suurimmat vientituotteet ovat sähköinstrumentit 59,7 %:n osuudella ja kulkuneuvot 48,6 %:n osuudella.

Helsingin palvelut⁶

Kauppa ja jakelu

Kauppa ja jakelu työllistivät Helsingissä 1990-luvun lopulla 55 000 henkeä, jotka työskentelivät 8212 toimipaikassa ja aikaansaivat 84 mrd markan liikevaihdon. Tukkukaupalla on kaupungissa työvoimalla mitaten keskeisin merkitys. Tukkukaupan osuus kaupan työvoimasta on noin 52 %. Vähittäiskaupan osuus on 37 % ja autokaupan osuus on 12 %. Toimipaikkojen määrä on kasvanut kaikilla kaupan aloilla, mutta työpaikkojen määrä on vähentynyt erityisesti 1980-luvun lopulla.

Helsingin kauppa palvelee laajempaa talousaluetta ja osaksi koko maata välittäen kulutustavaroita ja raaka-aineita valtakunnallisesti. Helsingin jakelu on keskeisessä asemassa, sillä ulkomaan tuonnista 50 % tavaroiden arvolla mitattuna tulee Helsingin sataman kautta.

Ravintola- ja majoitustoiminta

Ravintola- ja majoitustoiminta työllisti vuonna 1989 Helsingissä noin 13000 henkilöä. Hotelli- ja ravintolatoimen liikevaihto oli 4,2 mrd. mk. Ravintolatoimintaan on syntynyt runsaasti toimipaikkoja 1980-luvulla. Kymmenessä vuodessa ravintoloiden määrä on kasvanut 800 toimipaikasta 1200 toimipaikkaan. Majoitustoiminnassa oli toimipaikkoja vuonna 1989 yhteensä 53, jossa on vuoteen 1984 verrattuna 8 majoitusliikkeen lisäys. Vaikka majoituskapasiteetti on lisääntynyt, niin työpaikkojen määrä ei ole oleellisesti muuttunut 1980-luvun aikana. Työllisiä oli 2 800 henkilöä vuonna 1989.

Kuljetus- ja tietoliikenne

Ala muodostaa suuren ja heterogeenisen yritysryppään, joka jakaantuu useaan hyvin erilaiseen toimialaan. Ala työllistää 26 000 henkilöä. Kuljetuksessa on kaikkiaan 994 toimipaikkaa ja tietoliikenteessä on 161 toimipaikkaa. Helsingin osuus verrattuna koko maahan on noin 20 %. Liikenneyritysten liikevaihto on reaalisesti laskenut koko 1980-luvun ajan. Tietoliikenteessä erityisesti telepalvelut ovat laajentuneet 1980-luvulla voimakkaasti ja laajentuvat edelleen.

⁶

ks. tarkemmin Luukkanen 1992

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Rahoitus- ja vakuutustoiminta on Helsingissä erittäin laajaa. Suuryritysten rahoituspalvelut hoidetaan yleensä Helsingin kautta kuten myös vakuutuspalvelutkin. Rahoitustoiminnassa oli 580 toimipaikkaa Helsingin alueella vuonna 1989, joissa työskenteli 20 000 työntekijää. Toimipaikat ovat lisääntyneet voimakkaasti koko 1980-luvun ajan; vuosina 1984-1989 jopa 50 %. Vakuutustoiminnassa oli toimipaikkoja 88 ja alalla työskenteli 6 700 henkilöä. Vakuutustoiminnan kasvu ajoittui jo 1980-luvun alkuun ja vuodesta 1986 alkaen alan työvoima on pienentynyt jatkuvasti.

Tekniset palvelut, palvelut liike-elämälle.

Toimiala sisältää 1) tekniset palvelut esim. rakennussuunnittelun ja muun teknisen suunnittelun, 2) tietojenkäsittelypalvelut, 3) palvelut liike-elämälle, kuten kirjanpito- ja markkinointipalvelut, lakitoimistot, liikkeenjohdon konsultoinnin, 4) muut palvelut, kuten uutisvälityksen, konekirjoitus-, monistus- ja postitusyritykset ja vartiointiyritykset.

Toimialan merkitys Helsingille on erittäin merkittävä, sillä alalla työskentelee 26 000 työntekijää 2800 toimipaikassa ja alan liikevaihto oli vuonna 1989 noin 10 mrd mk. Ala on myös kasvanut erittäin nopeasti 1980-luvulla.

Teknisten palveluiden liikevaihto on noin neljännes koko toimialan liikevaihdosta ja teknisissä palveluissa työskentelee kolmannes alan työvoimasta. Toimipaikkoja teknisissä palveluissa oli 748 vuonna 1989.

Tietojenkäsittelypalvelut on uusi palveluala, joka on syntynyt vasta 1980-luvulla. Toimialan liikevaihto oli 2100 mmk ja alalla oli 397 toimipaikka ja 4400 työntekijää vuonna 1989.

Liikkeenhoidon, laki- ja markkinointipalveluiden osuus on selvästi suurin, sillä alalla on 1310 toimipaikkaa ja alan liikevaihto oli 3325 mmk vuonna 1989. Ala on vakiinnuttanut toimintansa työvoiman ja toimipaikkojen määrällä mitattuna 1980-luvulla.

Itä-Uusimaa

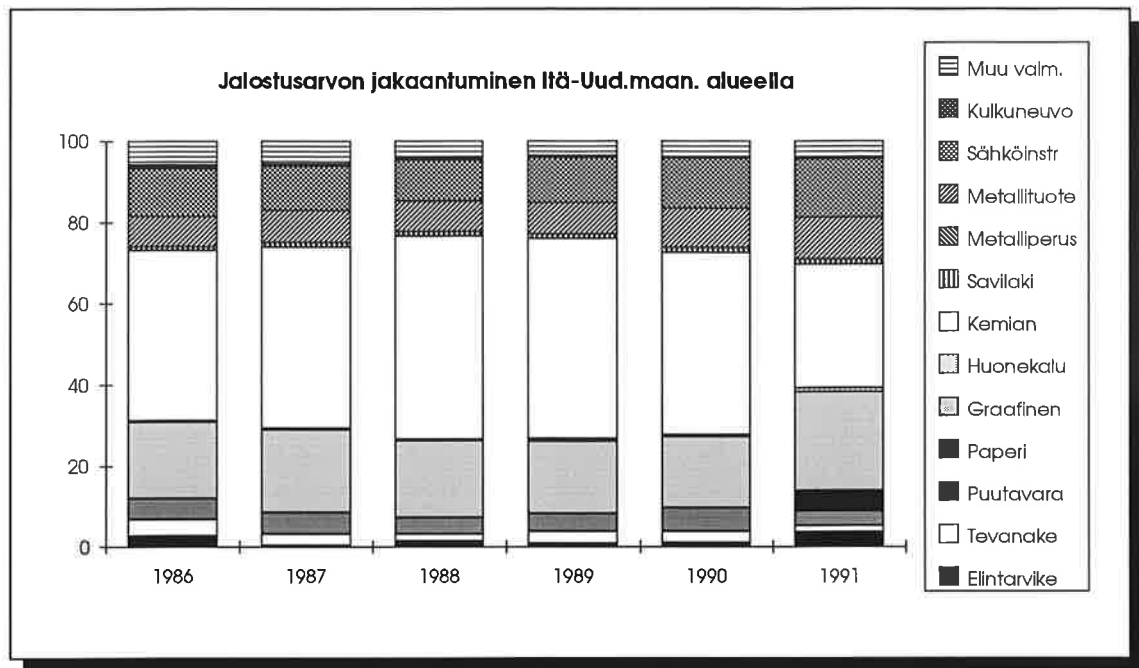
Itä-Uudenmaan alueen teollisuuden taloudellinen merkitys pienempi, jos sitä verrataan Helsingin alueeseen. Myös Kymenlaakson teollisuus on merkittävämpi jalostusarvolla mitattuna. Teollisuus on alueellisesti keskittynyt Porvooseen, Porvoon maalaiskuntaan ja Loviisaan. Näissä kunnissa sijaitsi vuonna 1985 noin 70 % alueen teollisuustyöpaikoista. Alueella on puute erityisesti pienistä ja keskisuurista yrityksistä.

Myös Itä-Uudenmaan elinkeinorakenne muuttuu koko ajan palveluvaltaisemmaksi.⁷ Vuonna 1985 Itä-Uudellamaalla oli 18 070 palvelutyöpaikkaa eli 47 % kaikista työpaikoista. Maa- ja metsätalouden työpaikkojen väheneminen on jatkunut koko 1980-luvun ajan.

Itä-Uudenmaan alue vuonna 1991			
Toimipaikat, työntekijät, jalostusarvo			
	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1 000 mk
Elintarvike	12	281	56 735
Tevanake	6	204	24 260
Puutavara	12	504	55 944
Paperi	3	263	76 986
Graafinen	17	1 306	372 771
Huonekalu	5	91	13 969
Kemian	16	1 828	468 173
Savilaki	7	64	18 438
Metalliperus	0	0	0
Metallituote	20	878	25 487
Sähköinstr	18	1 266	221 585
Kulkuneuvo	3	41	4 958
Muu valm.	4	444	61 883
Koko alue	124	8 991	3 510 781

Taulukko 4.31.

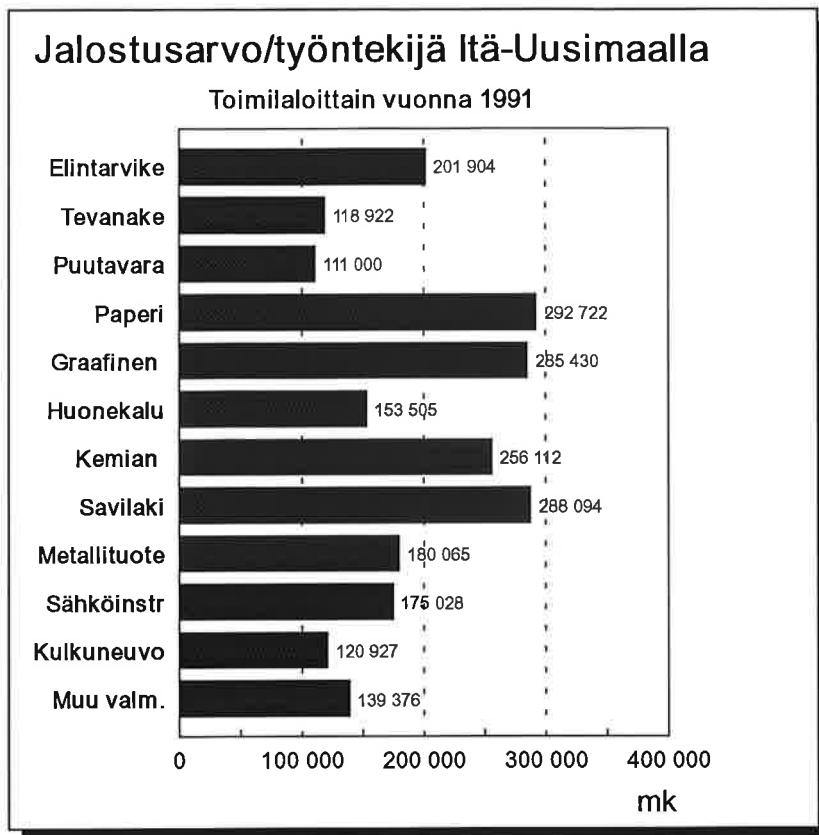
Itä-Uudenmaan alueella on 124 toimipaikkaa. Suurimmat toimialat ovat sähköinstrumenttien valmistus, graafinen teollisuus ja kemian teollisuus, joissa työskentelee 4400 työntekijää. Alueen toimipaikat ovat vähentyneet 9 toimipaikalla vuosina 1986-1991. Erityisen kova muutos on tapahtunut tevanake-teollisuudessa, josta on hävinnyt 15 toimipaikkaa. Uusia toimipaikkoja on syntynyt erityisesti kemian teollisuuteen ja sähköinstrumenttien valmistukseen.

Kuvio 4.32.

Itä-Uudenmaan tuotanto jalostusarvolla mitattuna on keskittynyt kemian teollisuuteen, graafiseen tuotantoon ja sähköinstrumenttien valmistukseen, joiden osuus koko alueen jalostusarvosta on noin 70 %. Vuonna 1991 on tapahtunut dramaattinen muutos erityisesti kemianteollisuuden osuuden laskiessa ja graafisen tuotannon kasvaessa. Koko teollisuuden jalostusarvo on pysytellyt lähes ennallaan vuosina 1986-1991.

Tärkeistä aloista Itä-Uudenmaan työntekijä tuottaa parhaiten graafisella alalla ja kemianteollisuudessa. Kun jalostusarvosta vähennetään työvoimakustannukset, niin muihin tuotannontekijöihin jää graafisella alalla 130 963 mk ja kemian teollisuudessa 85 628 mk.

Kuvio 4.33.

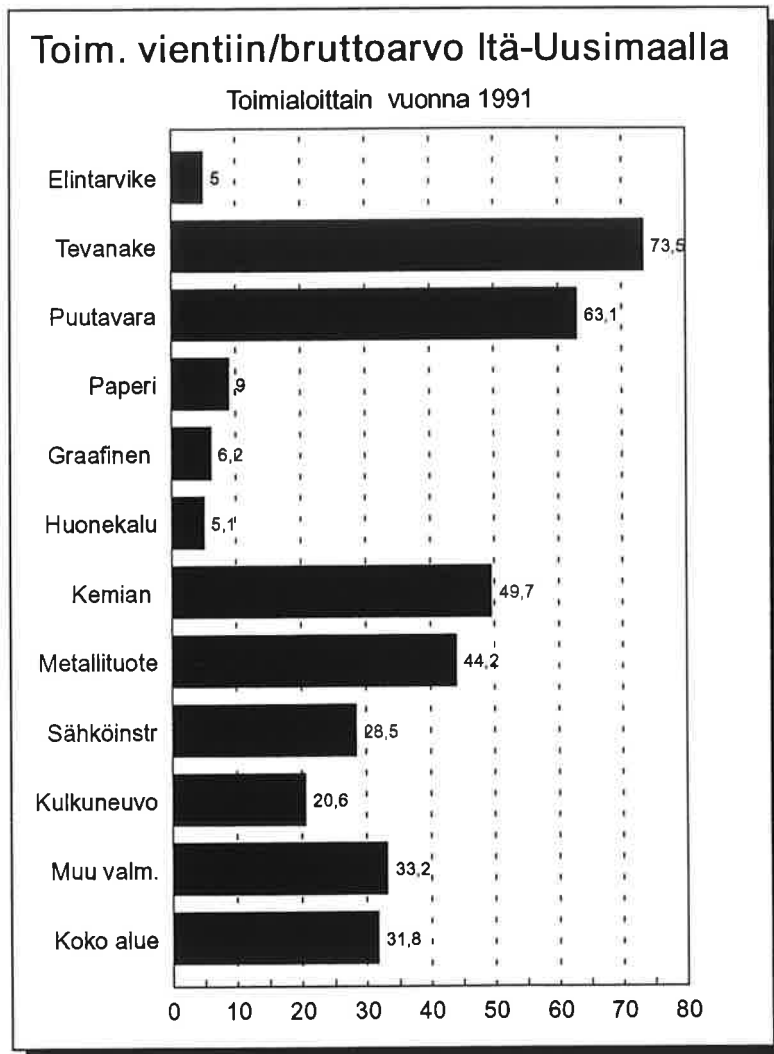
Työllisyyden muutos Itä-Uusimaalla
Vuosina 1986-1991, henkilöä

Elintarvike	-85
Tevanake	-328
Puutavara	-234
Graafinen	5
Huonekalu	24
Kemian	251
Savilaki	-24
Metallituote	-169
Sähköinstr	-115
Kulkuneuvo	-67
Muu	-402
Koko alue	-715

Tehdasteollisuuden työntekijöitä oli vuoden 1991 lopussa kaikkiaan 8991 henkilöä

Taulukko 4.34.

Tehdasteollisuuden työllisyys on vähentynyt noin 10 % vuosina 1986-1991, mutta myös myönteistä kehitystä on tapahtunut erityisesti graafisella alalla, huonekaluteollisuudessa ja kemian teollisuudessa, joissa työntekijöiden määrä on hieman kasvanut.

Kuvio 4.35.

Itä-Uudenmaan tuotannosta ventiin menee erityisen suuri osa tevanake-teollisuudesta sekä alueen puutavaratuotannosta. Alueen päätoimialojen venti on erityisen hyvä kemian teollisuudessa (lähes 50 %), mutta graafisen alan venti jää alle 10 %:n.

Kymenlaakso

Kymenlaaksolle on ominaista metsäteollisuuden hallitseva asema, yritysraakenteen suuret yksiköt sekä puunhuollon alhainen omavaraisuusaste. Hyvät meriyhteydet tarjosivat erinomaisen sijaintiedun puunjalostusteollisuuden sijoittamiselle eteläiseen Kymenlaaksoon ja Kymijokivarteen Kotkan seudulle, Anjala-Sippolaan ja Kuusankoskelle.

Menestyvän metsäteollisuuden ympärille on ollut hyvä rakentaa muita tukialoja kuten metalliteollisuutta. Metsäteollisuus on kuitenkin herkkä ala kansainvälisen kaupan kriiseille, jotka välittyvät koko Kymenlaakson elinkeinoelämään.

Maakunnan omat metsävarat eivät ole riittäneet tyydyttämään metsäteollisuuden suurten tuotantoyksiköiden puuntarvetta. Maakunnan puunhuollon omavaraisuusaste on ollut alhainen. Koivupuuta on tuotu erityisesti entisestä Neuvostoliitosta ja nykyään Venäjältä, jonka hyvänä puolena on ollut sen toimiminen maksuvälineenä. Koivupuun tuonti siis helpotti osaltaan Suomen vientiä Neuvostoliittoon. Kymenlaakson ja siellä varsinkin rannikon puunjalostusyksiköt ovat joutuneet kasvavassa määrin käyttämään tuontipuuta, mille merisijainti ja rautatieyhteys Venäjälle on antanut hyvät mahdollisuudet.⁸

Kymenlaakson teollisuusrakenteen ongelmana on pienten ja keskisuurten teollisuuslaitosten pieni osuus, joka olisi tasannut metsäteollisuuden suhdanneherkkyyden vaikutuksia Kymenlaaksossa. Kymenlaakson pienten yritysten ongelmana on myös suppeat yrityskontaktit. Yleensä pienillä alihankintayrityksellä on vain yksi tai kaksi tilaajaa, joka tekee toiminnasta riskialttiin. Myös Kymenlaaksossa palveluiden kuten kaupan, liikenteen, rahoituksen ja muiden palveluiden osuus koko työväestöstä on merkittävä eli yli 50 %.

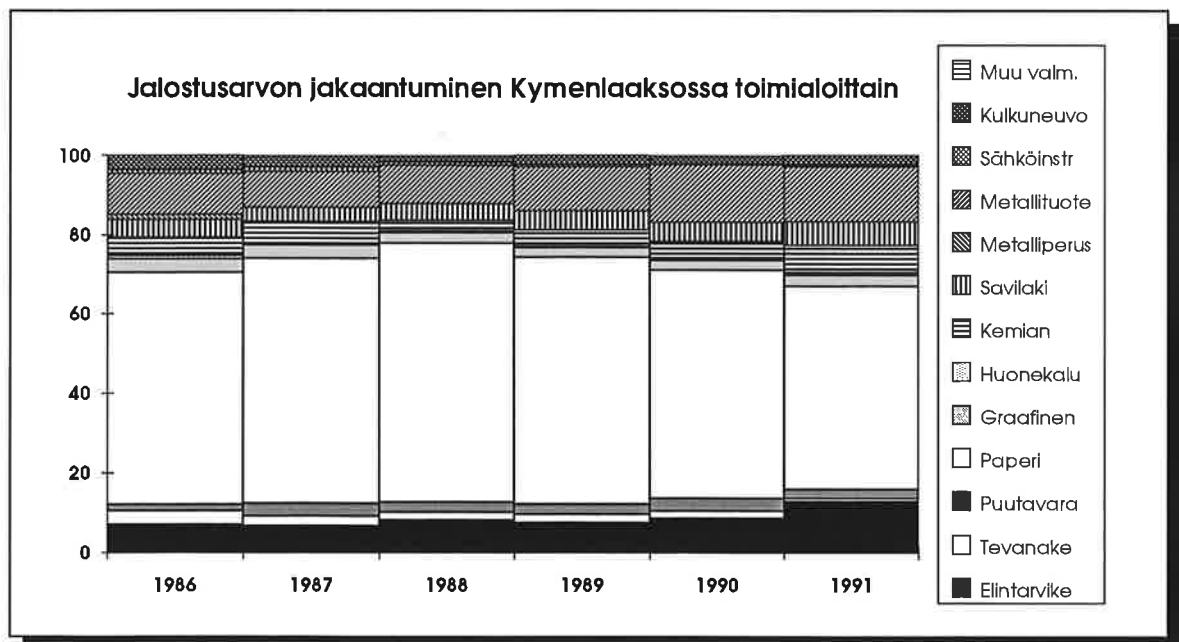
Kymenlaakson alue vuonna 1991

Toimipaikat, työntekijät, jalostusarvo

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1 000 mk
Elintarvike	38	1 635	532 312
Tevanake	7	243	28 612
Puutavara	19	672	98 291
Paperi	23	8 307	2 089 610
Graafinen	19	711	114 223
Huonekalu	7	142	22 926
Kemian	14	637	284 079
Savilaki	22	898	249 331
Metalliperus	2		
Metallituote	22	2 856	183 245
Sähköinstr	4	141	18 904
Kulkuneuvo	9	484	93 551
Muu valm.	2		
Koko alue	217	17 238	4 155 534

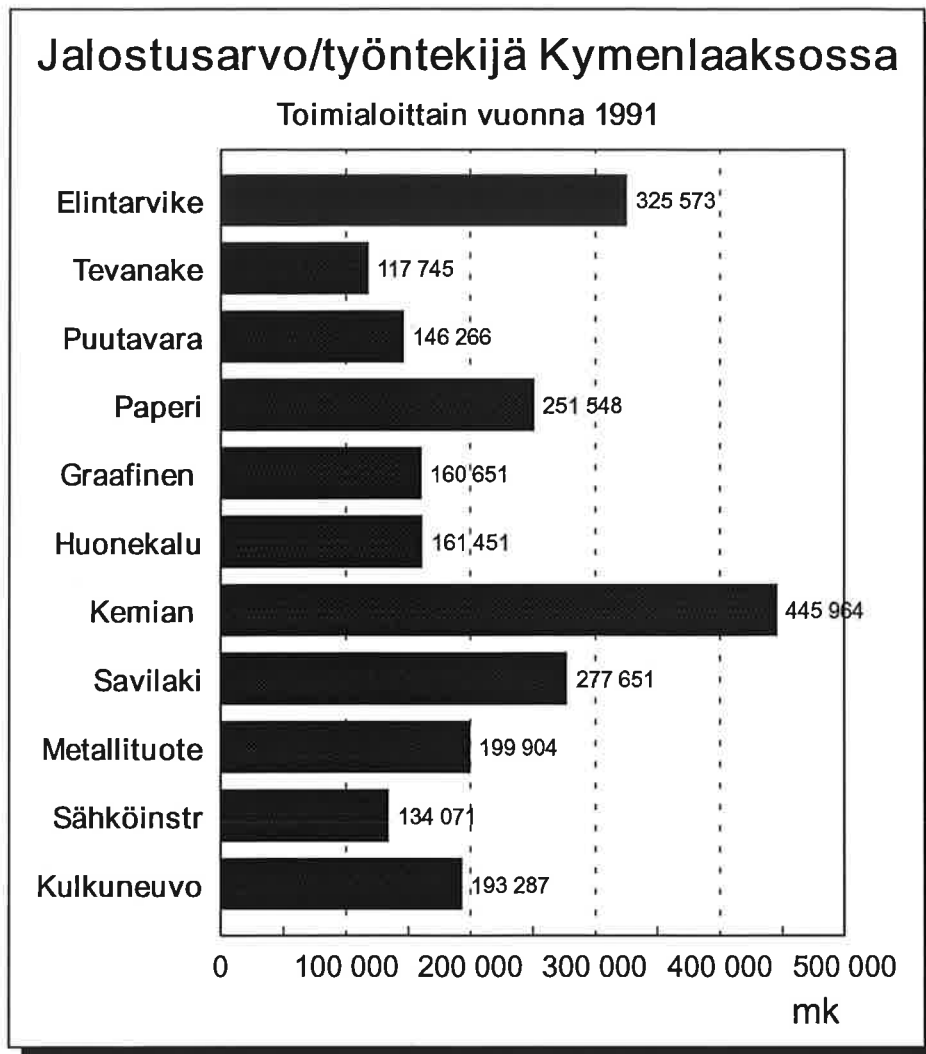
Taulukko 4.41.

Kymenlaaksoon on syntynyt suuria metsäteollisuusyksiköitä, jotka ovat kehittäneet muitakin teollisuuden aloja kuten kemianteollisuutta, paperiteollisuuteen ja koneenrakennukseen keskittynyttä metalliteollisuutta. Työllisyydellä ja jalostusarvolla mitattuna paperin ja metallituotteiden merkitys erottuu selvästi muista toimialoista. Myös elintarviketeollisuudella on tärkeä rooli Kymenlaakson teollisuudessa.

Kuvio 4.42.

Myös jalostusarvon jakaantuminen eri toimialojen kesken kertoo paperiteollisuuden hallitsevasta asemasta, jonka merkitys on kuitenkin pienentynyt ja erityisesti elintarviketeollisuuden ja metalliteollisuuden rooli on kasvanut. Koko alueen teollisuuden jalostusarvo on kasvanut 8,5 % käyvin hinnoin vuosina 1986-1991.

Kuvio 4.43.

Tarkasteltaessa toimialojen kannattavuutta jalostusarvon suhteella työntekijöiden määrään niin parhaiten työntekijä tuottaa elintarvike-, kemian-, paperi- ja savilakiteollisuudessa. Kun jalostusarvosta vähennetään työvoimakustannukset alalle jää keskimäärin muille tuotantotekijöille elintarviketeollisuudessa 192 728 mk, paperiteollisuudessa 167 300 mk ja kemianteollisuudessa 278 542 mk.

Työllisyyden muutos Kymenlaaksossa

Toimialoittain vuosina 1986-1991, henkilöä

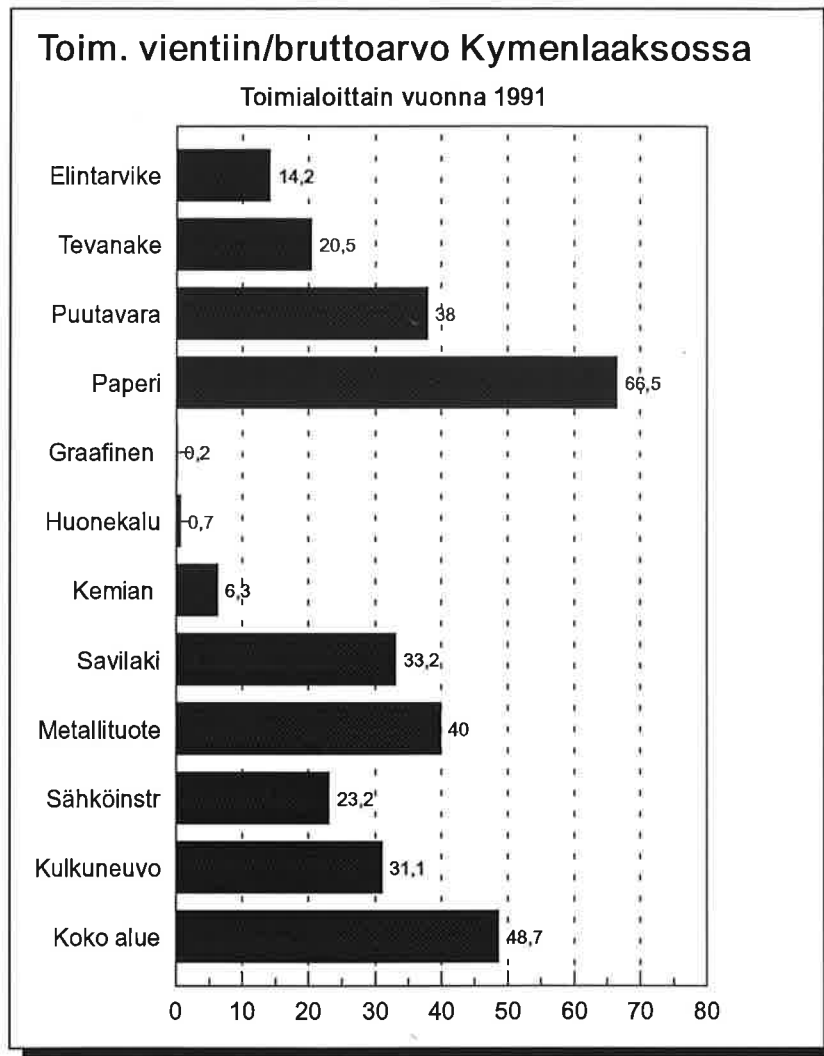
Elintarvike	-245
Tevanake	-1 110
Puutavara	-412
Paperi	-790
Graafinen	-168
Huonekalu	-97
Kemian	-263
Savilaki	71
Metallituote	186
Sähköinstr	-73
Kulkuneuvo	-409
Koko alue	-3 148

Tehdasteollisuuden työntekijöitä oli vuoden 1991 lopussa kaikkiaan 17 238 henkilöä

Taulukko 4.44.

Työllisyys on vähentynyt myös Kymenlaakson tehdasteollisuudessa yli 3000 työntekijällä 5 vuodessa. Erityisesti tevanake- ja paperiteollisuus ovat vähentäneet työvoimaansa.

Viennin osuus Kymenlaaksossa nojautuu alueen päätoimialoihin kuten paperiin, jonka vientiosuus bruttoarvosta on yli 60 % sekä metalliteollisuuteen, jonka osuus viennin bruttoarvosta on noin 40 %. Kolmannen suuren työllistäjän elintarviketeollisuuden vientiosuus jää alle 15 %:n.

Kuvio 4.45.

Elinkeinopolitiikan haasteet 1990-luvulla

Suomea voidaan pitää jälkiteollisena teollisuusmaana 1970-luvulta alkaen. Kansainvälisen työnjaon eteneminen tuotantoprosessissa edellyttää tutkimuksen ja tuotekehittelyn korostamista sekä yhteistyötä tukialojen kanssa. Jalostus ja jakelukanavat keskittyvät kustannussopeutuksen seurauksena. Jalostuksen ja muun suorittavan työn suora työllisyysvaikutus on pienentynyt ja tutkimus ja tuotekehittelytoimintojen tarve kasvaa nopeasti. Tämä vaatii jatkuvaa muutosta sekä yritysten johdossa ja työntekijöissä että julkisella sektorilla. Yhteiskuntaa ja sen elinkeinoelämää tehokkaasti palvelevan koulutuksen tarve kasvaa.⁹

⁹ Peltonen (1987)

Läänien elinkeinopolitiikka on joutunut uusien haasteiden eteen 1990-luvulla. Läänien työttömyys on kasvanut nopeasti ja konkurssien määrä on kasvanut voimakkaasti. Erityisesti suljettu palvelusektori on ajautunut kustannuskriisiin. Läänien aluepolitiikka on lähinnä välillistä vaikuttamista. Markkinatalouden alueellinen kehittämispolitiikka on siis paljolti informaation tuottamisen ja levittämisen kysymys. Uusi yritystoiminta suuntautuu teknologisesti edistyvään teolliseen tuotantoon ja palveluihin. Erityisesti tuottajapalveluksien piiriin syntyy uutta yritystoimintaa, joka merkitsee samalla alueen sisäisen synergian ja olemassaolevien yritysten toimintaedellytysten vahvistumista¹⁰ Elinkeinopolitiikka ei pysty muuttamaan yritysten käyttäytymistä, mutta sen tehtävänä on tuottaa sellaista informaatiota, että yritykset pystyvät ennakolta varautumaan tuleviin talouden muutoksiin. Elinkeinopolitiikan on luotava selkeät yrittäjämyönteiset tavoitteet ja kehityssuunnat. Aluepolitiikan on pystyttävä entistä suurempaan joustavuuteen ja alueellisten menestyksellisten tuotannontekijöiden hyväksikäyttöön. Aluepolitiikan rooli on muuttumassa, koska työmarkkinat ovat entistä diversifioituneemmat ja yritysraakenne on muuttumassa verkostojen hyväksikäyttöön esimerkiksi alihankinnoissa. Julkisen sektorin käyttäytymisen on muutettava kollektiivista käyttäytymistään enemmän yritys- ja tapauskohtaiseksi.

Pelkästään aineellisen pääoman kehittäminen ei tuota menestyksellistä tulosta. Myös henkisen pääoman tukemisella ja kannustamisella on tärkeä osuus. Henkisesti aliviritteistä työntekijää voidaan verrata työkoneeseen, joka käy jatkuvasti vajaa-käytöllä teknisten pikkuvikojen vuoksi. Täten henkisen ja aineellisen pääoman yhteistyötä on korostettava. Uudistumassa olevan aluepolitiikan tavoitteena on henkisen ja aineellisen pääoman hyödyntäminen ja kartuttaminen mm. tietotihentymiä ja markkinakeskeisyyttä painottamalla. Kehityksen katalysaattorina pidetään korkeakouluopetusta, tutkimusta ja tuotekehittelyä. Suomalainen innovaatiojärjestelmä on monipuolinen. Se sisältää tutkijakoulutuksen, tiedettä ja teknologiaa rahoittavat organisaatiot, tutkimuslaitoksia, neuvonta- ja tiedonhankintapalvelut sekä mahdollisuudet kansainväliseen tutkimus- ja koulutustyöhön.

Aluepolitiikan toimintaympäristöä pitäisi laajentaa myös lähialueille. Täten Uudenmaan ja Kymen läänien elinkeinopolitiikan tulisi suunnata katseensa erityisesti Pietariin ja Viroon ennenkuin muut maat ehtivät vallata menestyksellisimmät teollisuuslaitokset ja investointikohteet.

¹⁰

Okko (1990) s. 68

4. PIETARI

Vuonna 1992 Pietarin asukasluku oli noin 5 miljoonaa ja Pietarin ympäristön asukasluku oli 1,7 miljoonaa. Pietarin asukkaista 60 % on työkykyistä väestöä. Pietari on Venäjän toiseksi tärkein teollisuuskaupunki Moskovon jälkeen. Pietarin yksityistämishojelman puitteissa myös länsimaiset yritykset ovat alkaneet etabloitua Pietariin. Puhtaasti ulkomaisia yrityksiä kaupungissa on 320, joiden joukossa ei ole suomalaisia yrityksiä. Yhteistyöyrityksiä on noin 570, joista 45 on suomalais-venäläisiä yrityksiä.¹¹

Pietarin infrastruktuuri ja liikenneyhteydet

Pietarin liikennejärjestelmä ja koko kaupungin infrastruktuuri vaatisi nopeita investointeja. Vesijohto- sähkö- ja puhelinverkko ovat peruskorjauksen tarpeessa. Myös kaupungin elintarvikkeiden jakelujärjestelmä ja julkinen liikenne vaatii laajoja investointeja. Pietari on Venäjälle tärkeä meri- ja rautatieliikenteen keskus. Pietarin kauppasatama jakaantuu 4 osaan: kappaletavara- ja linjaliikennesatamaan, elintarvike- ja puutavarasatamaan, konttisatamaan ja hiilisatamaan.¹² Sataman käyttöösteenn lisääminen vaatisi uuden tulokanavan, jotta satama pystyisi käsittämään tavaraliikenteen. Pietarissa on 12 rautatielinjaa, joista on muodostunut kaupungin tärkein tavaraliikenteen kuljetustapa. Tarkasteltaessa lounaaseen ja länteen suuntautuvia rautatieyhteyksiä Pietarin alueelta on rautatieyhteydet Baltian maihin, Suomeen ja Murmanskiin. Suomen kannalta tärkeimmät ovat kolme länteen tai lounaaseen suuntautuvaa (Suomenlahden rannikkoa pitkin Ust-Lugaan, Tallinnaan, Pihkovaan, Riikaan, Vilnaan ja Lvoviin) sekä neljä pohjoiseen suuntautuvaa (Viipuri, Petroskoi, Murmansk) päälinjaa. Pietarin kaikki rautatielinjat on sähköistetty.

¹¹ Ulkomaankauppaliitto

¹² ks. Kuusela-Porthen ja Ruoho (1988)

Työvoima, koulutus ja tutkimus

Pietarissa on työntekijöitä noin 3,4 miljoonaa. Toukokuun lopussa 1992 Pietarin teollisuudessa työskenteli 1 980 000 ja Pietarin alueella 566 000 henkeä.¹³ Työllistettyjen määrä pieneni Pietarissa 54 000 ja Pietarin alueella 6 000 hengellä.

Pietarin työvoima on pääosin koulutettu teolliseen tuotantoon. Lähes 40 % työvoimasta on suorittanut korkeakoulun tai opiskellut keskiasteen oppilaitoksissa. Palkkataso on erittäin matala verrattuna länsimaiseen palkkatasoon. Suurin osa työvoimasta on saanut insinöörikoulutuksen ja tutkimustoiminta on keskittynyt sotateollisuuteen.

Pietarissa toimii lähes 50 korkeakoulua ja 130 opistotason oppilaitosta, joista vuosittain valmistuu 100 000 eri alojen asiantuntijaa. Yliopistojen ja korkeakoulujen ohella Pietarissa sijaitsee 34 Venäjän tiedeakatemian alaista tutkimuslaitosta.¹⁴

Pietari on yksi Venäjän tärkeimmistä tutkimuskeskuksista, sillä Pietarissa on noin 300 tutkimus ja tuotekehittely-yksikköä. Tutkimustoiminnasta voidaan mainita erityisesti hydrotekniikka, metsätiede ja puunjalostus, ydinfysiikka, elektroniikka ja optiikka, arktisten alueiden tutkimus sekä voimalaitos- ja sähkötekniikka. Teollisen tuotannon, tutkimuslaitosten tai työvoiman laatua ja tehokkuutta on kuitenkin hyvin vaikea arvioida.

Investoinnit

Länsimaiset yritykset ovat arvioineet investointien esteitä Pietariin. Keskeisimmät syyt olivat kehittyneen pankkijärjestelmän puute, huono lainsäädännöllinen perusta, asuntojen ja toimistohuoneistojen riittämättömyys ja kalleus, kielteinen asenne ulkomaisiin sijoituksiin, johtamistaidon puute, kontaktiongelmat kaupungin johtoon, korkeat verot, infrastruktuuri, korruptio ja rikollisuus.¹⁵

¹³ St. Petersburg report 1:1992
¹⁴ ks. Kuusela-Porthen ja Ruoho (1988)
¹⁵ Ulkomaankauppaliitto

Suunniteltuja hankkeita Pietarin infrastruktuurin parantamiseksi

Pietarin infrastruktuurin parantamiseksi on olemassa monia suunnitelmia, joiden toteuttaminen vaatisi ulkomaista pääomaa. Ranskan liikenne- ja asuntonministeriön tarkoituksena on analysoida Pietarin kaupungin kanssa uudistus- ja rahoitustarpeet kaupunkisuunnittelussa liikenteen kehittämiseksi, asunto-olosuhteiden parantamiseksi, sataman kehittämiseksi ja turismissa. Projektien toteuttajiksi suunnitellaan ranskalaisyhtiöitä. Osa Pietarin alueen sotatoullisuudesta muutetaan YK:n alaisen Unido-järjestön ja itävaltalaisen firmojen avulla siviilituotantolaitoksiksi. Pietarissa on käynnissä useita rakennushankkeita; mm. itävaltalaiset rakentavat Pietariin hotellia, jossa on 1200 huonetta ja se valmistuu vuonna 1995.

Amerikkalainen US West on mukana Pietarin puhelinkekusjärjestelmän kehittämässä ja rahoituksessa. Pietarin liikenteen kehittämissuunnitelmia on useita. Moskova-Pietari välille on suunniteltu eurooppalaisella raideleveydellä erikoisnopea rata päätepisteenä nykyinen Moskovon asema Pietarissa. Jos kyseinen ratahanke toteutuu niin pitäisikö suunniteltu rantarata Helsinki-Kotka-Pietari rakentaa eurooppalaisella raideleveydellä? Lisäksi on suunniteltu ns. Laatokan rautatieasema, johon siirrettäisiin myös Suomen asema. Saksalaiset yritykset ovat neuvotelleet Viipuri-Pietari-Moskova moottoritien rakentamiseksi. Myös ruotsalaisia konsultteja on palkattu opettamaan venäläisille teiden rakentamista..

Pietarin satamaa suunnitellaan laajennettavaksi siten, että rakennettaisiin uusi öljysatama, jonka kapasiteetiksi on suunniteltu 5.3 milj. t/v. Öljysataman suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaisi venäläis-ranskalainen yhteisyritys. Sataman laajennushanketta suunnitellaan Primorskiin, jonne rakennettaisiin öljy-, kuivalasti-, ja konttisataama. Satama rakennettaisiin yhteistyönä yhdysvaltalaisen yrityksen kanssa ja myös suomalaisilla olisi mahdollisuus osallistua satamaprojektiin. Yksi Pietarin sataman laajennushankkeista on uuden konttiterminaalien rakentaminen, jonka rakentamisesta vastaa sveitsiläinen Swiss Inter Maritime.

EY avustaa Pietarin kaupunkia 5 painopistealueella: energiataloudessa, liikkeenjohdajien koulutuksessa, elintarvikkeiden jakeluteiden kehittämisessä, rahoituspalveluissa ja kuljetusalalla. Avustuksella pyritään elintarvikepulan helpottamiseen, vähittäis- ja tukkukaupan yksityistämiseen, jossa käytetään Pohjoismaiden kokemusta. Lisäksi kartoitetaan Pietarin vihannes- ja hedelmätuotannon sekä meijeri-,

liha- ja makkarateollisuuden nykyinen tila. Ranskalaisyriyksillä on lisäksi vedenpuhdistushankkeita Pietarissa. Nämä ovat kuitenkin vain suunnitelmia. Mitään suurempia investointiprojekteja ei ole vielä aloitettu, joihin Suomi ei ehtisi mukaan.¹⁶

Pietarin teollisuuden lähtökohdat 1990-luvulle

Entisen Neuvostoliiton suunnitelmataloudelle oli tyypillistä keskittynyt talouden ohjaus ja militarisoituminen. Valtion suunnittelukomitea Gosplan laati yrityksille toimintasuunnitelman, jossa päätettiin tuotantohyödykkeiden jaosta, yritysten valmistamista tuotteista sekä niiden markkinoinnista. Yksi neuvostoliittolaisen innovaatiotoiminnan ongelmista oli tutkimuksen ja tuotannon etäisyys toisistaan, sillä Neuvostoliitossa vallitsi jatkuva liikakysyntä ja tuotantoa kasvatettiin laadun kustannuksella.¹⁷ Tiukasta keskusjohtoisuudesta ja suunnitelmatalouden periaatteista luopuminen on aiheuttanut sekasortoisen tilanteen entiseen Neuvostoliittoon. Konkreettisemmalla tasolla on tehty useita merkittäviksi osoittautuneita virheitä. Näitä ovat mm. yritysten toiminnan vapauttaminen ilman markkinoiden tehokasta säätely- ja kannustusjärjestelmää ja vähittäishintojen korotuksista pidättäytyminen.¹⁸ Vanhan talousjärjestelmän tilalle ei ole pystytty luomaan uutta markkinamekanismia. Yrityksillä on pulaa eri tuotantopanoksista, koska yritysten välille ei ole kehittynyt toimivia markkinoita. Lisäksi yritykset eivät täytä niille asetettuja toimitusvelvoitteita, joka kasvattaa entisestään tuotantovaikeuksia. Normaalista länsimaisesta tuotantorakenteesta esimerkiksi Venäjällä ei voida puhua, sillä eri alueiden tuotantolaitokset ovat suuria ja keskittyneet tiettyjen tuotteiden valmistamiseen. Neuvostoliiton hajottua tämä on muodostunut suureksi ongelmaksi, koska eri osavaltioissa ei yksinkertaisesti ole monipuolista tuotantorakennetta.

Suunnitelmatalouden tuotannon muuttaminen markkinatalouden ehdoilla toimivaksi tuotantotoiminnaksi on pitkäaikainen prosessi. Tämä vaatii omistusoikeuksien muuttamista, kilpailun edistämistä, työmarkkinoiden kehittämistä ja liikkeenjohdon uudelleen koulutusta.

¹⁶ Tähän on kerätty tarkoituksella pelkästään ulkomaisten investointikohteita. Myös Suomi on innokkaasti mukana. ks. ulkoasiainministeriö

¹⁷ ks. Sutela (1987)

¹⁸ ks. Sutela (1990)

Pietarin teollisuudessa ovat määräävässä asemassa kolme suurta sektoria: 1. suuret valtionyritykset, 2. yhteisyritykset ja 3. monimuotoinen pienyritteliäisyys

Suurimmat vaikeudet syntyivät tehottomissa valtion yrityksissä. Pietarissa on kymmeniä suuria sotateollisuusyrityksiä. Koska alan teollisuus on ainoa todella tuottoisa ala, sen toimintaolosuhteita ei saa heikentää.¹⁹

Sotateollisuuden rooli sai korostuneen aseman teollisuustuotannossa, joka ohjasi tuotantoa pois kulutustavaratuotannosta.²⁰ Täten asevarustelukilpailu ylivoimasti sotateollisuuden maan muuhun tuotantoon nähden. Venäjällä sotateollisuus on keskittynyt suurkaupunkien lähelle. Pietarin toimialarakenteessa sotateollisuuden rooli on merkittävä. Kaupungin sotateollisuuden tuotantolaitokset ovat kuitenkin keskittyneet elektroniikkaa ja tietotekniikkaa soveltaviin pieniin ja keskisuuriin laitoksiin. Pietarissa konvertoidaan mm. konepajoja, elektroniikkatehtaita, tutkimuslaitoksia, suunnittelutoimistoja ja optiikkavalmistajia siviilituotantoon. Tuotevalikoimaan kuuluu kommunikaatioelektroniikkaa, erilaisia kuituja ja tekstiilejä, materiaalin analysointia, hydrauliiikkaa, mikroprosessoreita, monitoreja ja erilaista palvelutoimintaa.

Venäjän konversioprosessi jaetaan kolmeen eri periaatteeseen, joilla siviilituotantoa sotatarviketeollisuudessa voidaan lisätä.²¹

1. Teollisuuslaitoksen muuttaminen tuottamaan siviiliteollisuuden tuotteita
2. Teollisuuslaitosten uudelleenprofilointi: ne jatkavat edelleen asetuoantoa uuden siviilituotannon ohella

Suurin osa konvertoidusta sotateollisuudesta on vain osittain konvertoitu siviilituotteiden valmistukseen. Tällöin voidaan tehokkaasti hyödyntää sitä tuotantolaitoksen osaa, joka parhaiten soveltuu siviilituotteiden tuottamiseen. Jo ennestään suurin osa kulutuselektroniikasta ja kodinkoneista on valmistettu sotateollisuuslaitoksissa.²²

¹⁹ EVA-raportti (1993)

²⁰ Neuvostoliiton periaatteista tarkemmin Sutela (1983)

²¹ Tarpila-Paakki (1991)

²² Eronen (1991)

Venäjän tarkoituksena on sekä yksityistää koko teollisuustuotantoaan että konvertoida sotateollisuuden tuotantoa siviiliteollisuuden tuotantoon. Venäjällä on yksityistetty noin 30 000 pientä ja keskisuurta yritystä. Yksityistämisen ongelmana on omistussuhteiden määrittäminen, yritysten arvon arvioiminen, sotateollisuusyritysten suuri koko sekä ulkomaisen rahoituksen puute. Yksityistämisen tavoitteena on tehdä työntekijöistä ja johtajista yrityksen omistajia, jolloin henkilöstöllä olisi vastuu myös yrityksen taloudellisesta tulevaisuudesta.

Myös Pietarin alueella on käynnistetty yksityistämishjelma, joka jakaantuu neljään pääkohtaan: keskeneräisten tuotantoprojektien myyntiin, asuntojen myyntiin, liikehuoneistojen vuokraukseen ja pienyritysten yksityistämiseen.²³ Yksityistettäviä yrityksiä on kaikkiaan 1500. Ohjelman mukaan suurin osa kaupungin ja valtion yrityksistä yksityistetään.

Teollisuuden rakenne

Yksityistämismprosessi ja taloudellisen tilanteen yleinen sekasorto on vaikeuttanut toimialamäärittäyksiä sekä luotettavan teollisen tilastomateriaalin keräämistä. Myös Neuvostoliiton teollisen tuotannon kehityksen seuraaminen oli ongelmallista läntisestä käytännöstä poikkeavien tilastointimenetelmien takia. Hallinnollisesti määräytyvät hinnat ja valuuttakurssit vaikeuttivat kansainvälisten vertailujen luotettavuutta. Neuvostoliiton hajottua tilastollista vertailua on vaikeuttanut entisestään jatkuvasti muuttuvat hinnat ja erilaiset valuuttakurssit sekä tilastoinnin yleinen puutteellisuus.

Ennen Neuvostoliiton hajoamista Pietarin teollisuuden tärkeimmät toimialat olivat koneenrakennus ja metalliteollisuus, metsäteollisuus, kemian teollisuus, elintarviketeollisuus, kevyt teollisuus ja rakennusaineteollisuus²⁴ (ks. liite 4). Yritysten rakenne tulee yksityistämisen vuoksi muuttumaan, mutta perustoimialat tuskin muuttuvat. Pietarin teollisuuden etuna on teknisesti pitkälle kehittyneet tuotteet, pienet sarjat ja yksilölliset tuotteet verrattuna muuhun Venäjän teollisuuteen. Pietarin teollisuus vaatisi kuitenkin suuria investointeja, sillä tuotantolaitokset ovat vanhoja ja huonokuntoisia.

²³ Ks. Pietarin yksityistämisestä ja muista Pietarin alueen yhteystiedoista tarkemmin SVKK:n jäsentiedote 5/92

²⁴ Kuusela-Porthen ja Ruoho (1988)

Pietarin koneenrakennusteollisuuden tärkeimmät tuotannon alat ovat voimatalouden koneenrakennus, telakkateollisuus, koneenrakennusteollisuus ja radioelektroniikka. Myös kirjapainoalan ja tekstiiliteollisuuden koneenrakennuksella, työstökone-tuotannolla, nosto- ja kuljetusvälineiden tuotannolla ja sähköteknisellä teollisuudella on merkittävä asema Pietarin teollisuudessa.

Metsäteollisuuden osalta Pietarin alueella toimii useita sellu- ja paperitehtaita, jotka tuottavat mm. paino- ja kirjoituspaperia, seteli-, kartta- ja painopaperia ja kartonkia. Mekaanisessa metsäteollisuudessa tuotetaan sahatavaraa, vaneria, lastulevyjä ja kuitulevyjä.

Kemian teollisuuden tärkeimmät tuotteet ovat synteettiset hartsit ja muovit, lakat ja maalit, kumituotteet, synteettiset pesuaineet, alkalit ja hapot, puolijohdemateriaalit, optisen tekniikan materiaalit sekä lääkkeet. Pietarin alueella tuotetaan typpi- ja fosfaattilannoitteita, natriumkarbonaattia ja synteettisiä pesuaineita.

Elintarviketeollisuuden tuotanto koostuu, oluesta ja alkoholittomista juomista, konditoriatuotteista, myllyistä ja leipomoista, leipätehtaista, kalanjalostustehtaasta, sitruunahappotehtaasta, lihanjalostuslaitoksista ja meijereistä.

Kevyen teollisuuden toimialaan sisältyy erityisesti Pietarin tevanake-teollisuus, jossa tuotetaan erilaisia tekstiilituotteita kuten lankoja, sukkia ja trikootuotteita, puuvillakankaita, kenkiä ja nahkatuotteita. Kevyen teollisuuden tuotanto sisältää myös posliinitehtaan, piano- ja näppäinsoitintehtaan, kirjapainoja sekä kodinkoneita.

Pietarin ja sen alueen rakennusaineteollisuus tuottaa betoni- ja teräsbetonituotteita, standardiosia ja paneleita, tiiliä, kalkkia, liusketta, pehmeitä katemateriaaleja, sementtiä sekä teräsrakenteita.

Pietarissa on siis paljon suunnitelmia ja toimenpide-ehdotuksia, mutta lähes kaikki investoinnit ovat kohdanneet erilaisia käynnistymisvaikeuksia. Ulkomaisista yrityksistä pelkästään hyvin suuret kuten Pepsi-Cola, Coca-Cola, Phillip-Morris ja Rothmans ovat vahvasti etabloituneet Pietariin.

Kuitenkin Suomen pääomaköyhänä maana pitäisi tarjota omia palveluksia muille maille ja Suomen pitäisi olla aktiivinen kansainvälisten instituutioiden rahoituksessa. Esimerkiksi Pohjoismainen investointipankki PIP myöntää lainoja sellaisten

vientiprojektien ja investointien rahoittamiseen, joista vähintään kaksi PIP:n jäsenmaata on kiinnostunut. Ympäristöinvestointien osalta riittää yhdenkin jäsenmaan osallistuminen projektiin. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki ERBD myöntää lainoja 1) julkisen sektorin ympäristöhankkeisiin, sähkö- ja puhelinverkostojen kehittämiseen ja muihin infrastruktuurihankkeisiin. 2) yksityisen sektorin paikallisessa omistuksessa oleviin yrityksiin ja yhteisyrityksiin sekä maa- ja sektori-kohtaisiin pankkeihin, jotka rahoittavat edelleen PK-teollisuuden hankintoja. Maailmanpankki myöntää lainoja julkiselle sektorille. Lainaehdoissa kiinnitetään erityistä huomiota projektien kansantaloudelliseen ja liiketaloudelliseen kannattavuuteen.²⁵

5. VIRO

Viron taloudellista kehitystä 1990-luvun alussa on varjostanut entisestä Neuvostoliitosta irtaantuminen. Viron ongelmat ovat samantapaiset kuin Venäjälläkin, mutta suuruusluokaltaan paljon pienemmät. Suunnitelmatalouden aikana tuotetut tuotteet eivät kelpaa länsimarkkinoille, tuotantokoneisto on vanhanaikaista, rahoituskriisi ja pääomien puute vaikeuttavat ulkomaankauppaa. Merkittävin Viron luonnonraaka-aine on öljyliuske. Muita Virosta saatavia raaka-aineita ovat turve, kalkkikivi ja fosforiitti. Alkutuotannolla on Viron taloudessa suuri merkitys, sillä maatalouden osuus on noin 14 % bruttokansantuotteesta ja työvoimasta. Tärkeimmät maataloustuotteet ovat maito, liha, ohra, peruna ja rehukasvit²⁶

Yritysten on helpompi investoida Viroon verrattuna Pietariin, koska Viron tuotantorakenne on paremmassa kunnossa ja työvoima enemmän motivoitunutta.

Teollisuus

Yritysten tilinpäätöksistä kerätyn aineiston mukaan Viron teollisuudessa työskentelee 184 303 henkilöä vuonna 1991 ja teollisuus työllistää 36 % maan työväestöstä. Teollisuuden osuus bruttokansantuotteesta oli yli 60 %. Teollisuuden bruttokansantuotteen jyrkkä nousu vuoteen 1990 verrattuna johtuu nopeasta teollisuustuot-

²⁵ ks. tarkemmin SVKK, perustietoa itäkaupasta ja sen tietolähteistä.

²⁶ Statistical Office of Estonia; Viron puutteellisten tilastointimenetelmien vuoksi tilastoihin pitää suhtautua varauksellisesti.

teiden hintojen noususta ja ruplan devalvoitumisesta vuonna 1991. Taulukossa 6.1. on esitetty Viron teollisuuden toimialarakenne. Viron toimialarakenne on melko yksipuolinen. Taulukosta voidaan todeta, että metalli- ja kevyt teollisuus ovat Viron teollisuuden tärkeimmät toimialat, jos tarkastellaan toimialojen työllistävyyttä. Metalliteollisuus työllistää noin 25 % koko teollisuuden työvoimasta ja kevyt teollisuus noin 20 %.

Viron teollisuus vuonna 1991						
Toimialoittain						
	Yritysten lukumäärä	%	Työntekijöiden määrä	%	Tuotanto Milj. ruplaa	%
Elektroenergetiikka	15	4,8	8447	4,6	752	5,1
Polttoaineet	4	1,3	10989	6,0	399	2,7
Kemian teollisuus	18	5,8	17604	9,6	1246	8,5
Metalliteollisuus	50	16,1	45437	24,7	1864	12,7
Metsäteollisuus	50	16,1	21982	11,9	1509	10,3
Rak. tarv.teollisuus	19	6,1	8824	4,8	506	3,5
Kevyt teollisuus	50	16,1	36089	19,6	3794	25,9
Elintarv.teollisuus	57	18,4	26496	14,4	3902	26,6
Muut	47	15,2	8435	4,6	678	4,6
Yhteensä	310	100,0	184303	100,0	14650	100,0

Taulukko 6.1. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

Yrityksien lukumäärän mukaan metalli-, metsä- ja kevytteollisuuteen on keskittynyt puolet koko Viron yrityskannasta (ks. liite 5). Myös Viron elintarviketeollisuudessa on tärkeä merkitys teollisuustuotannossa, sillä toimiala työllistää 14 % työvoimasta ja tuottaa 26,6 % maan tuotannosta. Seuraavissa teollisuuden toimialatarkasteluissa on ongelmana eri tuotteiden mittayksiköiden kirjavuus, joten systemaattista kunkin toimialan rakennetta kuvaavaa tarkastelua ei voida suorittaa. Lisäksi on muistettava Viron tilastointimenetelmien puutteellisuus taulukoita tulkittaessa. Taulukoiden paras anti onkin se, että nähdään mitä Virossa yleensä tuotetaan ja miten kunkin tuotteen tuotanto on kehittynyt.

Metalliteollisuus

Viron raskas metalliteollisuudella oli tärkeä rooli Neuvostoliiton öljyteollisuudessa. Metalliteollisuuden tuotanto on esitetty taulukossa 6.2. Metalliteollisuus tuottaa

sähkömoottoreita ja muita öljyteollisuuden laitteistoja, erilaisia kaapeleita ja muuntimia.

Viron metalliteollisuus				
Tuotanto vuosina 1980-1991				
	1980	1985	1990	1991
Sähkömoottorit 1000 kpl	309,2	285,2	204,9	202,0
Kierrekaapelit 1000 km	6,0	7,7	14,3	8,2
Eristetyt kaapelit 1000 km	49,8	52,1	31,8	20,2
Liitäntäjohtot 1000 km	29,6	38,0	27,0	21,3
Kytkenäuhat 1000 km	112,2	127,8	53,6	34,6
Ohjauskaapelit 1000 km	129,8	146,8	140,0	93,5
Johtot 1000 t.	11,2	14,1	11,9	7,3
Betonisekollitajat	550,0	704,0	708,0	522,0
Muuntimet 1000 KW	2585,0	2105,0	3358,0	2978,0
Leikkurit kpl	2251,0	2115,0	1690,0	1235,0
Öljyt. ilmastointi kpl	34,0	41,4	37,6	43,6
Nokipuhaltimet Milj. ruplaa	8,8	6,8	6,4	3,7
Autom. nokipuhalt. kpl	585,0	471,0	334,0	736,0
Öljyruiskut 1000 kpl	17,2	5,9	2,2	1,2

Taulukko 6.2. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

Neuvostokaupan osuuden lasku näkyy Viron tuotantoluvuissa. Vuodesta 1980 lähtien lähes jokaisen tuotteen valmistusmäärät ovat laskeneet. Neuvostokaupan osuuden lasku näkyy erityisesti useimpien kaapeleiden tuotannossa. Ainoastaan kierrekaapeleiden, muuntimien ja automaattisten nokipuhaltimien tuotantoluvut ovat kasvaneet.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotteet on ryhmitelty kuutiometreissä, neliömetreissä ja tonneissa mitattaviin tuotteisiin. Metsäteollisuustuotteista erottuvat selvimmän sahatavara, kuitulevy, selluloosa ja paperi. Sahatavaran tuotanto on laskenut selvästi 2 108 000 kuutiometristä 1 389 000 kuutiometriin vuodesta 1985 vuoteen 1991, mutta sahatavaralla on silti tärkeä osa Viron metsäteollisuudessa. Kuitulevyn tuotanto on ollut kasvussa koko 1980-luvun ajan. Vasta vuoden 1990 jälkeen tuotanto on kääntynyt laskuun.

Viron metsäteollisuus

Tuotanto vuosina 1980-1991

	1980	1985	1990	1991
Sahatavara 1000 m ³	1986,0	2108,0	1309,0	1389,0
Polttopuut 1000 m ³	544,0	557,0	414,0	314,0
Vaneri 1000 m ³	30,3	32,0	23,0	24,9
Lastulevy 1000 m ²	100,2	103,7	135,5	123,7
Kuitulevy 1000 m ²	3813,0	13379,0	19526,0	18780,0
Selluloosa 1000 t.	86,5	104,1	68,4	65,7
Paperi 1000 t.	93,1	90,3	77,3	77,5
Kartonki 1000 t.	4,9	4,2	4,8	4,9

Taulukko 6.3. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

Selluloosan tuotanto on laskenut vuoden 1985 huippuvuodesta 37 % ja paperin tuotanto vuodesta 1985 14 %.

Elintarviketeollisuus

Viron elintarviketeollisuuden roolina oli toimia Neuvostoliiton lihajalostamona ja kalasatamana. Virossa on paljon karjan kasvatusta ja valtava troolarilaivasto. Elin-
tarviketeollisuuden tärkeimmät tuotteet ovat liha, kalatuotteet, ohra jauhot ja
meijerituotteista erityisesti maito. Viron elintarviketuotannon ongelmat ovat rehun
saatavuus ja polttoainepula. Virossa on 10 lihajalostamoa, jotka työllistävät yli
8000 työntekijää. Viron lihateollisuuden uudistus toteutetaan yhdistämällä eri
tuotantoyksiköitä ja myymällä ne ulkomaisille sijoittajille.

Viron elintarviketeollisuus

Tuotanto vuosina 1980-1991

	1980	1985	1990	1991
Liha, 1000 t.	150,3	173,2	159,8	128,3
Makkaratuot. 1000 t.	45,0	48,5	48,1	42,7
Kalatuotteet, 1000 t	434,2	412,6	370,1	317,4
Voi, 1000 t.	30,4	32,0	29,4	28,4
Juusto, 1000 t	12,1	15,2	16,3	13,8
Meijerituot. 1000 t.	305,7	384,3	412,1	296,2
Jauhot, 1000 t.	177,9	188,2	158,5	155,4
Makaronituot. 1000 t	6,0	6,3	5,9	6,6
Raaka-alkoholi, 10000 l.	1453,0	1293,0	815,0	834,0
Tislattu alkoholi, 10000 l.	2228,0	2038,0	1474,0	1605,0
Olut, 10000 l.	8892,0	9233,0	7685,0	6755,0
Virvjuomat, 10000 l	3988,0	4589,0	4616,0	3269,0
Miner.vesi, 10000 l.	1344,0	1534,0	1863,0	1578,0
Tupakkatuot, Milj.	4456,0	4557,0	4165,0	3577,0

Taulukko 6.4. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

Viron 10 meijeriä on yhdistetty ja siirretty yksityistettävään yhtiöön. Maidonjalostus työllistää 4500 työntekijää. Sekä lihanjalostus että maidontuotanto on edelleen valtion hallussa. Kalajalostus on Viron elintarviketeollisuuden suurin työnantaja ja se työllistää yli 12000 työntekijää. Kalajalostuksen omistus on jakaantunut yksityiseen, valtion ja osuuskuntien omistukseen. Myllyjä ja leipomoja on Virossa 10 ja ne työllistävät 2800 virolaista työntekijää.

Kemian teollisuus

Viron kemian teollisuuden tuotanto on melko suppeaa. Tärkeimmät tuotteet ovat erilaiset mineraalilannoitteet, rikkihappo ja erilaiset pesuaineet

Viron kemianteollisuus

Tuotanto vuosina 1980-1991

	1980	1985	1990	1991
Mineraalilann.	267,9	243,5	215,5	180,5
Rikkihappo	506,2	615,7	547,2	459,5
Sulfaatti	4,4	3,6	1,3	1,2
Pesuaineet	26,5	34,5	39,5	28,0

1000 tonnia

Taulukko 6.5. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

Tevanake-teollisuus

Viron tevanake-teollisuus jakaantuu tekstiilien, neuleiden, sukkiin ja mattojen tuotantoon. Suurin osuus on tekstiileillä, joiden tuotantoluvut ovat pysyneet

Viron kevytteollisuus

Tuotanto vuosina 1980-1991

	1980	1985	1990	1991
Tekstiilit Milj.m ²	206,3	237,8	213,4	210,5
puuvilla	178,4	197,8	169,2	167,5
villa	7,1	7,5	7,1	6,6
liinavaatteet	8,0	11,4	10,5	10,2
silkki	6,9	8,6	6,5	5,3
Neuleet Milj. kpl.	14,1	15,5	18,7	16,0
Sukat Milj. paria	5,8	5,8	7,2	6,3
Matot Milj. m ²	3,3	4,7	6,1	5,6

Taulukko 6.6. Lähde: Statistical Office of Estonia 1992

melko vakaana koko 1980-luvun ajan. Viron vaateteollisuudessa korostuu erityisesti työntekijöiden matalat työvoimakustannukset, sillä vaatetyöntekijän keskimääräinen kuukausipalkka on 300 mk. Erityisesti puuvillan tuotannolla on merkittävä osuus vaateteollisuudessa.

6. VERKOSTOSUHTEET JA NIIDEN KEHITTYMINEN

Suomalaiset Pietarissa

Suomalais-venäläisiä yhteisyrityksiä toimii Pietarissa Ulkomaankauppaliiton mukaan noin 45 kpl, joista liikeenjohton palveluissa (konsultointi, insinööritoimistot, lakiasiat, kauppasopimukset) toimii 17 yritystä, rakennusallalla 7 yritystä, tietotekniikassa ja telekommunikaatioiden kehittämisessä 7 yritystä, ravintola-, majoitus- ja turismialalla 7 yritystä ja kuljetuspalveluissa 6 yritystä.

Tärkeimpinä kehitystä vaativina tekijöinä suomalaiset yritykset näkevät työvoiman, osavalmistuksen, yhteistyöhankkeiden ja markkinoinnin kehittämistä.

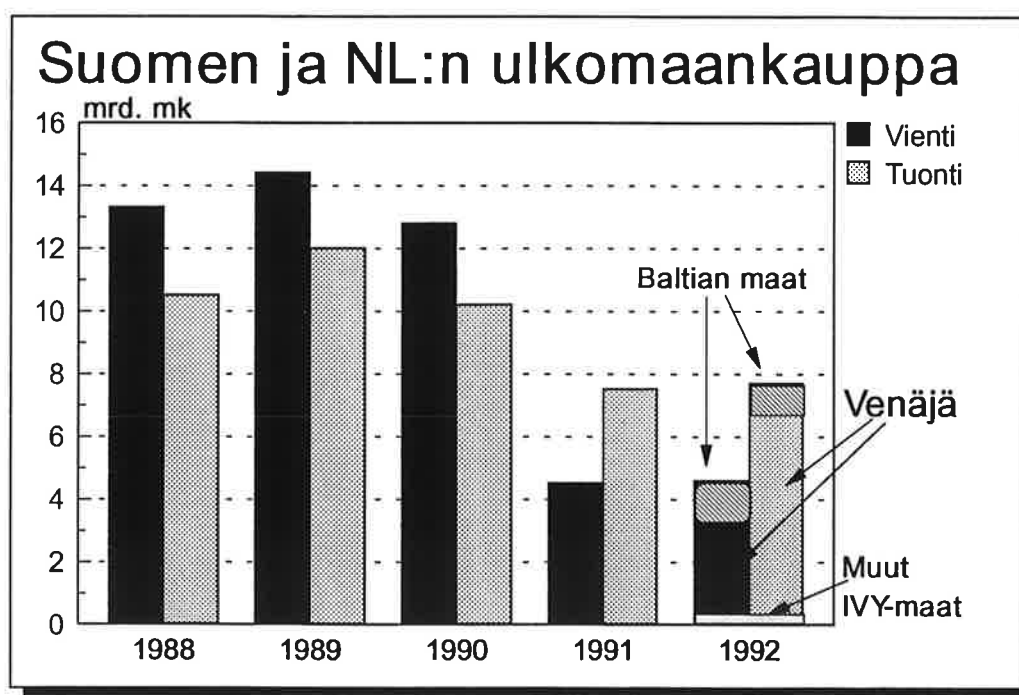
Pietarin investointien jarruna nähdään: 1) Asenteet: Pietarilaiset eivät ymmärrä tuottavan toiminnan perusteita, länsimaisen suunnittelun ja tietotaidon puutetta, oman teollisuuden heikkoa tuottavuutta sekä infrastruktuurin ja byrokratian aiheuttamia hankaluuksia. Lahjukset nähdään yhtenä markkinatalouden osana. 2) Riskit: Poliittinen epävarmuus, lainsäädäntö sekaisin, valuuttaongelmat, takuujärjestelmät, sopimusten ja velvoitteiden noudattaminen, investointien- ja voittojen kotiuttaminen, valtion koulutusjärjestelmä. 3) Panokset ja sijoitukset: investoinnin tuotolta ei saa vaatia mahdottomuuksia ja tuotannontekijöiden hinnoissa pitäisi olla pitkäjänteisyyttä.²⁷

Kauppa tavaravirtoina Venäjälle ja Viroon

Yksi suurimmista ongelmista on Venäjän ja Baltian maiden ulkomaankaupan uudelleenorganisointi. Venäläisillä yrityksillä ei ole kokemusta yritysten välisestä kaupas-

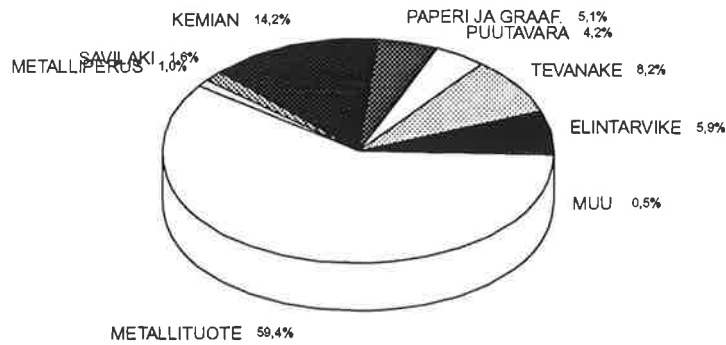
ta, koska suunnitelmataloudessa ulkomaankauppaa käytiin valtioiden välillä. Siten esimerkiksi tuotteiden markkinointi on venäläiselle yritykselle täysin uusi käsite. Baltian maiden kaupasta 90 % käytiin neuvostotasavaltojen välillä: Nyt tätä kaupamuotoa ei enää ole. Täten Baltian maiden on kiinnitettävä erityistä huomiota kansainväliseen yhteistyöhön, logistiikkaan ja uusiin markkinointikanaviin.

Suomen vienti Venäjälle ja Baltian maihin on kääntynyt hienoiseen nousuun. Vuonna 1991 viennin arvo oli 4,5 mrd mk ja vuonna 1992 viennin arvo oli yli 4,6 mrd mk. Erityisesti rakennusalan, metallituotteiden ja erilaisten telekommunikaatiolaitteiden vienti on ollut kasvussa. Kuitenkin itäkaupan huippuvuosiin verrattuna vienti- ja tuontiluvut ovat vaatimattomia. Vuonna 1989 viennin arvo oli yli 14 mrd mk ja tuonnin arvo noin 12 mrd mk. Clearingkaupan loputtua suurin osa Venäjän kaupasta käydään valuuttakauppana.

Kuvio 7.1. Lähde: Tullihallitus

Suomen vienti Venäjälle vuonna 1992

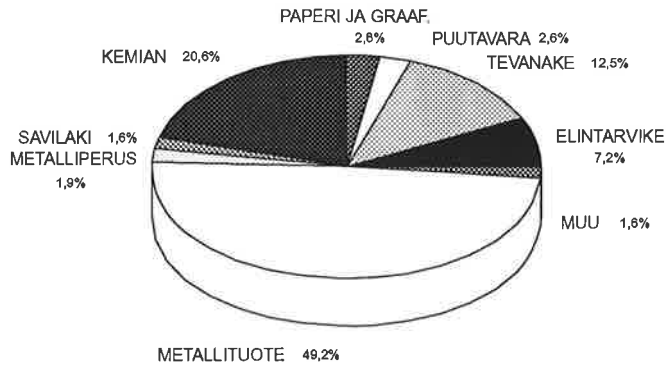
Milj. mk	VENÄJÄ	Kaikki Maat	Venäjän osuus koko Suomen viennistä %
TEOLLISUUS	2809	105885	2,65
ELINTARVIKE	164	2330	7,06
TEVANAKE	231	2784	8,29
PUUTAVARA	119	7892	1,50
PAPERI JA GRAAF.	143	32588	0,44
KEMIAN	398	12172	3,27
SAVILAKI	45	1391	3,21
METALLIPERUS	29	10291	0,28
METALLITUOTE	1668	35742	4,67
MUU	13	695	1,88

Kuvio 7.2. Lähde: Tullihallitus

Suomen vienti Venäjälle on selvästi keskittynyt metallituotteisiin, joiden osuus on lähes 60 % koko viennistä. Tärkeimmät metalliteollisuuden tuotteet olivat mm. tavarankuljetukseen tarkoitetut moottorit, erilaiset koneet ja laitteet kuten köyden- tai kaapelinvalmistuksen koneet, koneet sekoittamista varten, porauslaitteet, kemiallisen paperimassan valmistuskoneet ja -laitteet sekä erilaiset varaosat. Seuraavaksi merkittävin on kemianteollisuus, jonka tärkeimmät vientituotteet ovat asykliset amidit ja erilaiset voiteluöljyt ja -rasvat. Suomen tärkein vientituote Venäjälle on tehdasvalmisteiset rakennukset, jonka viennin arvo on yli 140 milj mk.

(ks. liite 6)

Suomen vienti Viroon vuonna 1992

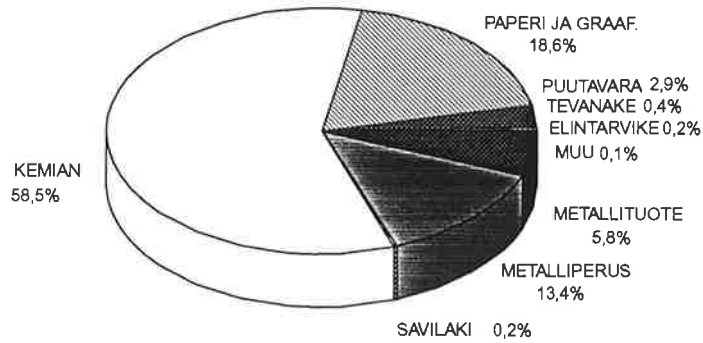
Milj. mk	VIRO KAIKKI MAAT		Viron osuus koko Suomen viennistä %
TEOLLISUUS	882	105,885	0,83
ELINTARVIKE	64	2,330	2,75
TEVANAKE	110	2,784	3,94
PUUTAVARA	23	7,892	0,29
PAPERI JA GRAAF.	25	32,588	0,08
KEMIAN	182	12,172	1,49
SAVILAKI	14	1,391	0,98
METALLIPERUS	17	10,291	0,17
METALLITUOTE	434	35,742	1,21
MUU	14	695	2,03

Kuvio 7.3. Lähde: Tullihallitus

Myös Suomen tärkein vientitoimiala Viroon on metalliteollisuus, jonka osuus on noin 50 % koko Viron viennistä. Tärkeimmät metalliteollisuuden vientituotteet ovat mm. tavarankuljetukseen tarkoitettut moottorit ja maataloustraktorit. Telekommunikaatiolaitteistojen vientituotteita ovat mm. lähettimet, puhelin- ja lennätin-kytkentälaitteet, erilaiset kaapelit ja digitaalityyppiset automaattiset tietojärjestelmät. Kemian teollisuuden tärkeimmät vientituotteet ovat raskaat polttoöljyt ja moottoribensiini, dieselöljy sekä voiteluöljyt ja -rasvat.

(ks. liite 6)

Suomen tuonti Venäjältä vuonna 1992

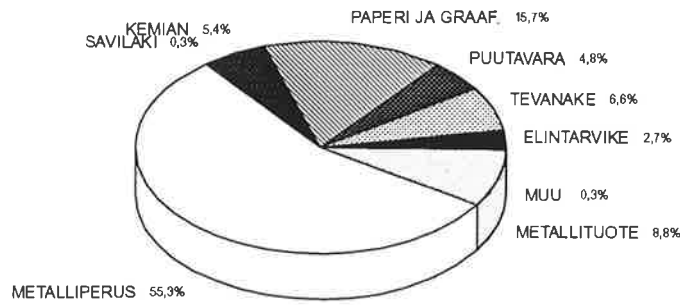
Milj. mk	VENÄJÄ	Kaikki Maat	Venäjän osuus Suomen koko tuonnista %
TEOLLISUUS	3 230	49 004	6,59
ELINTARVIKE	6	2 516	0,24
TEVANAKE	12	2 473	0,50
PUUTAVARA	93	758	12,23
PAPERI JA GRAAF.	600	4 503	13,32
KEMIAN	1 889	14 188	13,31
SAVILAKI	8	454	1,76
METALLIPERUS	434	4 357	9,95
METALLITUOTE	187	19 117	0,98
MUU	2	639	0,25

Kuvio 7.4. Lähde: Tullihallitus

Kemian teollisuus on tärkein tuontitoimiala, jonka osuus on yli 50 % koko Venäjän tuonnista. Tärkeimmät tuontituotteet ovat kaasu, raakaöljy, dieselöljy ja kevyet polttoöljyt sekä voiteluöljyt ja rasvat, raskaat polttoöljyt, hiili ja kemikaalit. Muiden toimialojen tuonti on melko hajanaista. Tärkeimmistä tuotteista mainittakoon sähkövirta, havupuu ja lehtipuu.

(ks. liite 6)

Suomen tuonti Virosta vuonna 1992

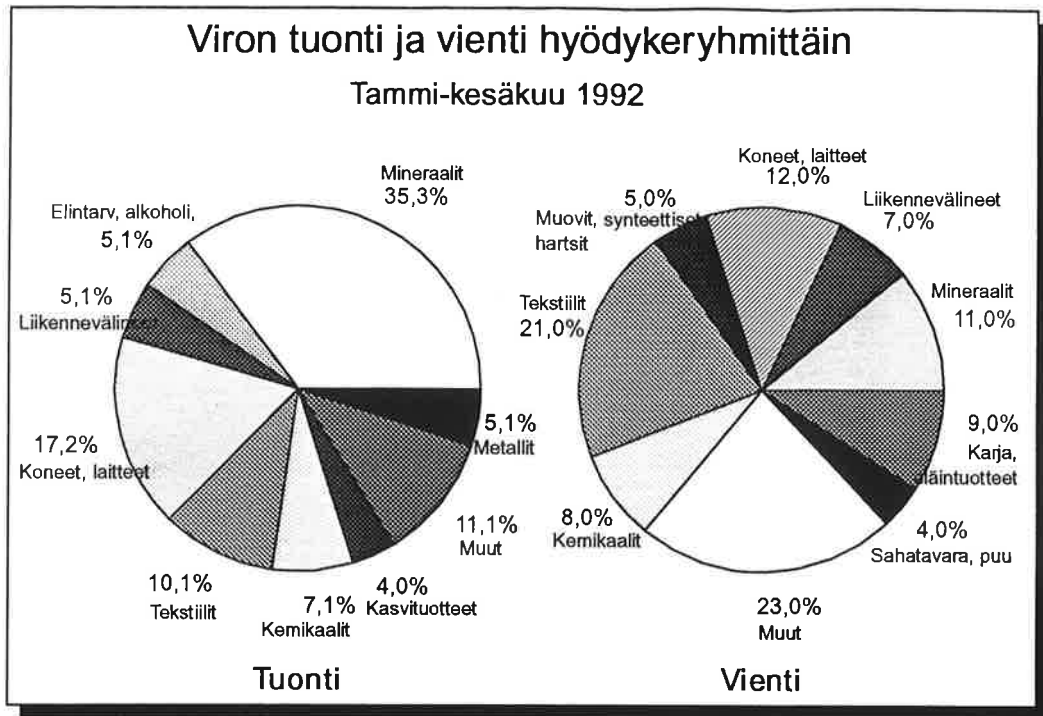

Milj. mk	VIRO	KAIKKI MAAT	Viron osuus koko Suomen tuonnista %
TEOLLISUUS	331	49 004	0,68
ELINTARVIKE	9	2 516	0,37
TEVANAKE	22	2 473	0,90
PUUTAVARA	16	758	2,05
PAPERI JA GRAAF.	52	4 503	1,15
KEMIAN	18	14 188	0,13
SAVILAKI	1	454	0,30
METALLIPERUS	183	4 357	4,21
METALLITUOTE	29	19 117	0,15
MUU	1	639	0,20

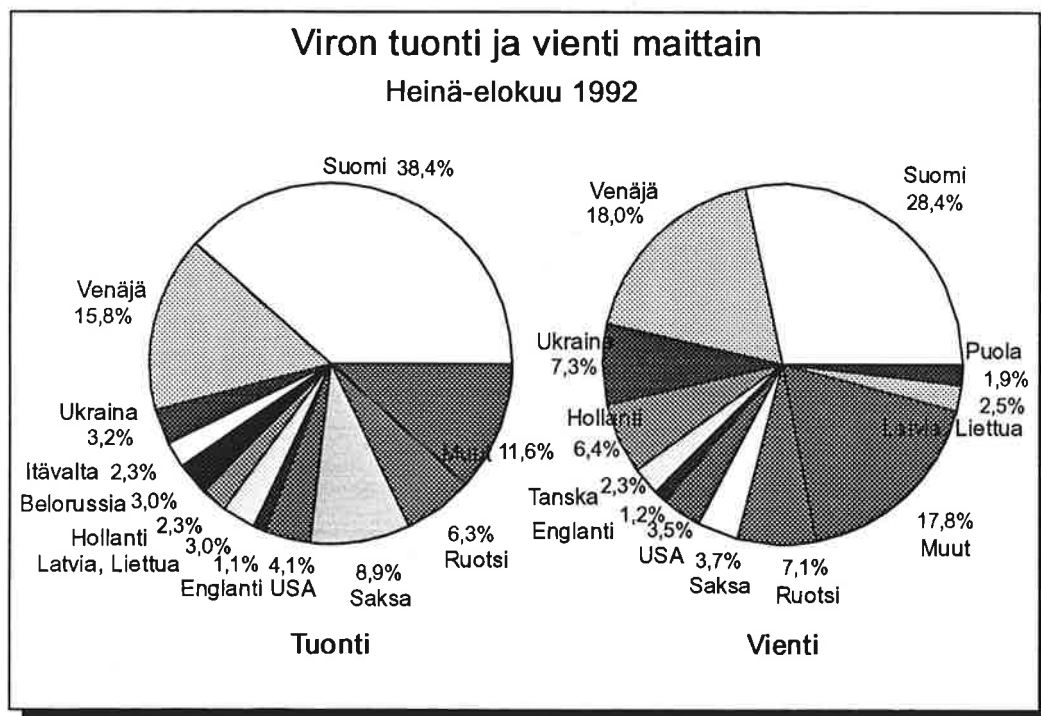
Kuvio 7.5. Lähde: Tullihallitus

Suomen tuonti Virosta perustuu metallin perustuotteisiin kuten kuparijätteisiin ja -romuun, nikkelijätteisiin ja -romuun, alumiinijätteisiin ja -romuun. Muita Viron kaupan merkittäviä tuontituotteita ovat metsäteollisuudessa raakapuu ja sahatavara sekä tevanake-teollisuudessa vuodeliinavaatteet, naisten ja miesten vaatteet ja kudotut puuvillakankaat.

(ks. liite 6)

Kuvio 7.6. Lähde: Viron tilasto-osasto

Kuvio 7.7. Viron tilasto-osasto

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Tässä tutkimuksessa on ensisijaisesti selvitetty Uudenmaan ja Kymen läänien sekä näistä muodostettavien alueiden Helsingin, Itä-Uusimaan ja Kymenlaakson teollisuuden ja palveluiden toimialarakennetta. Tarkoituksena on ollut selvittää alueiden tuotantoedellytyksiä; heikkouksia ja vahvuuksia 1990-luvun selviytymisstrategioiden pohjamateriaaliksi.

Uudenmaan läänin investoinnit ovat suuntautuneet 1980-luvun puolivälistä lähtien voimakkaasti rakentamiseen, kuljetukseen ja varastointiin, rahoitusallalle sekä yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin. Myös kauppa ja ravintolat ovat saaneet osansa. Investoinnit teollisuuteen vähenivät voimakkaasti vuosina 1986-1988 ja kääntyivät selvään nousuun vuosina 1988-1990. Kymen läänin investoinnit painottuivat selvästi teollisuustuotantoon vuosina 1986-1988. Teollisuusinvestointien reaalikasvu on puolestaan ollut negatiivinen vuosina 1988-1990. Myös Kymen läänissä ovat rahoitusalan, kaupan ja palveluiden sekä yhteiskunnan palveluiden investoinnit olleet selvässä myötätulessa 1980-luvun lopulla.

Työllisyys on pienentynyt koko 1980-luvun ajan teollisuudessa ja maa- ja metsätaloudessa molemmissa lääneissä sekä koko maassa. Työvoima on siirtynyt palveluammatteihin, rakentamiseen ja yhteiskunnan erilaisiin palvelutehtäviin.

BKT:n reaalikasvu on pysähtynyt Uudenmaan läänin teollisuudessa jo vuosina 1986-1988. Kasvu on ollut erityisen voimakasta rakentamisessa, kaupan alalla ja kuljetuksessa ja varastoinnissa. Kymen läänin teollisuus on sidottu kansainvälisiin suhdanteisiin, joka näkyy myös tuotannon reaalikasvussa.

Palvelusektorin sekä yleensä suljetun sektorin rakennemuutos on jo käynnissä ja julkisella sektorilla se on vielä edessä. Hyvä kysymys onkin, mistä löydetään työpaikkoja näiltä sektoreilta vapautuvalle työvoimalle 1990-luvulla.

Uudenmaan läänissä on runsaasti tietotaitoa ja osaamista eri palveluissa kuten konsultti- ja rahoituspalveluissa sekä logistiikassa. Kymen läänissä on vahvaa osaamista metsä- ja metalliteollisuudessa sekä kuljetuksessa. Näitä keskittymiä voitaisiin hyödyntää Pietarin ja Viron infrastruktuurin ja teollisen rakenteen parantamisessa. Samalla luotaisiin kilpailuvaltti, jolla saataisiin uusia yrityksiä ja ulkomaista pääomaa alueelle.

Helsingin alueen vahvoja ja merkittäviä teollisuustoimialoja jalostusarvolla mitattuna ovat elintarviketeollisuus, graafinen teollisuus, kemianteollisuus, sähköinstrumentit, kulkuneuvot ja metalliteollisuus. Erityisesti voidaan mainita viennin suuri osuus sähköinstrumenteissa ja kulkuneuvoissa. Alueen heikkouksia ovat suurimpien toimialojen heikko vientimenestys, palveluiden hiipuva kotimarkkinakysyntä ja kasvava työttömyys erityisesti palvelualalla.

Itä-Uusimaan vahvoja teollisuustoimialoja jalostusarvolla mitattuna ovat kemianteollisuus, graafinen teollisuus ja sähköinstrumentit. Viennin osuus tuotannon bruttoarvosta on hyvä tevanake-, puutavara-, kemian- ja metalliteollisuudessa. Alueen heikkouksia ovat viennin pienuus päätoimialoilla, kuten graafisessa teollisuudessa ja sähköinstrumenteissa. Itäisellä Uudellamaalla ja Helsingin seudulla on vahvuuksia palveluiden osalta yrityspalveluissa, kaupassa ja rahoituspalveluissa.

Kymenlaaksossa korostuu puunjalostuksen merkittävä osuus tuotantorakenteessa. Kymenlaaksolle on ominaista metsäteollisuuden hallitseva asema, joka on kehittänyt muita tukialoja kuten kemianteollisuutta, paperiteollisuuteen ja koneenrakennukseen keskittyntä metalliteollisuutta. Kymenlaaksosta on hyvät meriyhteydet, joka on kehittänyt alueen satamatoimintaa ja logistiikkaa.

Suomen vienti Venäjälle koostuu pääosin tekstiilituotteista, rakennustarvikkeista ja metalliteollisuuden tuotteista. Venäjä tarvitseekin aivan perustuotteita teollisuuden ja infrastruktuurin parantamiseksi. Myös viljan vienti Venäjälle on merkittävää. Venäjältä tuotavat tuotteet ovat pelkästään raaka-aineita kuten kaasua, öljyä, raakapuuta, metalleja ja kemianteollisuuden tuotteita. Viroon viedään polttoaineita, tekstiilituotteita ja metalliteollisuuden tuotteita. Virosta tuodaan raakapuuta, tekstiilituotteita ja erityisesti metalliromua.

Pietarilla on mahdollisuuksia kehittää sotateollisen kompleksin tuotanto- ja tutkimuslaitoksia. Pietarin työvoima on erittäin edullista verrattuna esimerkiksi Suomen palkkatasoon. Koulutustason soveltuvuus länsimaiseen tuotantoon on suuri kysymysmerkki. Pietarin asukkaiden ostovoima on erittäin selvästi kahtia jakautunut. Pietarin asukkaista suurin osa on länsimaisesti ajatellen köyhiä, mutta jäljelle jäävä pieni vähemmistö on erittäin ostokykystä väestöä. Pietarin taloudessa on paljon heikkouksia, kuten lainsäädännön ja virkamieskoneiston sekasorto, teollisuuslaitosten rappeutuminen sekä rahajärjestelmän toimimattomuus. Tämä on kuitenkin

luonnollista, sillä mikä maa tahansa luisuisi samaan tilanteeseen suunnitelmatalouden laboratorion romahtaessa.

Viron tilanne on lohdullisempi. Talous on suuruusluokaltaan pienempi ja siten myös talouden ongelmat ovat paremmin hallittavissa. Viron tärkeimmät toimialat työllisyydellä mitattuna ovat metalli-, elintarvike- ja kevyt(tevanake)teollisuus. Suunnitelmatalouden aikana kehitetyt tuotteet eivät kuitenkaan kelpaa länsimarkkinoille ja tuotantokoneisto on vanhanaikaista. Rahoituskriisi ja pääomien puute eivät ole niin akuutteja ongelmia kuin Pietarissa.

Pietari ja Baltia eivät selviä alkutaipaleesta yksin, vaan ne tarvitsevat länsimaista osaamista ja ajattelumallia.

Tarkastelluilla Suomen alueilla on kyettävä synnyttämään positiivinen kierre, joka luo työpaikkoja ja kasvattaa sekä kotimaisia että ulkomaisia investointeja. Lisäksi on selvitettävä miten lähialueyhteistyön voimavarat suunnataan mahdollisimman tuottaviin kohteisiin.

Uudenmaan ja Kymen läänin investointi-imagoa on parannettava, jotta ne houkutelisivat ulkomaisia investointeja. Rannikkovyöhykkeen keskusseuduilla on olemassa kansainvälistä toimintaa ja toimivia yrityksiä. Ulkomaankauppaliiton kyselyjen mukaan Suomen merkitys investointikohteena on riippuvainen Venäjän markkinoiden kehityksestä. Baltian ja Venäjän nopeat muutokset ovat luoneet rannikkoseudun yrityksille uuden kilpailuedun, jota on hyödynnettävä. Uudet mahdollisuudet on analysoitava ja alueelle on laadittava selkeitä investointeja edesauttavia suunnitelmia.

Suomen lähialueyhteistyö vaatii uusia panostuksia ja selkeitä strategioita yhteistyön vahvistamiseksi erityisesti Pietarin ja Viron kanssa. Uudet mahdollisuudet voidaan saavuttaa vain selvittämällä oman alueen vahvuudet ja erityispiirteet, jotka alueilla on käytössä.

Toimenpide-ehdotuksia on esitelty tarkemmin liitteessä 7.

Lähdeluettelo:

Ahde, P. Rajasalu, T: On Economic Structure in Estonia and Finland before 1990's, Helsinki 1992.

Estonia: a statistical profile, Statistical Office of Estonia 1992.

EVA: Suomi Pietarissa Pietari Suomessa; raportti taloudellisten kulttuurien eroista.

Hernesniemi, H: Teollisen pohjan kaventuminen - uhka huoltovarmuudelle, ETLA B 78, Helsinki 1992.

International Monetary Fund: Estonia, Economic Review. 1992.

Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto: Itä-Uudenmaan seutusuunnitelma 1988.

Joenniemi, P: Co-Operation in the Baltic Sea Region; Needs and Prospects, Tampere 1992.

KTM: Projects financial supported by the Ministry of Trade and Industry of Finland: St. Petersburg and Leningrad area

KTM: Projects financial supported by the Ministry of Trade and Industry of Finland in 1990-1992: Industrial know-how network in Eastern and Central Europe (neighbouring areas of Finland).

Kuusela-Porthen, Ruoho, S: Rajakauppa-alue Neuvostoliiton taloudessa, LTKK SEV-kaupan tutkimusprojekti 44, Lappeenranta 1992

Kymenlaakson seutukaavaliitto: Kymenlaakson seutusuunnitelma, 1992.

Lainela, S. Sutela, P: Neuvostoliiton talouskehitys ja talousjärjestelmän muutos vuonna 1990, Suomen Pankki.

Lehtonen, P: Yritysten informaatiopalveluiden kehittäminen idänkaupassa, TKKK B3/1992, Turku.

Leontief Centre: St Petersburg report 1:1992, 2-3:1992, 4:1992

Luukkanen, H: Helsingin palvelualan yritykset; suljettu sektori murroksessa, ETLA keskustelualoitteita 419, Helsinki 1992.

Okko, P: Uudenmaan lääni talouden rakennemuutoksessa, ETLA, B 62. Helsinki 1990.

Peltonen, A: Kaakkois-Suomi - muuttuva rajamaa, Helsinki 1987.

Rajasalu, Teet: Estonian Economy at the Dawn of Independence. Estonian Academy of Sciences. Tallinn 1991.

SITRA: Joustava tuotanto ja verkostotalous, Helsinki 1990.

Sepp Urmas: Current Problems and Perspectives of the Estonian Economy. Estonian Academy of Sciences. Tallinn 1992.

Sutela, P: Neuvostotalouden periaatteet, Juva 1983.

Sutela, P: Neuvostotalouden vaikeat vuodet, Jyväskylä 1987

SVKK: Jäsentiedote 1992/5

SVKK: Perustietoa itäkaupasta ja sen tietolähteistä

SVT: Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1980-1990

SVT: Uudenmaan läänin läänikatsaus 1990

SVT: Teollisuustilasto 1992

SVT: Suomen yritykset 1989

Tarpila-Paakki, L: Esitutkimus konversiosuunnitelmista Neuvostoliitossa, LTKK 37, Lappeenranta 1991.

Tarpila-Paakki, L: Vastakaupat kansainvälisessä liiketoiminnassa, LTKK 45, Lappeenranta 1992.

Teollisuuden keskusliitto: Taloudellisen yhteistyön painopistealueet, 1991

Tiirinen Marko: Suomalaisten yritysten ja yhteisöjen hankkeet Eestissä vuonna 1992.

Ulkoasiainministeriö: Suomen Gateway - asemasta, P. Lintu, M. Rislakki, P. Orpana, 1993.

Ulkomaankauppaliiton materiaalit

Liite 1a

Investointien reaalikasvu

Uudenmaan läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

1985=1	%	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous		5,7	4,2	-3,5	-3,3	-0,9
Teollisuus		13,1	-6,1	2,0	-15,8	26,7
Rakentaminen		-2,6	14,8	-19,5	48,7	-1,9
Kauppa, ravintolat		11,8	6,3	7,6	-11,6	32,9
Kuljetus, varastointi		-2,7	-2,1	15,9	13,1	-2,1
Rahoitusinst. ja vak		8,2	9,7	8,0	27,0	-15,7
Yhteiskunnan palv.		0,8	8,8	5,6	9,2	7,8

Kymen läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	6,9	-1,5	-4,1	-2,2	-3,0
Teollisuus	24,2	-15,8	0,5	34,5	-3,7
Rakentaminen	2,0	1,9	-15,0	31,1	3,5
Kauppa, ravintolat	-1,3	15,6	-0,5	13,4	2,7
Kuljetus, varastointi	-5,8	3,3	0,5	8,4	5,9
Rahoitusinst. ja vak	2,0	4,3	-0,6	9,1	12,2
Yhteiskunnan palv.	1,8	0,7	1,6	4,3	10,9

Koko maassa toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	8,8	-3,3	-3,5	-2,7	0,1
Teollisuus	7,3	-4,8	4,4	0,3	7,5
Rakentaminen	1,3	9,3	-19,9	37,7	4,8
Kauppa, ravintolat	7,5	9,3	3,0	2,0	21,3
Kuljetus, varastointi	-4,1	-1,1	5,8	5,7	7,3
Rahoitusinst. ja vak	8,0	3,8	1,4	17,4	-2,2
Yhteiskunnan palv.	3,5	4,3	3,8	6,2	7,6

Lähde: SVK, Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1980-1990

Liite 1b.

Työllisyyden muutokset

Uudenmaan läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

%	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	11,9	-10,9	-5,9	1,7	-6,9
Teollisuus	0,1	-1,0	-2,6	-3,4	-2,9
Rakentaminen	4,6	7,3	5,5	5,9	4,7
Kauppa, ravintolat, m	5,6	-1,0	2,8	3,4	3,4
Kuljetus, varastointi	1,1	-3,0	2,3	5,8	2,3
Rahoitusinst. ja vak	6,6	-0,5	1,9	4,1	1,8
Yhteiskunnan palvelu	3,5	2,7	1,5	1,8	0,6

Kymen läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	1,0	-2,6	-5,5	0,6	-12,6
Teollisuus	-3,3	-2,6	-3,5	-3,4	-1,2
Rakentaminen	3,6	-0,4	0,8	0,7	0,7
Kauppa, ravintolat, m	-2,2	1,0	-0,7	-0,8	1,0
Kuljetus, varastointi	0,6	1,2	0,0	6,1	2,5
Rahoitusinst. ja vak	5,4	1,7	0,0	10,7	0,7
Yhteiskunnan palvelu	3,0	0,7	0,6	1,2	0,0

Koko maassa toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	3,1	-2,9	-2,4	-4,4	-6,9
Teollisuus	-1,2	-1,4	-2,3	-2,3	-2,5
Rakentaminen	3,5	1,4	1,2	1,3	4,0
Kauppa, ravintolat, m	1,5	0,7	0,6	1,2	1,2
Kuljetus, varastointi	0,2	0,1	0,2	1,5	0,6
Rahoitusinst. ja vak	6,1	2,1	2,5	4,4	0,9
Yhteiskunnan palvelu	3,6	2,0	1,0	1,9	1,2

Lähde: SVK, Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1980-1990

Liite 1c

BKT:n reaalikasvu

Uudenmaan läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

1985=1	%	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous		-2,6	9,6	-3,6	-4,9	11,9
Teollisuus		5,7	4,9	3,9	0,0	-0,5
Rakentaminen		10,1	3,5	8,2	9,9	2,4
Kauppa, ravintolat		7,2	4,4	8,7	8,5	1,6
Kuljetus, varastointi		2,9	4,5	4,1	18,8	3,1
Rahoitusinst. ja vak		2,8	6,9	11,5	2,8	5,1
Yhteiskunnan palv.		6,2	2,4	3,1	2,4	1,5

Kymen läänissä toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	-3,1	5,7	-4,6	2,9	4,5
Teollisuus	-0,2	8,0	-0,9	6,9	-0,2
Rakentaminen	7,9	-3,0	2,8	-0,3	0,7
Kauppa, ravintolat	1,6	0,8	3,5	3,5	7,1
Kuljetus, varastointi	-1,5	4,0	0,7	9,5	10,6
Rahoitusinst. ja vak	13,1	2,7	3,6	7,5	4,9
Yhteiskunnan palv.	6,7	2,2	1,8	0,4	2,8

Koko maassa toimialoittain vuosina 1980-1990

	1980-82	1982-84	1984-86	1986-88	1988-90
Maa- ja metsätalous	-1,7	3,2	-2,8	-1,2	6,0
Teollisuus	2,9	4,6	1,6	4,5	1,3
Rakentaminen	7,7	-0,9	2,2	3,6	4,9
Kauppa, ravintolat	3,9	2,1	6,6	6,2	1,7
Kuljetus, varastointi	1,2	3,2	1,2	7,6	6,2
Rahoitusinst. ja vak	7,5	5,4	9,4	5,3	4,8
Yhteiskunnan palv.	6,6	2,6	3,3	1,8	2,8

Lähde: SVK, Kansantalouden tilinpito lääneittäin 1980-1990

Liite 2. Uudenmaan ja Kymen läänien aluejako

Helsingin alue: Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa, Kerava, Järvenpää, Hyvinkää, Tuusula, Nurmijärvi, Vihti, Sipoo, Kirkkonummi

YTV-alue: Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa

Helsingin kehyskunnat: Kerava, Järvenpää, Hyvinkää, Tuusula, Nurmijärvi, Vihti, Sipoo, Kirkkonummi

Kymenlaakson alue: Anjalankoski, Elimäki, Hamina, Iitti, Jaala, Kotka, Kouvola, Kuusankoski, Miehikkälä, Pyhtää, Valkeala, Virolahti.

Etelä-Kymenlaakso: Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Vehkalahti, Virolahti

Pohjois-Kymenlaakso: Anjalankoski, Elimäki, Iitti, Jaala, Kouvola, Kuusankoski, Valkeala

Itä-Uudenmaan alue: Askola, Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Myrskylä, Pernaja, Porvoo, Porvoon mlk., Pukkila, Ruotsinpyhtää, Mäntsälä, Pornainen

Porvoon seutu: Askola, Myrskylä, Porvoo, Porvoon mlk, Pornainen

Loviisan seutu: Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Pernaja, Ruotsinpyhtää

Liite 3.

Alueiden vertailu toimipaikkojen, työllisten, jalostusarvon ja viennin määrän mukaan

Helsinki-YTV

Toimialoitin vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	63	10 974	2 801 705	255 304	22,0	26,2
Tevanake	28	727	132 548	182 322	1,0	31,0
Puutavara	9	199	22 640	113 769	0,2	6,9
Paperi	9	560	94 982	169 611	0,7	3,0
Graafinen	246	13 911	3 484 398	250 478	27,4	1,7
Huonekalu	11	188	18 435	98 059	0,1	10,7
Kemian	63	7 060	957 162	135 575	7,5	19,3
Savilaki	23	1 202	147 234	122 491	1,2	5,7
Metalliperus	7	257	24 283	94 486	0,2	26,9
Metallituote	134	6 780	1 412 899	208 392	11,1	33,6
Sähköinstr	110	11 352	2 407 010	212 034	18,9	63,7
Kulkuneuvo	12	4 725	999 256	211 483	7,9	56,8
Muu valm.	26	943	225 196	238 808	1,8	17,4
Koko alue	741	58 878	12 727 748	216 172	100,0	26,8

Helsinki muut

Toimialoitain vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	23	1 801	1 227 071	681 328	27,2	6,8
Tevanake	12	285	48 577	170 446	1,1	28,6
Puutavara	12	247	20 463	82 846	0,5	13,5
Paperi	5	205	48 265	235 439	1,1	3,2
Graafinen	21	838	146 812	175 193	3,3	7,5
Huonekalu	17	492	81 459	165 567	1,8	11,9
Kemian	42	1 577	463 955	294 201	10,3	11,6
Savilaki	21	1 427	405 091	283 876	9,0	1,0
Metalliperus	2					
Metallituote	82	5 960	1 475 038	247 490	32,7	40,1
Sähköinstr	27	1 510	363 815	240 937	8,1	30,8
Kulkuneuvo	13	792	126 119	159 241	2,8	2,2
Muu valm.	9	522	99 649	190 898	2,2	54,3
Koko alue	286	15 703	4 512 528	287 367	100,0	20,8

Pohjois-Kymenlaakso

Toimialoitain vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	18	819	306 404	374 120	13,4	
Tevanake	6	243	28 612	117 745	1,2	20,5
Puutavara	11	376	70 206	186 718	3,1	42,3
Paperi	12	5 325	1 299 609	244 058	56,6	71,5
Graafinen	11	348	69 312	199 172	3,0	0,1
Huonekalu	5	129	21 117	163 698	0,9	0,7
Kemian	7	173	141 298	816 751	6,2	3,7
Savilaki	11	214	64 707	302 369	2,8	2,5
Metalliperus	0					
Metallituote	29	1 287	244 605	190 058	10,7	13,3
Sähköinstr	3	96	14 495	150 990	0,6	28,4
Kulkuneuvo	5	218	34 591	158 674	1,5	2,9
Muu valm.	2					
Koko alue	120	9 467	2 322 807	245 358	100,0	50,1

Loviisan seutu

Toimialoitain vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	7	130	22 357	171 977	12,0	6,5
Tevanake	3					
Puutavara	8	240	30 597	127 488	16,4	54,4
Paperi	3	263	76 986	292 722	41,4	9,0
Graafinen	4	123	19 954	162 228	10,7	59,7
Huonekalu	2					
Kemian	2					
Savilaki	2					
Metalliperus	0					
Metallituote	6	304	36 163	118 957	19,4	50,3
Sähköinstr	2					
Kulkuneuvo	1					
Muu valm.	0					
Koko alue	40	1 865	309 021	165 695	100,0	28,2

Porvoon seutu

Toimialoitain vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	4	142	33 560	236 338	3,0	
Tevanake	3	118	3 317	28 110	0,3	83,2
Puutavara	2					
Paperi	0					
Graafinen	12	1 167	349 869	299 802	31,6	3,5
Huonekalu	2					
Kemian	15	1 745	454 851	260 660	41,1	50,1
Savilaki	4	26	7 034	270 538	0,6	
Metalliperus	0					
Metallituote	10	456	100 681	220 792	9,1	47,5
Sähköinstr	13	722	145 046	200 895	13,1	27,1
Kulkuneuvo	1					
Muu valm.	3	105	13 496	128 533	1,2	21,8
Koko alue	69	6 544	3 107 789	474 907	100,0	32,2

Etelä-Kymenlaakso

Toimialoitaitain vuonna 1991

	Toimipaikat	Työlliset hlöä	Jalostusarvo 1000 mk	Jalostusarvo/ työntekijä	Jalostusarvon jakaantuminen %	Vientiin toim/ bruttoarvo %
Elintarvike	20	816	225 908	276 848	12,7	41,8
Tevanake	1					
Puutavara	8	296	28 085	94 882	1,6	33,8
Paperi	11	2 982	790 001	264 923	44,4	55,5
Graafinen	8	363	44 911	123 722	2,5	0,2
Huonekalu	2					
Kemian	7	238	119 012	500 050	6,7	8,3
Savilaki	11	684	184 624	269 918	10,4	43,1
Metalliperus	2					
Metallituote	22	1 569	326 320	207 980	18,4	54,6
Sähköinstr	1					
Kulkuneuvo	4	266	58 960	221 654	3,3	47,5
Muu valm.	0					
Koko alue	97	7 771	1 832 727	235 842	100,0	46,3

Liite 4. Pietarin yritykset vuonna 1985

4.1. Koneenrakennus ja metalliteollisuus

Elektrosila Pietarin metalli- tehdas, LMZ Nevan koneen- rakennustehdas	generaattorit, atomivoimaloiden laitteistot höyry-,kaasu-ja vesiturbiinit keskipakokompressorit,höyry-jakaasuturbiinit
Izhoran tehdas Kirovin tehdas	atomivoimalaitosten koneistot raskaat kuljetus-ja nostolaitteet, maatalouskoneet, traktorit
Russkij Diesel Sverdlovin työstö- konetehdas Lomo Svetlana-yhtymä Kozitsk Burevestnik Zvezda-yhtymä	laivojen dieselkoneistot työstökoneet optis-mekaaniset laitteet, optiset kulutustavarat elektroniset laitteet, komponentit röntgenlaitteet dieselgeneraattorit, dieselkoneistot kalastuslaivoihin, moottorit kaasunpumppausasemille armatuurit raitiovaunut
Znamja truda-yhtymä Egorovin vaunun- rakennustehdas Kaasutinarmatuuritehdas Karl Marx-yhtymä Vpered-yhtymä Prod mash Koneenrakennustehdas	tekstiiliteollisuuden koneet, robotit nahka-ja jalkineiteollisuuden koneet elintarviketeollisuuden koneet Sosnovyi Bor rehunvalmistuskoneet, autotallit, urheilu- kenttien varusteet rehuteollisuuden koneet värimetallurgia pianot ja näppäinsoittimet EMZ-yhtymämetallinleikkuukoneet painokoneet
Kompleks-yhtymä Krasnyj vyborzhets rasnyj oktjabr	tuotantolinjojen automatisointiin liittyvät laitteet
Pietarin poligrafis- ten koneiden tehdas Lenelektronmash- yhtymä Pietarhovin kellotehdas Proletarskij Zavod Sputnik-yhtymä Elektropult-tehdas Eskalator-yhtymä Ilitsh-tehdas Instrument-tehdas Baltian, Nevan, Zhdanovin ja Amiral- teetin telakat	turbiinien syöttöpumput pölyimurit atomivoimaloiden ohjauspöydät rullaportaat työkalut atomijäänmurtajat, säiliölaivat, puutavaran-kuljetus- alukset, kuivalastialukset, uivat kalastus-ja kalan- jalostusalusukset, troolarit, kalastuslaivaston emä- alusukset, uivat telakat, satamahinaajat, jokialukset, tutkimusalusukset, konttikuljetusalkukset

4.2. Elintarviketeollisuus

Dravino-yhtymä, Kirovin leipätuotekombinaatti, Sitruunahappokombinaatti, Krupskajan konditoriateollisuusyhtymä, Kushelevski-leipätehdas, Petrogradin leipätehdas, Lemmolprom-yhtymä, Maitoteollisuusyhtymä

Leninin mukomoltehdas	myllytuotteet
Lenryba	kalatuotteet
Stepan Razinin tehdas	olut ja alkoholittomat juomat

4.3. Puunjalostusteollisuus

Ladoga-yhtymä
Admiralteisk-yhtymä
Nevan huonekaluyhtymä
Oregon huonekalukombinaatti

4.4. Paperi- ja kartonkitehtaat Pietarissa (lähde: Pulp and paperindustri in the USSR, Stockholm 1976)

Volodarskille nimetty papertehdas n:o 2	kirjoitus- ja painopaperi (p.1840)
Teollisuuspapertehdas	vaha-, emulsiopäällyst. ja termograafinen paperi (p.1925), Tapettitehdas (p.1903)
Gosnak MFSSR papertehdas	seteli-, kartta- ja painopaperi (p.1819)
Kartontol kartonkitehdas	kartonki, kattohuopa (p. 1819)
Erikoiskartonkitehdas	(p. 1933)
Kartonkitehdas	kartonki, tekstiilipaperi (p. 1933)
Istehloz tehdas	teollisuuspahvit (p.1934)
Pozitiv tehdas	valokuvauspapaperi

4.5. Kevyt teollisuus

A. Bebelja -yhtymä	nahkatuotteet, lyhyttavara
Vara Slutskajan kangas-kutomo	puuvillakankaat
Petr Anisimovin tehdas, Zheljabovin tehdas, Noginin tehdas, Veretenon tehdas, Rabotshij, Oktjabrskaja, Vozrozhdeni, Lenhlopprom	
Niva	pakettinaru
Skorohod	kengät
Radishtsevin-yhtymä	nahkatuotteet
Vesna-yhtymä	kutomo
M.M. Volodarskin-yhtymä	kutomo
A. I. Zheljabovin tehdas	
Krasnoe Znamja	sukat, trikootuotteet
Kirovin kombinaatti	langat
Krasnaja nit	
Sovetskaja Zvezda	
Telmanan kombinaatti	tekstiilituotteet teknisiin tarkoituksiin
Pervomaiskaja Zarja	valmiit tuotteet
Volna	
Tribuna	
Majak-vaatetustehdas	(Slantsy) urheiluvaatteet
Lomonosovin posliinitehdas	

4.6. Värimetallurgia

Olhavan alumiinitehdas (Olhava)
 Tihvinän alumiinitehdas (Tihvinä)
 Volhovin alumiinitehdas (Volhov)
 Pikalevon alumiinioksiditehdas

4.7. Kemian teollisuus

Plastpolimer	polymerisoidut muovit, muoviputket, muovikalvot
Komsomolskaja Pravda	erilaiset muovituotteet
Polimerstroimaterialy	muovitapetit, lääketieteelliset polymeerit
Proletarskij Trud	keinonahat
Melodija	äänilevyt
Medelnyj	synteettiset hartsit, muovimassat
Kombinat n:o 1	
Krasnyj himik-tehdas	kemikaaleja optisen- ja elektroniikkateollisuuden käyttöön, kemialliset reagenssit
Lenbythim-yhtymä	synteettiset pesuaineet, liimat, kotitalouskemikaalit, muovikassit, muut kulutustavarat, lakat ja maalit
Pigment-yhtymä	maalit, ohenteet
Pozitiv	filmit
Krasnyj treugolnik	kumituotteet, kumijalkineet, koneenosat, renkaat, katemateriaalit, lelut, tennispallot, matot
Pareks	vitamiinivalmisteet

4.8. Kirjapainoteollisuus

Petshatnyj dvor	painotuotteet
-----------------	---------------

Yrityslistan lähteenä on käytetty Ruohon ja Porthenin esitutkimusta vuodelta 1988. Yritysaineisto on vuodelta 1985, joten se on melko vanha. Yritysten yksityistämisprosessien yms. vuoksi yritys rakenne ja tuotevalikoima on varmasti muuttunut tai joitakin yrityksiä on lopetettu. Tämä lista antaa kuitenkin hyvän lähtökohdan jatkotutkimuksille.

Liite 5. Viron suurimmat yritykset**Koneenrakennus ja elektronikka** **Henkilöstö vuonna 1989**

Norma	3 150
TeadusTK Elektronikha	3 499
Tallinna Masinatehdas	1 748
TK Vasar	1 780
TK Talleks	1 511
Balti laeveremonditehas	2 132
Tehas Volta	1 744

Mekaaninen puu

Tallinnan Vineeri ja Mööblikombinaat	2 757
Pussi kombinaat	1 198
Tarmeko	1 335
Viisnurk	1 124
TK Estiko	908

Paperi ja sellu

Tallinna tselluloosi- ja paberivabrik	1 249
Kehra tselluloosi- ja paberivabrik	769
Kohila paberifabrik	370

Rakennusaineet

TK Silikaat	1 226
Teadus TK Eesti Tsement	1 194
Tallinna raudbetoonitehas	501
Ahtme ehitusmaterjadile kombinaat	767
Pärnu ehitusmaterjadile kombinaat	374

Muovi

TK Salvo	1 274
TK Polumeer	1 352
TK Estoplast	975

Kaivos ja Kemia

TK Pölevkivikeemia	3 809
TK Eesti Pölevkivi	9 656
Pölevkivikeemiatehas Kiviöli	1 585
Flora	1 081
TK Eesti Fosforit	1 660

Tekstiili ja vaatetus

Kreenholmi Manufaktuur	8 143
OmblusTK Baltika	1 670
1. Detsnim vabrik	825
Balti Manufaktuur	1 720
Koondis Marat	2 645
TeadusTK Mistra	1 041
V. Klementi nim.omblusTK	1 312
Vabrik Keila	591
Vabrik Tekstiil	712
Vabrik Sulev	571

Nahka ja Kenkä

Nahagalenterikombinaat Linda	1 210
Tartu Naha- ja jalatsikombinaat	1 456
TK Kommunaar	2 415

Elintarvike**Lihajalostus**

Tallinna lihakombinaatti	1 362
Tartu lihakombinaatti	1 278
Pärnu lihakombinaatti	341
Valgan Liha ja Maito	542
Võhma lihakombinaatti	650
Saaremaa liha ja Maito	403
Tallinna linnukasvatus	-
Väike-Maarja	1 253
Luganuse	1 253
Rakvere lihakombinaatti	1 023

Maidonjalostus

Tallinna meijeri	1 105
Tartu meijeri	579
Pärnu meijeri	583
Paida meijeri	430
Viljandi meijeri	375
Estkompeksim	240
Rapla meijeri	130
Võru meijeri	542
Kohtla-Järve meijeri	344
Rakvere maito- ja lihatööstus	195

Kalanjalostus

Esmar	1 136
Võru Rand	-
Pärnu Kalur	258
West	1 700
Pärnu kalakombinaatti	1 153
Majak	-
Oktoober	1 900
Lääne kalur	1 911
Saare kalur	2 211
Tallinna kalakombinaatti	1 906

Myllyt ja leipomot

Tamsalu Terko	369
Leibur	291
Keila Terko	300
Narva Leib	330
Tartu leipomo	285
Tartu viljavara	132
Kohtla-Järve leipomo	303
Tallinna Viljasaal	174
Viljandi leipomo	448
Cibus	187

Juomat

Liviko viinatega	600
------------------	-----

Tarton panimo	408
Tallinna juomatehdas	310
Saku Õlletehas	246
Karksi	760
Pärnu Õlu	117
Saile	-
Värska	382
Viru Õlu	153
Varma	130
Kasvisäilykkeet	
Saue	851
Säilis	609
Põltsamaa	263
Pärnuna kalafarmi	254
Kulmari	20
Muut	
Kalev(makeiset)	1 767
Hiiu Kalur (kala, juomat)	-
Tallinna rasvakombinaatti	199
Tallinna tupakkatehdas	300

Lähde: Siar Bossard

Liite 6.

**Suomen ulkomaankauppa Venäjän ja Viron kanssa
hyödykeryhmittäin**

100 tärkeintä vientihyödykettä Venäjälle vuonna 1992

Suomen vienti venäjälle SITC-NIMIKE	ARVO 1000 MK	OSUUS SUOMEN KOKO VIENNISTÄ
1 81100 TEHDASVALMISTEISET RAKENNUKSET	140 973	44,89%
2 04300 OHRA	122 177	92,43%
3 51479 MUUT ASYKLISET AMIDIT	106 664	63,52%
4 78120 HENKILOAUTOT	80 027	2,45%
5 69119 PYLVÄÄT, PILARIT, PALKIT, RAKENNUSRAKENTEET	76 280	15,33%
6 33450 VOITELUOLJYT JA -RASVAT	66 793	67,08%
7 78219 TAVARANKULJETUKSEEN TARKOITETUT MOOTTORIT	60 703	20,09%
8 72849 KAAPELINVALM.KONEET, SEKOITTIMET YMS.	50 094	6,18%
9 85148 MUUT JALKINEET,JOIDEN POHJAT OVAT NAHKAA	49 796	35,27%
10 72399 ERI TRAKTOREIDEN TAI NOSTUREIDEN OSAT	48 987	17,77%
11 71392 POLTTOMOOTTOREIDEN OSAT	48 908	10,73%
12 65773 TEKSTIILITUOTTEET JA -TAVARAT	44 553	20,85%
13 04520 KAURA	39 516	31,45%
14 72812 TYÖSTÖKONEET	35 904	23,72%
15 71191 HOYRYKATTILOIDEN OSAT	33 464	24,23%
16 72335 ITSELIKKUVAT KALLION-, TUNNELINLOUHINTAKONEET	30 419	24,00%
17 72321 ETUKUORMAAJAT	28 522	23,72%
18 53342 MAALIT JA LAKAT	28 338	26,71%
19 78439 MOOTTORIAJONEUVOJEN OSAT	26 793	9,12%
20 72591 MASSA- JA SELLUKONEIDEN OSAT	24 287	4,01%
21 72393 PORASLAITTEIDEN KAUHAT JA TARTTUIMET	22 484	12,99%
22 76431 LÄHETTIMET	22 382	78,09%
23 74439 NOSTURIT MAANTIEKULKUNEUVOIHIN	20 943	20,49%
24 74189 KEMIALLISEN PAPERIMASSAN KONEET JA LAITTEET	19 743	39,08%
25 74369 KAASUJEN SUODATUS- JA PUHDISTUSLAITTEET	19 109	17,41%
26 74145 MUUT JÄÄHDYTYS- TAI JÄÄDYTYSLAITTEET	18 726	38,35%
27 74481 HISSIT JA KIPPIKAUHAVINTTURIT	18 197	6,69%
28 75230 DIGITAALISET KESKUSYKSIKOT	18 135	1,53%
29 71333 ALUSTEN KULJETTAMISEEN TARKOITETUT PURISTIMET	17 982	3,12%
30 04120 MUU VEHNÄ	17 944	17,54%
31 72819 TYÖSTÖKONEIDEN OSAT JA TARVIKKEET	17 628	31,10%
32 54293 MUUT LÄÄKKEET, ANNOTETUT TAI VÄHITTÄIS	17 323	4,89%
33 82151 PUUHUONEKALUT,JOLLAISIA KÄYTETÄÄN TOIMITILOIHIN	16 880	21,15%
34 81217 KESKUSLÄMMITYSKATTILAT	16 856	60,13%
35 64179 MUU PAPERI,KARTONKI JA PAHVI,SELLULOOSA	16 740	9,34%
36 78229 MUUT ERIKOISMOOTTORIAJONEUVOT	16 556	30,56%
37 07330 SUKLAALEVYT JA -TANGOT	16 328	12,91%
38 75260 SYOTTOYKSIKOT JA TULOSTUSYKSIKOT	15 896	1,90%
39 74412 MUUT ITSELIKKUVAT TRUKIT	15 072	11,78%
40 89311 SÄKIT JA PUSSIT,MYOS TOTTEROT	14 799	7,24%
41 72249 MUUT TRAKTORIT	14 428	3,83%
42 09893 PIKKULAPSILLE TARKOITETUT VALMISTEET	14 087	39,91%
43 07390 MUUT KAAKAOTA SISÄLTÄVÄT RAVINTOVALMISTEET	13 958	8,33%
44 82116 MUUT ISTUIMET,PUURUNKOISET	13 728	8,99%
45 74780 MUUT HANAT,VENTTIILIT YMS. LAITTEET	13 601	2,40%
46 76415 PUHELIN- TAI LENNÄTINKYTKENTÄLAITTEET	13 322	9,80%
47 72196 MUUT MAANVILJELYS-,PUUTARHANHOITO	13 309	20,40%
48 64213 PUSSIT JA SÄKIT	12 332	41,32%
49 72722 ELINTARVIKETEOLLISUUDEN KONEET JA LAITTEET	11 989	19,51%
50 89284 KAIKENLAISET PAINETUT KALENTERIT	11 623	65,13%

51	72842 KUMIN- TAI MUOVINTYÖSTÖKONEET JA LAITTEET	11 605	19,41%
52	82153 KEITTIÖPUUHUONEKALUT	10 808	28,94%
53	25130 LIUKOSELLU	10 401	41,85%
54	76432 LÄHETTIMET YHTEENRAKENNETUIN VASTAANOTTIMIN	10 401	0,71%
55	87469 AUTOM. SÄÄTÖ- JA VALVONTAKONEIDEN OSAT	10 237	5,32%
56	71111 HOYRYKATTILAT JA MUUT HOYRYNKEHITTIMET	9 856	5,32%
57	78211 DUMPPERIT, MUUT KUIN TEILLÄ KÄYTETTÄVÄT	9 786	24,72%
58	75220 DIGITAALITYYPPISET AUTOMAATTISET TIETOJÄRJ.	9 774	13,74%
59	01760 NAUDANLIHAVALMISTEET JA -SÄILYKKEET	9 620	20,20%
60	82159 MUUT PUUHUONEKALUT	9 458	6,10%
61	55330 HIUKSIIN KÄYTETTÄVÄT VALMISTEET	9 338	33,43%
62	78311 JULKISEN LIIKENTEEN HENKILOKULJETUSAJONEUVOT	9 254	3,08%
63	74479 JATKUVATOIMISET ELEVAATTORIT JA KULJETTIMET	9 238	19,96%
64	06129 LAKRITSI, PASTILLIT, KARKIT, TOFFEET JA KOLAT	9 150	14,10%
65	64172 MUU PAPERI, KARTONKI JA PAHVI, PÄÄLLYSTET	9 048	1,69%
66	74435 PORTAALIKÄÄNTÖNOSTURIT	9 033	56,24%
67	81215 ILMANKUUMENTIMET JA KUUMAN ILMAN JAKELU	8 941	22,53%
68	87465 MUUT SÄÄTÖ- JA VALVONTAKOJEET JA -LAITTEET	8 871	6,23%
69	62510 UUDET PNEUMAATTISET ULKORENKAAT KUMISTA	8 855	4,70%
70	72833 BETONIN- TAI LAASTINSEKOITTIMET	8 680	30,24%
71	62999 MUUT TAVARAT VULKANOIDUSTA KUMISTA	8 547	13,11%
72	08199 ELÄINTEN RUOKINTAVALMISTEET	8 541	39,84%
73	77884 SIREENIT, MURTO- JA PALOHÄLYTTIMET, ILMAISINTAULUT	8 450	7,69%
74	77521 TALOUKSIEN JÄÄKAAPIT TAI JÄÄKAAPPI-PAKASTIMET	8 203	8,67%
75	89286 KAUPALLINEN MAINOSAINEISTO, KAUPALLISET	8 183	2,42%
76	87445 MUUT OPTISTA SÄTEILYÄ KÄYTTÄVÄT LAITTEET	8 150	9,68%
77	57111 POLYTEENI, JONKA OMINAISPAINO ON ALLE 0,94	8 113	2,23%
78	89219 MUUT KIRJAT, ESITTEET JA NIIDEN KALTAISET	8 108	6,47%
79	74425 MUUT VINTTURIT; KÄSIVINTTURIT	8 022	18,95%
80	63532 OVET SEKÄ NIIDEN KEHYKSET JA KYNNYKSET	7 998	7,81%
81	84589 MUUT NAISTEN JA TYTTÖJEN VAATTEET	7 997	24,21%
82	05730 BANAANIT, TUORET TAI KUIVATUT	7 972	49,04%
83	69113 OVET, IKKUNAT, OVEN- JA IKKUNANKARMIT	7 898	26,90%
84	09814 HOMOGENOIDUT RAVINTOVALMISTESEOKSET	7 856	97,91%
85	69969 MUUT RAUTA- TAI TERÄSTAVARAT	7 845	3,72%
86	84112 PÄÄLLYSTAKIT, SADEKATKAT, AUTOILUTAKIT	7 689	23,37%
87	82139 MUUT METALLIHUONEKALUT	7 671	16,38%
88	72343 MUUT KUIN ITSELIKKUVAT LOUHINTAKONEET	7 670	39,30%
89	75997 AUTOM. TIETOJENKÄSITTELYKONEIDEN OSAT	7 643	3,21%
90	74433 MUUT NOSTOKURJET, SIIRTONOSTURIT, TELINENOST	7 404	5,38%
91	72844 PURISTIMET LASTULEVYN TAI KUITULEVYN VALM	7 336	14,12%
92	63531 IKKUNAT, RANSKALAISET IKKUNAT	7 267	27,53%
93	78110 MOOTTORIKELKAT YM. LUMIAJONEUVOT; GOLFVA	7 237	13,62%
94	87426 MITTAUS- JA TARKKAILUKOJEIDEN OSAT JA LAITTEET	7 191	12,60%
95	74523 KONEET JA LAITTEET PULLOJEN PESUUN JA KUIVAAMISEEN	7 137	36,03%
96	74492 TRUKKIEN OSAT	7 131	10,33%
97	74489 MUUT NOSTO-, KÄSITTELY- JA LASTAUSLAITTEET	7 039	1,96%
98	64211 KOTELOT, RASIAKAT JA LAATIKOT AALTOPAPERISTA	6 955	17,03%
99	74155 MUUT MOOTTOROIDUT ILMASTOINTILAITTEET	6 901	20,60%
100	24740 MUU RAAKAPUU, HAVUPUUTA	6 797	4,15%

100 tärkeintä tuontihyödykettä Venäjältä vuonna 1992

Suomen tuonti Venäjältä SITC-NIMIKE	ARVO 1000 MK
1 34320 LUONNONKAASU, KAASUMAINEN	998 342
2 33300 RAAKAOLJY	747 374
3 33430 DIESELOLJY JA KEVYET POLTTOOLJYT	607 150
4 35100 SÄHKOVIRTA	526 190
5 33450 VOITELUOLJYT JA -RASVAT	495 419
6 24752 RAAKAPUU LEHTIPUUTA	483 955
7 33440 RASKAAT POLTTOOLJYT	305 969
8 32121 BITUMINEN HIILI, EI AGGLOMEROITU	229 282
9 34420 MUUT NESTEYTETTYT HIILIVEDYT	176 327
10 33419 MUUT KEVYET POLTTOOLJYT JA BITUMISISTA	141 836
11 24740 RAAKAPUU, HAVUPUUTA	132 697
12 71877 SÄTEILYTTÄMÄTTÖMÄT POLTTOAINE-ELEMENTIT	115 507
13 52261 AMMONIAKKI, VEDETON TAI VESILIUOKSENA	106 190
14 56231 KALIUMKLORIDI	94 944
15 28150 RAUTAMALMIT JA -RIKASTEET, AGGLOMEROIMA	93 899
16 28160 RAUTAMALMIT JA -RIKASTEET, AGGLOMEROIDUT	82 312
17 68241 KUPARILANKAA,PUHDISTETTUA KUPARIA	62 912
18 28821 KUPARIJÄTTEET JA -ROMU	61 219
19 67155 FERRONIKKELI	50 926
20 78120 HENKILOAUTOT	38 824
21 68311 SEOSTAMATON NIKKELI	36 395
22 34410 ETEENI, PROPEENI, BUTAANI JA BUTADIEENI	34 664
23 67262 VÄLITUOTTEET RAUTAA TAI TERÄSTÄ	31 693
24 69119 PYLVÄÄT, PILARIT, PALKIT, RAKENNUSRAKENTEET	29 070
25 68411 SEOSTAMATON ALUMIINI	27 061
26 78229 MUUT ERIKOISMOOTTORIAJONEUVOT	26 066
27 28810 TUHKA JA JÄTTEET, METALLIA SISÄLTÄVÄT,	22 035
28 24820 SAHATTU JA HOYLÄTTY HAVUPUUTAVARA	21 722
29 33429 MUUT KESKIRASKAAT POLTTOOLJYT JA BITUMI	21 150
30 63431 RISTIINLIIMATTU VANERI, VANEROIDUT PUULEVYT	18 893
31 51382 POLYKARBOKSYYLIHAPOT (FTAALIHAPPOANHYDRIDI)	15 193
32 68212 PUHDISTETTU KUPARI	15 024
33 27232 LUONNON KALSIIUMFOSFAATIT (JAUHETUT)	15 006
34 05794 MARJAT, TUOREET	13 872
35 57311 POLYVINYYLILORIDI (EI SEKOITETTU MUIHIN AINEISIIN)	12 940
36 51123 TOLUEENI	11 867
37 34210 PROPAANI, NESTEYTETTY	11 364
38 79327 MUUT TAVARANKULJETUSALUKSET	10 693
39 28823 ALUMIINIJÄTTEET JA -ROMU	10 627
40 51616 ASYKLISET EETTERIT	10 605
41 51127 KUMEENI	10 304
42 24615 LEHTIPUUTA	9 451
43 84589 MUUT NAISTEN JA TYTTOJEN VAATTEET,EI NEULEET	9 439
44 51211 METANOLI	9 323
45 33421 PETROLI (ML. LENTOPETROLI)	8 600
46 28822 NIKKELIJÄTTEET JA -ROMU	8 231
47 51221 ETYLEENIGLYKOLI (ETAANIDIOLI)	8 010
48 66232 TULENKESTÄVÄT TIILET,LAATAT	7 802
49 51114 TYYDYTETTY ASYKLISET HIILIVEDYT	7 302
50 89124 MUUT PATRUUNAT JA NIIDEN OSAT	6 983

51	67623 MUUT TANGOT, RAUTAA TAI SEOSTAMATONTA TERÄSTÄ	6 337
52	67153 FERROKROMI (KROMIRAUTA)	6 265
53	71620 TASAVIRTAMOOTTORIT, ANTOTEHO YLI 37.5 W	6 148
54	67247 RUOSTUMATON TERÄS VALANTEINA TAI MUUSSA	6 082
55	84260 NAISTEN JA TYTTOJEN HOUSUT, LAPPUHAALARI	6 072
56	77313 SYTYTYSKAAPELISARJAT JA MUUT KAAPELISARJAT	5 621
57	05839 MARJAT (PUOLUKAT, MUSTIKAT, MUURAIMET)	5 403
58	59861 KEINOTEKOINEN GRAFIITTI; KOLLOIDINEN	5 283
59	59812 PUUMASSAN VALMISTUKSESSA SYNTYVÄT JÄTELIEMET	5 166
60	51372 ETIKKAHAPPO JA SEN ESTERIT	5 148
61	84219 NAISTEN PÄÄLLYSTAKIT, AUTOILUTAKIT, VIITAT, KAAVUT	5 133
62	51229 MUUT ASYKLISET ALKOHOLIT	5 062
63	74593 TELAT JA MUUT OSAT LUOKAN 74591 KONEITA	4 929
64	51371 ETIKKAHAPPO JA SEN SUOLAT	4 854
65	63531 IKKUNAT, RANSKALAISET IKKUNAT	4 723
66	67613 PYÖRÖTANGOT, RAUTAA TAI SEOSTAMATONTA TERÄSTÄ	4 596
67	59814 KOLOFONI JA HARTSIHAPOT	4 453
68	84587 MUUT MIESTEN JA POIKIEN VAATTEET, EI NEULEET	4 352
69	74139 OSAT LEIVINUUNEJA YMS. VARTEN	4 333
70	67151 FERROPII (PIIRAUTA)	4 243
71	67683 MUUT PROFIILIT, RAUTAA TAI SEOSTAMATONTA	3 995
72	24611 HAVUPUUTA	3 969
73	84119 MIESTEN PÄÄLLYSTAKIT, SADEKAKIT, AUTOILUTAKIT JNE.	3 780
74	74780 MUUT HANAT, VENTTIILIT YMS. LAITTEET	3 633
75	28221 JÄTTEET JA ROMU, RUOSTUMATONTA TERÄSTÄ	3 524
76	59811 MÄNTYOLJY, MYÖS PUHDISTETTU	3 451
77	64110 SANOMALEHTIPAPERI, RULLINA TAI ARKKEINA	3 398
78	84123 YHDISTELMÄASUT	3 373
79	78439 MOOTTORIAJONEUVOJEN OSAT JA TARVIKKEET	3 364
80	25141 SOODA- TAI SULFAATTISELLU, HAVUPUUTA	3 358
81	63512 KUORMALAVAT, LAATIKKOKUORMALAVAT JA MUUT	3 284
82	57592 MUUT VINYYLIASETAATTIPOLYMEERIT	3 238
83	51544 METIONIINI	3 221
84	85148 MUUT JALKINEET, JOIDEN POHJAT OVAT NAHKA	3 167
85	72591 OSAT SELLULOOSAN VALMISTUSKONEISIIN	3 149
86	51125 STYREENI	3 139
87	23216 ISOPREENIKUMI	3 113
88	32500 KOKSI JA PUOLIKOKSI; RETORTTIHIILI	3 088
89	67324 LEVYVALMISTEET RAUTAA TAI TERÄSTÄ	2 945
90	52372 DINATRIUMKARBONAATTI	2 869
91	78621 MAATALOUDEN ITSELASTAAVAT PERÄVAUNUT	2 814
92	79359 MAJAKKALAIVAT, RUISKUALUKSET, UIVAT NOSTURIT	2 814
93	32110 ANTRASIITTI	2 751
94	24502 PUUHIILI (MYÖS KUORI- JA PÄHKINÄHIILI),	2 741
95	84211 PÄÄLLYSTAKIT, SADEKAKIT, AUTOILUTAKIT	2 655
96	51484 MUUT NITRIILIFUNKTIOISET YHDISTEET	2 635
97	82159 MUUT PUUHUONEKALUT	2 571
98	79199 RAUTATIEEN TAI RAITOTIEEN VETURIEN OSAT	2 468
99	56216 VIRTSA-AINE (UREA), MYÖS VESILIUOKSENA	2 433
100	21111 NAUTAELÄINTEN RAAKAVUODAT JA -NAHAT	2 361

100 tärkeintä vientihyödykettä Viroon vuonna 1992

Suomen vienti Viroon SITC-NIMIKE	ARVO 1000 MK	OSUUS SUOMEN KOKO VIENNISTÄ
1 33440 RASKAAT POLTTOOLJYT	35 306	58,26%
2 33411 MOOTTORIBENSIINI ML. LENTOBENSIINI	34 298	1,80%
3 78219 TAVARANKULJETUKSEEN TARKOITETUT MOOTTORIT	34 283	11,35%
4 33430 DIESELOLJY JA KEVYET POLTTOOLJYT	33 869	2,86%
5 78120 HENKILOAUTOT	25 749	0,79%
6 06129 NAHASTA JA TEKONAHASTA VALMISTETUT TAVARAT	15 161	23,36%
7 33450 VOITELUOLJYT JA -RASVAT	13 295	13,35%
8 72249 MUUT TRAKTORIT	13 113	3,48%
9 76432 LÄHETTIMET YHTEENRAKENNETUIN VASTAANOTTIMIN	12 356	0,84%
10 76415 PUHELIN- TAI LENNÄTINKYTKENTÄLAITTEET	11 883	8,74%
11 71121 KATTILOIDEN KIERRELÄMMONVAIHTAJAT	11 363	39,94%
12 78439 MOOTTORIAJONEUVOJEN OSAT JA TARVIKKEET	10 354	3,52%
13 53342 MAALIT JA LAKAT	10 303	9,71%
14 77313 SYTYTYSKAAPELISARJAT JA MUUT KAAPELISARJAT	10 069	6,61%
15 72812 PUUN, KUMIN YMS. TYÖSTÖKONEET	9 883	6,53%
16 85148 MUUT JALKINEET,JOIDEN POHJAT OVAT NAHKAA	9 391	6,65%
17 74523 PULLOJEN PESU- JA KUIVAAMISLAITTEET	8 744	44,14%
18 05730 BANAANIT, TUORET TAI KUIVATUT	7 990	49,15%
19 84587 MUUT MIESTEN JA POIKIEN VAATTEET	6 769	20,30%
20 72196 MAANVILJELYS-,PUUTARHANHOITOKONEET	6 658	10,20%
21 72849 KAAPELINVALM. KONEET, SEKOITTIMET, IMURIT	6 290	0,78%
22 07330 SUKLAALEVYT JA -TANGOT	6 211	4,91%
23 75220 DIGITAALITYYPPISET AUTOMAATTISET TIETOJÄRJ	5 782	8,13%
24 69119 PYLVÄÄT, PILARIT, PALKIT, RAKENNUSRAKENTEET	5 305	1,07%
25 78311 JULKISEN LIIKENTEEN HENKILÖKULJETUSAJONEUVOT	4 909	1,63%
26 72722 ELINTARVIKETEOLLISUUDEN KONEET JA LAITTEET	4 905	7,98%
27 75260 SYOTTOYKSIKOT JA TULOSTUSYKSIKOT	4 900	0,58%
28 68252 KUPARILEVYT JA -NAUHAT	4 694	14,38%
29 84589 MUUT NAISTEN JA TYTTÖJEN VAATTEET	4 673	14,14%
30 72435 MUUT OMPELUKONEET	4 558	29,89%
31 75997 AUTOM. TIETOJENKÄSITTELYKONEIDEN OSAT	4 522	1,90%
32 71111 HOYRYKATTILAT JA MUUT HOYRYNKEHITTIMET	4 504	2,43%
33 64212 TAIVEKOTELOT,-RASIAAT JA -LAATIKOT	4 320	4,14%
34 77412 MUUT SÄHKODIAGNOOSILAITTEET	4 309	1,28%
35 65252 - VÄRJÄTYT PUUVILLAKANKAAT	4 236	13,76%
36 09899 MUUT RAVINTOVALMISTEET	4 228	7,12%
37 76419 MUUT PUHELIN- TAI TELEFAXLAITTEET	4 184	0,48%
38 78629 MUUT PERÄVAUNUT JA PUOLIPERÄVAUNUT	4 148	6,55%
39 04842 MAKEAT KEKSIT JA PIKKULEIVÄT, VOHVELIT	4 018	17,53%
40 72833 BETONIN- TAI LAASTINSEKOITTIMET	3 925	13,67%
41 07120 KAHVI, PAAHDETTU	3 486	35,70%
42 77318 OPTISET KUITUKAAPELIT	3 482	8,14%
43 05910 APPELSIINIMEHU	3 423	29,46%
44 65314 MUUT KUDOTUT KANKAAT	3 286	8,73%
45 82153 KEITTIÖPUUHUONEKALUT	3 206	8,59%
46 84211 PÄÄLLYSTAKIT,SADETAKIT,AUTOILUTAKIT	3 201	3,68%
47 64211 KOTELOT,RASIAAT JA LAATIKOT AALTOPAPERISTA	2 995	7,33%
48 84219 PÄÄLLYSTAKIT, SADETAKIT, AUTOILUTAKIT, VIITAT	2 960	2,93%
49 74489 MUUT NOSTO-,KÄSITTELY-,LASTAUSAITTEET	2 932	0,82%
50 04120 MUU VEHNÄ	2 915	2,85%

51	08199 ELÄINTEN RUOKINTAVALMISTEET	2 890	13,48%
52	74780 MUUT HANAT, VENTTIILIT YMS. LAITTEET	2 874	0,51%
53	65431 KUDOTUT KANKAAT KARSTAVILLASTA	2 849	34,35%
54	07390 MUUT KAAKAOTA SISÄLTÄVÄT RAVINTOVALMISTEET	2 812	1,68%
55	74527 MUUT PAKKAUS- TAI KÄÄRIMISKONEET	2 624	2,66%
56	72451 KUTOMAKONEET (MYÖS KANGASPUUT)	2 617	21,74%
57	11230 MALLASJUOMAT	2 594	7,74%
58	11245 ALKOHOLIT GINI JA GENEVER	2 586	84,70%
59	68114 HOPEAJAUHE JA HOPEA PUOLIVALMISTEENA	2 576	56,58%
60	57511 POLYPROPEENI	2 568	0,69%
61	82151 TOIMISTOPUHUHUONEKALUT	2 535	3,18%
62	76110 VÄRITELEVISIOVASTAANOTTIMET, VIDEOIT	2 524	0,45%
63	82116 MUUT ISTUIMET, PUURUNKOISET	2 523	1,65%
64	68113 MUOKKAAMATON HOPEA (MYÖS KULLATTU)	2 496	25,45%
65	89867 ÄÄNILEVYT, LEVEYS YLI 6.5 MM	2 468	57,48%
66	63412 VANERIVILU MUUTA KUIN HAVUPUUTA	2 463	11,12%
67	82119 OSAT ALARYHMÄN 8211 ISTUIMIA VARTEN	2 455	21,22%
68	84119 MIESTEN PÄÄLLYS-, SADE-, AUTOILUTAKIT, VIITAT	2 414	5,29%
69	65529 KUDOTUT TAI VIRKATUT KANKAAT	2 384	41,43%
70	77258 PISTOTULPAT JA PISTORASIA	2 314	6,82%
71	62510 UUDET PNEUMAATTISET ULKORENKAAT KUMISTA	2 296	1,22%
72	84140 MIESTEN JA POIKIEN HOUSUT, LAPPUHAALARIT	2 296	7,22%
73	65523 MUUT NEULOKSET, LOIMINEULOSTA (MYÖS VIRKATUT)	2 279	9,39%
74	77582 HUONEIDEN JA MUIDEN TILOJEN SÄHKOLÄMMITTIMET	2 270	4,74%
75	72474 KONEET JA LAITTEET TEKSTIILIEN KÄSITTELYÄ VARTEN	2 256	21,22%
76	65141 TEKOKUITUOMPELULANKA SYNTEETTIKUITU	2 250	53,83%
77	77845 MUUT SÄHKOMEKAANISET KÄSITYÖVÄLINEET	2 218	51,51%
78	89985 VETOKETJUT	2 210	3,14%
79	61142 MUU NAUDAN- TAI HEVOSELÄINTEN NAHKA	2 154	5,72%
80	77259 MUUT SÄHKOLAITTEET SÄHKOVIRTAPIIRIN KYTK.	2 027	1,92%
81	84222 YHDISTELMÄASUT	2 016	11,64%
82	85125 TENNIS-, KORIPALLO-, VOIMISTELUJALKINEET	2 012	27,87%
83	75132 LAITTEET VALOKOPIOINTIA VARTEN	1 994	32,31%
84	74143 JÄÄHDYTYS- TAI JÄÄDYTYSSÄILIÖT, -KAAPIT,	1 991	1,09%
85	64213 PUSSIT JA SÄKIT	1 963	6,58%
86	78221 NOSTURIAUTOT	1 959	1,03%
87	05996 HEDELMÄ- TAI KASVISMEHUSEKOITUKSET	1 959	50,84%
88	74184 KUIVAUSKONEET JA -LAITTEET MAATALOUSTUOT	1 946	18,69%
89	74481 HISSIT JA KIPPIKAUHAVINTTURIT	1 872	0,69%
90	77261 TAULUT, PANEELIT SÄHKÖNJAKELUA VARTEN	1 844	2,50%
91	66441 ILMAN LANKAVAHVISTUSTA OLEVA LASI	1 831	12,68%
92	77586 MIKROAALTOUUNIT SEKÄ MUUT UUNIT, LIEDET	1 819	4,29%
93	74367 NESTEIDEN SUODATUS- JA PUHDISTUSLAITTEET	1 818	2,49%
94	75131 LAITTEET SÄHKÖSTÄATTISTA VALOKOPIOINTIA	1 778	48,67%
95	74361 VEDEN SUODATUKSEEN JA PUHDISTUKSEEN TARV	1 734	2,49%
96	69211 SÄILIÖT, ALTAAT, SAMMIOT-RAUTAA TAI TERÄSTÄ	1 712	3,58%
97	74395 OSAT SUODATUS- JA PUHDISTUSKONEITA	1 708	3,77%
98	89879 MUUT ÄÄNITÄLLENTEET	1 691	1,52%
99	74155 MUUT MOOTTOROIDUT ILMASTOINTILAITTEET	1 689	5,04%
100	84260 NAISTEN JA TYTTÖJEN HOUSUT, LAPPUHAALARI	1 689	4,30%

100 tärkeintä tuontihyödykettä Virossa vuonna 1992

Suomen tuonti Virossa SITC-NIMIKE	ARVO 1000 MK
1 28821 KUPARIJÄTTEET JA -ROMU	96 389
2 28822 NIKKELIJÄTTEET JA -ROMU	60 686
3 24752 RAAKAPUU, MUUTA LEHTIPUUTA	41 747
4 28823 ALUMIINIJÄTTEET JA -ROMU	15 104
5 03716 MUU KALA, VALMISTETTU TAI SÄILOTTY	12 780
6 77313 SYTYTYSKAAPELISARJAT JA MUUT KAAPELISARJAT	11 933
7 24740 RAAKAPUU, HAVUPUUTA	11 088
8 65842 VUODELIINAVAAATTEET,PUUVILLAA	10 817
9 84589 MUUT NAISTEN JA TYTTOJEN VAAATTEET,EI NEULEET	8 959
10 84587 MUUT MIESTEN JA POIKIEN VAAATTEET,EI NEULEET	8 730
11 24820 SAHATTU JA HOYLÄTTY HAVUPUUTAVARA	8 138
12 82116 MUUT ISTUIMET,PUURUNKOISET	8 036
13 82159 MUUT PUUHUONEKALUT	6 949
14 51123 TOLUEENI	6 917
15 05794 MARJAT, TUOREET	6 240
16 84119 MIESTEN PÄÄLLYSTAKIT, AUTOILUTAKIT, ANORAKIT	6 023
17 65231 KUDOTUT PUUVILLAKANKAAT, VALKAISTUT	5 697
18 82155 MAKUUHUONEEN PUUHUONEKALUT	5 587
19 65221 KUDOTUT PUUVILLAKANKAAT	5 445
20 84211 PÄÄLLYSTAKIT,SADETAKIT,AUTOILUTAKIT	5 345
21 89732 KULTA- JA HOPEASEPÄNTEOKSET	4 970
22 89473 SUKSET JA MUUT VARUSTEET LUMELLA HIIHTOA VARTEN	4 811
23 68981 KOBOLTTIKIVI JA MUUT KOBOLTTIN VALMISTUKSEEN	4 755
24 84219 NAISTEN PÄÄLLYSTAKIT, AUTOILUTAKIT, VIITAT, KAAVUT	4 011
25 33430 DIESELOLJY JA KEVYET POLTTOOLJYT	3 996
26 05839 MUUT MARJAT (PUOLUKAT, MUSTIKAT, MUURAIMET)	3 725
27 56231 KALIUMKLORIDI	3 679
28 52261 AMMONIAKKI, VEDETON TAI VESILIUOKSENA	3 613
29 03440 KALAFILEET, JÄÄDYTETYT	3 388
30 63459 KUITULEVY PUUSTA TAI MUUSTA PUUMAISESTA	3 373
31 84530 PUSEROT,PUJOPAI DAT,LIIVIT JA NIIDEN KAL	3 123
32 69119 RAKENNUSRAKENTEET, PYLVÄÄT, PILARIT, PALKIT	3 046
33 84140 MIESTEN JA POIKIEN HOUSUT,LAPPUHAALARIT	2 932
34 65234 KUDOTUT PUUVILLAKANKAAT, PAINETUT	2 910
35 84260 NAISTEN JA TYTTOJEN HOUSUT,LAPPUHAALARIT	2 866
36 66332 RAKENNUSHARKOT JA -TIILET	2 840
37 84270 NAISTEN JA TYTTOJEN PUSEROT JA PAITAPUSEROT	2 749
38 05487 SOKERIJUURIKAS, TUORE TAI KUIVATTU	2 683
39 63512 KUORMALAVAT,LAATIKKOKUORMALAVAT JA MUUT	2 604
40 21111 NAUTAEIÄINTEN RAAKAVUODAT JA -NAHAT	2 311
41 82125 MUUTA AINETTA OLEVAT PATJAT	2 150
42 84483 YOPAI DAT JA PYJAMAT	2 140
43 84111 PÄÄLLYSTAKIT, SADETAKIT, AUTOILUTAKIT	2 098
44 82121 VUOTEIDEN JOUSTINPOHJAT	2 047
45 84112 PÄÄLLYSTAKIT,SADETAKIT,AUTOILUTAKIT	2 025
46 51215 DENATUROI MATON ETYYLIALKOHOLI, ALKOHOLI	1 944
47 28221 RAUTAPOHJAINEN ROMU, RUOSTUMATONTA TERÄSTÄ	1 942
48 63422 LASTULEVY JA SEN KALTAINEN LEVY PUUSTA,	1 937
49 65851 VERHOT JA SISÄTILOJEN KAIHTIMET,KAPAT	1 863
50 65847 PYYHELIINAT,PYYHELIINAFROTEE	1 838

51	89731 KORUT JA NIIDEN OSAT,JALOMETALLIA	1 791
52	28229 RAUTAPOHJAINEN JÄTE JA ROMU	1 714
53	84151 MIESTEN JA POIKIEN PAIDAT, PUUVILLAA	1 682
54	84540 T-PAIDAT SEKÄ ALUSPAIDAT JA NIIDEN KALTAISET	1 643
55	84123 YHDISTELMÄASUT	1 630
56	81315 MUUT SÄHKÖVALAISIMET JA -VALAISTUSTARVIKKEET	1 587
57	69969 MUUT RAUTA- TAI TERÄSTAVARAT	1 557
58	08113 LANTUT, REHUJUURIKKAAT, APILA, ESPARSET	1 549
59	84222 YHDISTELMÄASUT	1 531
60	84381 ALUSHOUSUT	1 413
61	65232 KUDOTUT PUUVILLAKANKAAT, VÄRJÄTYT	1 334
62	56222 SUPERFOSFAATIT	1 314
63	81100 TEHDASVALMISTEISET RAKENNUKSET	1 280
64	85148 MUUT JALKINEET,JOIDEN POHJAT OVAT NAHKAA	1 234
65	84621 SUKKAHOUSUT,MYÖS TERÄTTOMÄT	1 209
66	84811 NAHKAVAATTEET	1 125
67	63531 IKKUNAT,RANSKALAISET IKKUNAT	1 112
68	77412 MUUT SÄHKODIAGNOOSILAITTEET	1 059
69	82119 OSAT ALARYHMÄN 8211 ISTUIMIA VARTEN	1 045
70	89399 MUUT MUOVITAVARAT	1 042
71	84382 YOPAI DAT JA PYJAMAT	1 014
72	89319 KULJETUKSEEN TAI PAKKAUKSEEN KÄYT. TAVARAT	996
73	74489 MUUT NOSTO-,KÄSITTELY- JA LASTAUSLAITTEET	993
74	69732 KOTITALOUKSIEN KEITTOLAITTEET	977
75	84426 PITKÄT HOUSUT,LAPPUHAALARIT,POLVIHOUSUT	965
76	84482 PIKKUHOUSUT JA MUUT ALUSHOUSUT	954
77	84230 NAISTEN JA TYTTÖJEN JAKUT,TAKIT JA BLEISERIT	951
78	78439 MOOTTORIAJONEUVOJEN OSAT JA TARVIKKEET	946
79	82153 KEITTIÖPUUHUONEKALUT	921
80	63449 VANERI,VANEROIDUT PUULEVYT	917
81	84591 VERRYTTELYPUVUT,NEULOSTA	905
82	57432 ALKYHARTSIT	891
83	72399 NOSTUREIDEN, TALJOJEN, TRUKKIEN OSAT	880
84	65893 PELASTUSLIIVIT JA -VYOT;MUUT SOVITETUT	874
85	66352 PAISUTETTU VERMIKULIITTI,PAISUTETTU SAVI	864
86	63511 LAATIKOT,RASIAHÄKIT,PYTYT	851
87	77315 MUUT SÄHKÖJOHTIMET,YLI 80 V:N	849
88	89311 SÄKIT JA PUSSIT,MYÖS TOTTEROT	809
89	85190 JALKINEIDEN OSAT;IRTOPOHJAT,KANTAPÄÄTTYNYT	800
90	69733 UUNIEN, LIESIEN YMS. OSAT	774
91	66333 TEHDASVALMISTEISET RAKENNE-ELEMENTIT	767
92	71690 SÄHKÖMOOTTOREIDEN, -GENERAATTOREIDEN OSAT	759
93	84489 NAISTEN JA TYTTÖJEN YÖPAIDAT JA PYJAMAT	747
94	63599 MUUT PUUSTA VALMISTETUT TAVARAT	742
95	68411 SEOSTAMATON ALUMIINI	733
96	24840 SAHATTU JA HOYLÄTTY LEHTIPUUTAVARA	730
97	89479 MUUT URHEILUVÄLINEET JA -VARUSTEET	718
98	84130 MIESTEN JA POIKIEN TAKIT JA BLEISERIT	698
99	77282 SÄHKÖLAITTEIDEN OSAT	694
100	84843 HATUT JA MUUT PÄÄHINEET,NEULOTUT	691

Liite 7. Tutkimussuunnitelma jatkotutkimusta varten

Itäisen Suomenlahden Rannikkoprojekti

TUTKIMUSSUUNNITELMA

Pietarin, Baltian ja Itäisen Suomenlahden talousalue: kilpailuedut ja lähi-alueyhteistyö.

1. Tutkimuksen tausta

Investointivirtojen suunta on pitkään ollut Suomesta keski-Eurooppaan²⁸. Kaikilla menestyvillä eurooppalaisilla kasvukeskuksilla on selviä seuraavalle vuosituhannele ulottuvia investointisuunnitelmia. Investoinnit lisäävät alueen kasvudynamiikkaa ja vähentävät työttömyyttä. Muita keskeisiä tekijöitä ovat mm. tutkimuslaitosten ja luonnontieteiden opiskelevien määrä, liikenneyhteydet, asiakaspotentiaali, kustannustaso sekä elämisen taso.

Täten voidaan kysyä, miten Suomen alueilla synnytetään positiivinen kierre, joka luo työpaikkoja ja kasvattaa ulkomaisia investointeja. Uudenmaan ja Kymen läänin investointi-imagoa on parannettava, jotta ulkomaiset investoinnit kohdistuisivat myös Suomeen. Rannikkovyöhykkeen keskusseuduilla on olemassa kansainvälistä toimintaa ja toimivia yrityksiä. Ulkomaankauppaliiton kyselyjen mukaan merkittävien tekijä ulkomaisten investointien suuntautumisiksi Suomeen on Pietarin läheisyys ja tuleva kehitys. Baltian ja Venäjän nopeat muutokset ovat luoneet rannikkoseudun yrityksille uuden kilpailuedun, jota on hyödynnettävä. Uudet mahdollisuudet on analysoitava ja alueelle on laadittava selkeitä investointisuunnitelmia. Muualla Itämeren piirissä on ryhdytty suomalaisia aktiivisemmin panostamaan tähän yhteistyöhön. Suomen lähialueyhteistyö vaatii uusia panostuksia ja selkeitä

²⁸ Saksalaisen tutkimuslaitos Empirican tekemässä tutkimuksessa analysoitiin kiinnostavimmat investointikohteet Euroopassa. Tutkimuksessa oli mukana 267 Länsi-Euroopan aluetta, joista Uusimaa sijoittui sijalle 206 ja Kymi loppupäähän sijalle 255.

strategioita yhteistyön aloittamiseksi erityisesti Pietarin ja Viron kanssa. Uudet mahdollisuudet voidaan saavuttaa vain selvittämällä oman alueen vahvuudet ja erityispiirteet, jotka alueilla on käytössä.

Uudenmaan ja Kymen läänin elinkeinorakenteet eroavat voimakkaasti; Uudella- maalla on keskitytty erityisesti suljetulle sektorille kuten erilaisiin palveluihin ja rakentamiseen kun taas Kymen läänin painopistealueet ovat vientivoittoinen ja suhdannevaihteluille herkkä metsäteollisuus.

Suomen talouslama ja siihen liittyvä rakennemuutos on kasvattanut työttömyyttä koko rannikkoseudulla ja erityisesti Uudenmaan palvelusektoreilla. Suomen tuleva EY-jäsenyys lisää kansainvälistä kilpailua, joka muuttaa edelleen rannikkoalueen toimialarakennetta. Talouden rakenneongelmat ovat erilaiset Uudenmaan ja Kymen läänissä. Kykeneekö perinteinen metsäteollisuus ja siihen liittyvä metalliteollisuus Etelä-Kymenlaaksossa tulevaisuudessa enää toimimaan alueen talouskehityksen perustana? Pääkaupunkiseudun aikaisempi hyvä työllisyys on perustunut julkisen sektorin paisumiseen ja palvelusektorin kasvuun. Näiden sektoreiden supistumista merkitsevä rakennemuutos koskettaa siten aivan erityisesti pääkaupunkiseutua. Mitkä toimialat tai toimialaryppäät vyöhykkeen eri osa-alueilla tulevat olemaan taloudellisen kehityksen moottoreita, joiden kerrannaisvaikutusten vetämänä alueiden talous saattaisi kääntyä nousuun?

2. Esitutkimus lähialueen kehittymisedellytyksistä

Itäisen Suomenlahden rannikkoprojektin työryhmä on tilannut Etlätieto Oy:ltä esitutkimuksen Uudenmaan läänin (erityisesti itäisen Uudenmaan) ja Kymen läänin (erityisesti Kymenlaakson) toimialarakenteen muutoksista. Esitutkimus aloitettiin 15.12.1992 ja se päättyi 15.3.1993. Esitutkimuksessa on selvitetty myös Viron ja Pietarin investointitarpeita ja hankkeita, työvoiman tasoa, infrastruktuuria ja teollisuusrakennetta. Esitutkimuksen päätavoitteena on luoda perusmateriaali Uudenmaan ja Kymen läänien alueiden ja Pietarin ja Viron työvoiman tasosta, toimialojen rakenteesta ja kunnosta sekä infrastruktuurin tilasta. Tarkoituksena on myös tehdä pohjamateriaalia suhteiden edistämiseksi alueiden välillä.

Esitutkimuksessa on tehty seuraavat **perusselvitykset**:

1. Läänien teollisuuden roolin muuttuminen suhteessa muihin toimialoihin
2. Läänien ja alueiden teollisuusrakenteen selvitys eri tunnusluvuilla
3. Selvitys Pietarin infrastruktuurista, työvoimasta ja teollisuudesta
4. Selvitys Viron teollisuuden toimialarakenteesta
5. Kauppa tavaravirtoina Venäjälle ja Viroon ja transitoliikenne

2.1. Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson toimialarakenne ja sen muutos

Tutkimuksen perusaineisto muodostuu kansantalouden tilinpidosta lääneittäin, josta selvitetään läänien toimialojen rakenne ja muutokset. Tilastokeskuksen teollisuustilastosta ja yritystilastosta selvitetään teollisuuden toimialojen tunnusluvut. Tarkasteluissa verrataan tutkimusalueen yrityksiä erilaisten tunnuslukujen avulla koko maan yrityksiin. Kun tarkasteluihin otetaan ajallinen aspekti, saadaan selvityksiä mahdolliset erot kehitysvauhdissa eri toimialoilla. Teollisuustilastosta selvitetään vielä erikseen, mikä osa tuotannon bruttoarvosta menee vientiin.

2.2. Pietarin ja Viron alueiden rakennemuutos

Pietarin ja Viron toimialojen rakennemuutosten selvittäminen on luotettavien tilastojen puuttuessa vaikeaa. Tästä syystä tietoa on jo esitutkimuksen aikana hankittu paikan päältä. Pietarin aineisto on hankittu Suomalais-Venäläisen Kauppakamarin yritystietokannasta. Lisäksi Pietariin on suoritettu yrityskysely ja yrityskäyntejä siellä toimiviin suomalaisyrityksiin. Viron osalta toimialojen rakennemuutoksen arvioinnissa käytetään apuna Viron tiedeakatemian professori Olev Lugusin tutkimusryhmän asiantuntemusta. Vastaavaa kiinteää yhteistyösuhdetta Pietarin alueen

viranomaisiin ollaan parhaillaan luomassa. Viron aineiston hankinnassa on turvaututtu myös Viron tilastotoimiston tilastoihin.

2.3. Vaikutus Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson talouselämään

Esitutkimuksessa on tutkittu Pietarin alueen ja Viron talouksien muutosten vaikutusta itäisen Uudenmaan ja Kymenlaakson talouteen käytettävissä olevan tilastotiedon ja Pietarissa toimivien yritysten haastatteluiden avulla. Etlatieto Oy on hankkinut yksityiskohtaisen vienti- ja tuontidatan vuosilta 1980, 1985 ja 1990, jonka avulla voidaan identifioida koko Suomesta entisen Neuvostoliiton alueelle viedyt ja sieltä tuodut hyödykkeet. Tätä aineistoa on täydennetty tullin uusimmalla vuotta 1992 koskevilla luvuilla, jolloin kauppavirrat Venäjän ja Viron kanssa ovat erikseen selvitettävissä. Kun tärkeät vienti- ja tuontituotteet on identifioitu, voidaan helpommin arvioida, mikä osa tästä kaupasta on tapahtunut lähialueyhteistyön puitteissa. Transitoliikenteestä on hankittu aineisto satamien ja eri rajanylityspaikkojen tavarakuljetuksista.

3. Varsinaisen tutkimuksen tavoitteet ja karkea rakenne

Esitutkimuksessa on hahmoteltu varsinaisen tutkimuksen sisältö. Varsinaisessa tutkimuksessa tuotetaan perusmateriaalia seuraaviin kysymyksiin: Miten alueen yritykset voisivat tehdä yhteistyötä keskenään, jotta alueen reagointi ympäristön kulloisiin haasteisiin paranisi? Miten alueen kannattavuutta voitaisiin parantaa lähialueiden yhteistyöllä? Onko joitakin uusia tuotannon aloja, joista alue voisi hyötyä? Miten alueen muuta tietotaitoa, kuten koulutettua työvoimaa voitaisiin paremmin käyttää hyväksi?

Varsinaisen tutkimuksen päätavoitteina on selvittää:

- 1. Klusterianalyysit menestyneistä yritysrypeistä** siltä osin kuin ne sijaitsevat Helsingin seudulla, Itä-Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa. Erityisenä tavoitteena on kartoittaa Pietarin ja Baltian (vientä, tuonti, alihankinta) hyötyvaikutukset ryppäiden yrityksille sekä selvittää se, voiko lähialueyhteistyön kautta syntyä kokonaan uusia yritysrypeitä.

2. **Julkisen vallan keinot**, joilla voitaisiin tukea kilpailukykyisten yritysryppäiden syntymistä tai jo olemassa olevien vahvistumista. Tältä osin tutkimus palvelisi elinkeinopoliittista päätöksentekoa aluetasolla.

Suomen kilpailukykyiset yritysryppäät (klusterit) selvitetään Etlatiedossa meneillään olevassa Kansallinen kilpailukyky ja teollinen tulevaisuus -tutkimusprojektin yhteydessä. Tässä yhteydessä voidaan selvittää näihin ryppäisiin kuuluvien Itä-Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa sijaitsevien yritysten johdon näkemykset lähialueyhteistyön mahdollisuuksista heidän yritystensä osalta. Lisäksi selvitetään, mitkä ovat heidän mielestään lähialueyhteistyön pahimmat esteet.

Uudenmaan läänissä on runsaasti tietotaitoa ja osaamista eri palveluissa kuten konsultti- ja rahoituspalveluissa sekä logistiikassa. Kymen läänissä on vahvaa osaamista metsä- ja metalliteollisuudessa sekä kuljetuksessa. Näitä keskittymiä voitaisiin hyödyntää lähialueiden infrastruktuurin ja teollisen rakenteen parantamisessa. Samalla luotaisiin kilpailuvaltti, jolla saataisiin uusia yrityksiä ja ulkomaista pääomaa alueelle.

Muodostettavat klusterit analysoidaan alueiden tärkeimmiltä aloilta. Helsingin alueella ja Itäisellä Uudellamaalla näitä ovat palveluiden osalta yrityspalvelut, kauppa ja rahoituspalvelut sekä tehdasteollisuudessa graafinen-, elintarvike-, sähköinstrumentti-, metalli- ja kemianteollisuus. Kymenlaaksossa korostuu puunjalostuksen merkittävä osuus tuotantorakenteessa. Kymenlaaksolle on ominaista metsäteollisuuden hallitseva asema ja yritysrakenteen suuret yksiköt, jotka ovat kehittäneet muita tukialoja kuten kemianteollisuutta, paperiteollisuuteen ja koneenrakennukseen keskittynyttä metalliteollisuutta. Kymenlaaksosta on hyvät meriyhteydet, joka on kehittänyt alueen satamatoimintaa ja logistiikkaa.

Uudenmaan ja Kymen läänien yritysten on pystyttävä kilpailemaan sekä kansainvälisillä markkinoilla että lähialueiden kuten Pietarin ja Viron markkinoilla. Pietarin infrastruktuurin ja teollisuusrakenteen parantamiseksi on olemassa monia suunnitelmia, joiden toteuttaminen vaatisi kansainvälisten organisaatioiden pääomaa. Esimerkiksi EY:n (EBRD, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki) on tarkoitus avustaa Pietaria 5 painopistealueella: energiataloudessa, liikkeenjohtajien koulutuksessa, elintarvikkeiden jakeluteiden kehittämisessä, rahoituspalveluissa ja kuljetusalalla. Avustuksilla pyritään elintarvikepulan helpottamiseen sekä vähittäis-

ja tukkukaupan yksityistämiseen. Lisäksi kartoitetaan Pietarin vihannes- ja hedelmätuotannon sekä meijeri- ja lihajalostusteollisuuden nykyinen tila.

Näiden kansainvälisten rahoituslähteiden mahdollisuudet on selvitettävä ja analysoitava miten ne voitaisiin liittää suomalaisiin hankkeisiin. Jos rahoitusta ei haeta niin ei sitä myöskään saa.

Tutkimuksessa luodaan perusselvitys rannikkovyöhykkeen ja sen osa-alueille elinkeinostrategioiden tueksi, jotka menestyksellisemmin ottaisivat huomioon toimintaympäristön perustavanlaatuiset muutokset

4. Tutkimusta tukevat muut Etlätiedossa meneillään olevat tutkimushankkeet

Tätä tutkimusta tukee oleellisesti Etlätiedossa meneillään oleva pääosin Sitran ja ETLA:n rahoittama Kansallinen kilpailukyky ja teollinen tulevaisuus tutkimushanke, jossa tarkoituksena on kartoittaa suomalaiset menestystuotteet (mm. viennin maailmanmarkkinaosuuksilla mitattuna) ja niiden takana olevat yritysklusterit sekä selittää näiden klustereiden syntyssyyt ja menestystekijät²⁹. Keskeisenä tavoitteena on osoittaa mitkä tekijät ja mekanismit synnyttävät ja ylläpitävät kilpailukykyä. Tämän tietämyksen pohjalta hahmotetaan Suomelle kansallista teollista strategiaa. Toisaalta Kansallinen kilpailukyky ja teollinen tulevaisuus-projekti tuottaa runsaasti materiaalia, joka on käytettävissä tutkittaessa itäisen Suomenlahden rannikkovyöhykkeen yritysten kilpailukykyä ja kilpailukyvyn kehittämismahdollisuuksia. Tutkimuksessa voitaisiin käyttää hyväksi myös Etlätiedossa alkamassa olevan Viron teollinen tulevaisuus tutkimushankkeen puitteissa syntyvää materiaalia.

²⁹ Kansallinen kilpailukyky ja teollinen tulevaisuus-tutkimusprojekti tehdään hyödyntäen professori Michael Porterin teoriakehikkoa (teos *The Competitive Advantage of Nations*, 1990, suom. *Kansakuntien kilpailuetu*, 1991) Tämän tutkimuksen pohjalta on vastaavat maatutkimukset tehty mm. Ruotsin, Uuden Seelannin, Kanadan, Tanskan ja viimeksi Norjan kilpailukyvystä. Myös eräitä alueellisia tutkimushankkeita on käynnissä (esim. Katalonian kilpailukykytutkimus).

ELINKENOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B, SF-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (90) 609 900
Int. 358-0-609 900

Telefax (90) 601 753
Int. 358-0-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

- No 410 MARKKU LAMMI, An Imperfect Competition Model in an Industry with Differentiated Domestic and Foreign Products. 24.08.1992. 11 p.
- No 411 RISTO MURTO, Korkorakennemallien käyttö korkoriskin arvioinnissa ja hallinnassa. 28.08.1992. 41 s.
- No 412 MIKA MALIRANTA, Paperiteollisuuden palkat ja tehdasteollisuuden palkkarakenne. 28.08.1992. 37 s.
- No 413 SYNNÖVE VUORI - PEKKA YLÄ-ANTTILA, Industrial Transformation in Finland - From Factor Driven to Technology-Based Growth. 15.09.1992. 37 p.
- No 414 RITA ASPLUND, Occupational Earnings Differentials in Finland - Empirical Evidence from a Cross Section of Individuals. 16.09.1992. 51 p.
- No 415 JUHA KETTUNEN, Increasing Incentives for Reemployment. 16.09.1992. 30 p.
- No 416 TIMO MYLLYNTAUS, Technology Transfer and the Contextual Filter in the Finnish Setting. Transfer Channels and Mechanisms in an Historical Perspective. 18.09.1992. 52 p.
- No 417 RITA ASPLUND (Ed.), Human Capital Creation in an Economic Perspective. 12.10.1992.
- No 418 V. BUSHENKOV - V. KAITALA - A. LOTOV - M. POHJOLA, Decision and Negotiation Support for Transboundary Air Pollution Control between Finland, Russia and Estonia. 15.10.1992. 25 p.
- No 419 HARRI LUUKKANEN, Helsingin palvelualan yritykset: Suljettu sektori murroksessa; esitutkimus. 07.10.1992. 93 s.
- No 420 JUHA JUNTILA, Kotitalouksien pankkitalletusten kysyntä Suomen vapautuneilla rahoitusmarkkinoilla. 10.11.1992. 93 s.
- No 421 PETER SJÖBLOM, ETLAs databastjänst och dess marknad. 01.12.1992. 97 s.
- No 422 PASI AHDE - TEET RAJASALU (eds.), On the Economic Structure of Estonia and Finland before the 1990's. 01.12.1992. 101 s.

- No 423 PER HEUM - PEKKA YLÄ-ANTTILA, Firm Dynamics in a Nordic Perspective - Large Corporations and Industrial Transformation. 15.12.1992. 81 p.
- No 424 MARKKU RAHIALA - TAPANI KOVALAINEN, Wage Formation in Finland in the 1980's; An Econometric Study. 17.12.1992. 41 p.
- No 425 JUHA KETTUNEN - REIJO MARJANEN, Suomen työnantajain keskusliiton palkkatilastot: Syntyhistoria, sisältö ja käyttötarkoitus. 17.12.1992. 42 s.
- No 426 PETRI ROUVINEN, Data-guide to OECD Exports. 15.01.1993. 75 p.
- No 427 RITA ASPLUND, Private- and Public-Sector Earnings Structures in Finland. 25.01.1993. 72 p.
- No 428 RITA ASPLUND, Human Capital and Industry Wage Differentials in Finland. 25.01.1993. 94 p.
- No 429 KARI ALHO, Growth, the Environment and Environmental Aid in the International Economy. 26.01.1993. 36 p.
- No 430 OLAVI LEHTORANTA, Technology Diffusion and Lifetimes of Paper Machines, Posing the Question and Description of the Data. 10.02.1993. 30 p.
- No 431 JUHA KETTUNEN - JUHANA VARTIAINEN, Suomen teollisuuden työntekijöiden palkkarakenne. 15.02.1993. 35 s.
- No 432 KARI ALHO, Terms-of-Trade Booms, Sectoral Adjustment and Fiscal Policy in a Small Open Economy. 18.02.1993. 27 p.
- No 433 MIKA WIDGRÉN, Voting Power in Trade Policy and Social Regulation of an Expanded EC: A Partial Homogeneity Approach. 04.03.1993. 21 p.
- No 434 THOMAS ARONSSON - KARL-GUSTAF LÖFGREN, Human Capital, Externalities, Growth and Welfare Measurement. 16.04.1993. 15 p.
- No 435 KARI ALHO, An Evaluation of the Reasons for High Nordic Price Levels. 19.04.1993. 20 p.
- No 436 ESKO TORSTI, Price-Cost Margins in Finland: Static and Dynamic Approaches. 20.04.1993. 39 p.
- No 437 JARI HYVÄRINEN, Pietari, Viro, Itäisen Suomenlahden seutu: kehittyvä vai taantuva talousalue. 22.04.1993. 93 s.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja monisteita on rajoitetusti saatavissa ETLAn kirjastosta tai ao. tutkijalta. Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress; they can be obtained, on request, by the author's permission.